

Yesus Lia Di'ak tuir Yohanis

Yesus nia, see?

¹ Uluk fohon, Na'i Maromak Manfatin iha kedan ti'an.

Manfatin nia, manesak no Ema ida.

Nia namutuk no Na'i Maromak.

Nia du'uk moos Na'i Maromak.

² Tebes. Hori uluk fohon,

Nia namutuk kedan no Na'i Maromak.

³ Na'i Maromak nodi Nia nase'i nola hotu-hotu.

La noo saa ida mak Nia la nase'i.

⁴ Nia, mak Moris Huun.

Nia moos, Kroman maksinak

naroma ema neon.

⁵ Kroman nia, naksinak nima-nimak,

to'o makukun moos la bele terus.

⁶ Noo ema raiklaran ida, naran Yohanis. Na'i Maromak solok nia[☆] ⁷ atu foo natene nosi Kroman nia, nebee ema hotu-hotu bele fiar baa Nia.

⁸ Yohanis ne'e, lahoos Kroman nia. Mais Na'i Maromak solok nia mai atu katak baa ema nosi Kroman nia. ⁹ Tan Kroman nia, Kroman malolok mak mai baa raiklaran ne'e, atu naroma ema hotu-hotu neon.

¹⁰ Masik Na'i Maromak nodi Nia nase'i hotu-hotu moos, ema la natene Nia baa oras Nia mai nein iha raiklaran ne'e. ¹¹ Niakaan ema sia moos la no'uk simu Nia. ¹² Mais ema mak simu Nia nodi fiar baa Nia, Na'i Maromak foo beran baa

☆ **1:6** Mateus 3:1; Markus 1:4; Lukas 3:1-2

sia atu dadi baa Niakaan oan. ¹³ Sia dadi baa Na'i Maromak oan, la manesak no ema nahoris oan. Lahoos tan mane ida beer netan husar-binan. Lale. Sia dadi baa Na'i Maromak oan, tan Nia du'uk mak foo moris nunia baa sia.

¹⁴ *Na'i Maromak Manfatin*

dadi baa ema raiklaran.
Nia tuur heik iha itakaan klaran.
Ita hobun Niakaan kabaas, tan Nia,
Na'i Maromak Oan mesak mak kabaas manesak
no Aman.
Nia natudu laran di'ak baa ita,
tan lisan nunia tebes.
Nia nanis tebes no loos.

¹⁵ Yohanis foo natene Na'i Maromak Manfatin nia see, nodi nahii na'ak, "Rona mai! Ne'e, ema mak ha'u kdale ti'an baa emi ka'ak, 'Ema ida atu mai. Nia boot liu ha'u, tan ha'u ksei la moris dauk, Nia iha kedan ti'an!'"

¹⁶ Yohanis dale nunia, tan Ema nia beer basuk natudu laran di'ak baa ita nima-nimak. ¹⁷ Uluk aan, itakaan bei uluk sia simu Ukun-badu nosi Bei Musa. Mais oras ne'e, ita simu matak-malirin no hanorin loos nosi Yesus Kristus. ¹⁸ La noo ema ida mak naree Na'i Maromak. Oan mesak du'uk mak naree. Oan nia bele nalore Na'i Maromak baa ita, tan Nia namutuk kedan no Aman.

*Yohanis sarani ema nodi nalore lia Kristus
(Mateus 3:1-12; Markus 1:1-8; Lukas 3:1-18)*

¹⁹ Dala ida, ema Yahudi ulun sia iha Yerusalem bolu na'ilulik na'in hira, no ema na'in hira nosi hunun Lewi mak naliku Na'i Maromak Niakaan Uma Hamulak Huun. Bolu nola notu, sia solok ema nia sia baa mota Yordan balu baa,* atu nusu

* **1:19** Ita hatene sia baa mota Yordan balu baa, tan Yohanis sarani ema iha fatin nia. Leno hosi tohar 28.

Yohanis Mak Sarani Ema na'ak, "O ne'e, Kristus mak Na'i Maromak nameno ti'an atu solok mai ka?"

Rona sia nusu nunia, Yohanis ²⁰ nataa na'ak, "Lale. Ha'u ne'e, lahoos Kristus."

²¹ Hotu, sia nusu tenik na'ak, "Kalo nunia, o ne'e see? Bei Elia ka?"

Yohanis nataa tenik, na'ak, "Lale."

Hotu sia nusu tenik na'ak, "Keta to'o o ne'e, Maromak mako'an seluk mak ida nia ka?"

Nia nataa na'ak, "Lale."☆

²² Hotu, sia nusu tenik na'ak, "Kalo nunia, o ne'e see? Katak malorek lai, tan ami musti fila baa hasara hikar baa amikaan ulun sia mak solok ami."

²³ Rona nola nunia, Yohanis nataa sia tuir saa mak Yesaya nakerek kedan hori uluk na'ak,

"Ha'u ne'e, ema mak nahii iha rai fuik na'ak,

'Ema hotu-hotu hadi'a dalan,
atu simu Na'in!

Haweer dalan, hodi simu Nia.' "☆

²⁴ Baa oras nia, ema na'in hira nosi partee Farisi moos mai baa Yohanis. ²⁵ Sia nusu nia na'ak, "Lia nune'e. Kalo o lahoos Kristus, lahoos bei Elia, no lahoos Maromak mako'an seluk nia, tan saa o sarani ema? See mak foo beran nia baa o?"

²⁶ Yohanis nataa na'ak, "Ha'u ne'e, sarani ema kodi wee dei. Mais noo Ema ida iha emikaan klanan ti'an mak emi la hatene. ²⁷ Masik ha'u

☆ **1:21** Hanoin Hikar Dalan Moris 18:15, 18; Maleaki 4:5 ☆ **1:23** Yesaya 40:3

kahuluk Nia moos, Nia boot liu ha'u. Ha'u kdadi ata baa Nia moos, ha'u la kfatán.”†

²⁸ Lia ne'e sia hotu-hotu dadi iha leo Betania, iha mota Yordan balu baa. Yohanis no niakaan maktuir sia sarani ema iha fatin nia.‡

Bibi Malae Oan mak Na'i Maromak nadi'a kedan dadi baa sera

²⁹ Baa awan, Yohanis naree Yesus mai baa sia. Hotu Yohanis dale na'ak, “Mana lai! Bibi malae oan mak Na'i Maromak nadi'a kedan, Nia mai ti'an. Nia mak atu dadi sera, kasu ema raiklaran salan. ³⁰ Ema nia mak hori sehik ha'u katak ka'ak, “Ema ida atu mosu mai. Nia boot liu ha'u, tan oras ha'u ksei la moris dauk, Nia iha ti'an.”

³¹ Uluk, ha'u la katene ema ne'e mak Kristus. Mais Na'i Maromak solok ha'u baa ema Isra'el sia, atu foo katene nosi lia Kristus. Tan lia nia, ha'u kmai sarani sia kodi wee.

³²⁻³³ Uluk, Na'i Maromak katak baa ha'u na'ak, ‘Ema ida atu mai baa o. Hotu, Ha'ukaan Kmalar Lulik atu tuun mai nein iha Nia. Hotu, Nia nodi Ha'ukaan Kmalar Lulik, foo beran baa Ha'ukaan ema sia.’ Na'i Maromak katak kedan nunia, mais baa oras Ema ne'e mai baa ha'u, ha'u la katene Nia mak Kristus. Dau-dau ha'u

† **1:27** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, “Kore niakaan kaso talin dei moos, ha'u la kfatán.” Serwisu kaso talin nia, serwisu ata. Tan lia nia, ita hatene Yohanis lia isin na'ak, nia ema ki'ik basuk. Masik dadi baa Na'i Yesus atan moos, la fatan. ‡ **1:28** Leo ‘Betania’ ne'e, seluk nosi leo Betania mak kre'is baa kota Yerusalem. Mais, Betania ne'e niakaan fatin la malorek. Ema matenek sia naneo na'ak, arumak Betania ne'e manesak no rai ida naran ‘Basan’ iha debu Galilea lorosa'e, tan ema ida naran Yosefus nakerek fatin nia naran ‘Batanea’. Yosefus nia, ema Yahudi ida mak nakerek Isra'el niakaan rai lian bodik ukunrai Roma.

ktitu-karee Maromak Kmalar Lulik tuun nosi lale'an hanesan lakateu sina, hotu nein baa Nia, foin ha'u katene ka'ak, 'Nia ne'e, mak Kristus!'
³⁴ Lia nia, karee kodi matan du'uk. Etuk, ha'u katak baa emi ka'ak, 'Ema mak mai ne'e, Na'i Maromak Oan!'"

Yesus boi nola maktuir na'in rua

³⁵ Baa awan, Yohanis no'i nariik no niakaan maktuir na'in rua. ³⁶ Naree Yesus la'o liu, nia katak baa maktuir sia na'ak, "Mana lai! Ema nia, bibi malae oan mak Na'i Maromak nadi'a kedan atu dadi baa sera!"

³⁷ Rona nola nunia, Yohanis niakaan ema maktuir na'in rua nia, la'o nela nia, baa tuir Yesus. ³⁸ Yesus mana kotuk, naree sia tuir Nia. Hotu Nia nusu sia na'ak, "Nunabee? Emi tuir Ha'u baa saa?"

Sia nusu fila baa Nia na'ak, "Rabi hein iha nabee?" [Iha siakaan lia Aram, sia temi ema boot na'ak 'Rabi'. Lia isin na'ak, 'ema manorik'.]

³⁹ Hotu Yesus nataa na'ak, "Mai, baa haree du'uk." Hotu sia tuir Nia, baa naree Niakaan hein fatin. To'o nebaa, takseer tuku haat loro malirin. Sia moos nein no Nia to'o loro monu.

⁴⁰ Ema na'in rua mak tuir Yohanis, hotu tuir Yesus nia, ida naran Andreas, Simon Petrus alin.

⁴¹ Fila no fila, Andreas lai-lais baa buka maun Simon nodi katak na'ak, "Hei, mau! Ami hasoru Mesias ti'an!" [Iha siakaan lia Aram, 'Mesias' na'ak, 'Kristus.' Kristus nia, mak Na'i Maromak nameno kedan atu solok mai.] ⁴² Hotu, Andreas no maun baa nasoru Yesus.

To'o baa, Yesus mana Simon nodi katak na'ak, "O ne'e, Simon. Okaan aman, mak Yohanis. Nahuu baa oras ne'e, ema bolu o na'ak, 'Kefas'"

[‘Kefas’ lia isin manesak no ‘Petrus’ mak na'ak ‘fatuk’].§

Yesus bolu nola Filipus no Natanel

⁴³⁻⁴⁴ Iha fatin nia moos, noo ema ida seluk naran Filipus. Niakaan leo huun naran Betsaida. Petrus no Andreas moos huun nosi leo nia.

Baa awan, Yesus nakotu atu baa rai Galilea. To'o baa, Yesus nasoru Filipus, hotu tene na'ak, “Mai tuir Ha'u, dadi baa Ha'ukaan ema!”

⁴⁵ Rona nola nunia, Filipus baa buka nola ema ida naran Natanel. Nia katak na'ak, “Mau! Ami hasoru ti'an Ema mak ita ho'i hei-hein nia. Nia naran Yesus, nosi leo Nasaret. Aman, naran Yusuf. Ema nia mak hori uluk Bei Musa no Maromak mako'an seluk sia nakerek nela kedan iha Hakerek Moon.”

⁴⁶ Rona nola nunia, Natanel na'ak, “Ema Nasaret!? Aikee! Leo nia, la noo folin. La noo di'ak saa mak naksain nosi leo nia.”

Mais Filipus nakahik nia na'ak, “Hoi! Keta nunia. Mai maree du'uk baa!”

⁴⁷ Rona nola nunia, Natanel moos nakara, hotu baa. Oras Yesus titu-naree Natanel, Yesus katak na'ak, “Ema ne'e, ema Isra'el isin. Nia ema moon mak la natene tolek.”*

⁴⁸ Rona nola nunia, Natanel nusu na'ak, “Nunabee Ita Boot bele hatene ha'u?”

§ **1:42** Naran *Kefas* nia, nosi *kefa*, tuir lia Aram. Lia isin na'ak, ‘fatuk’. Naran *Petrus* nia, nosi *petra*, tuir lia Yunani. Lia isin moos na'ak, ‘fatuk’. * **1:47** Uluk aan, Na'i Maromak foo naran foun *Isra'el* baa Bei Yakob. Mais naran tuan *Yakob*, lia isin na'ak, ‘bosok teen.’ (Haree Lia Uluk Fohon 27:1-40, 32:22-32.) Iha ne'e, Yesus soe lia na'ak, Natanel ne'e, ema Isra'el mak ilas seluk nosi Bei Yakob. Tan Natanel, ema moon.

Yesus nataa na'ak, "Nune'e. Baa oras Filipus la baa bolu o dauk, o sei tuur iha ai ohak nia,† Ha'u ktitu-karee o ti'an."

⁴⁹ Hotu Natanel katak na'ak, "Ita Boot ne'e, Na'i Maromak Oan tebe-tebes! Ita Boot ne'e, tebe-tebes Na'in bodik ita ema Isra'el!"

⁵⁰ Mais Yesus nusu baa nia na'ak, "Arumak o fiar baa Ha'u, tan ohin nia Ha'u katak ka'ak, 'Baa oras o sei tuur iha ai ohak nia, Ha'u ktitu-karee o ti'an.' Nunia ka? Manoin, tan o atu maree lia mak maka'as liu tenik lia ne'e!

⁵¹ Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos. Loron ikus, emi atu haree lale'an nakloke no Na'i Maromak Niakaan makbukar lale'an sia sa'e-tuun iha Ha'ukaan sorin, tan Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin mak tuun mai nosi lale'an."‡

2

Dahur iha leo Kana

¹ Baa wainrua, noo ema nalo uma kain foun, hotu sia nalo dahur iha leo Kana iha rai Galilea. Yesus inan iha nia. ² Yesus no Niakaan maktuir sia moos kona hamata. Hotu, sia baa.

³ Mais kleu-leur, anggor ween nahuu mohu iha dahur nia. Yesus inan mai katak baa Nia na'ak, "Oa! Tulun lai! Siakaan anggor ween mohu ti'an."

† **1:48** Iha Hakerek Moon tuir lia Yunani, ai huun nia na'ak *sukei*. Hakerek Moon tuir lia Indonesia na'ak *pohon ara*. Mais, *sukei* natudu ai huun ida mak ema kuda atu naa fuan. Iha rai Timor, ema la naa ai huun ara fuan. Dadi, ai huun *sukei* iha Hakerek Moon, la manesak no itakaan ai huun ara iha rai Timor. ‡ **1:51** Iha Lia Uluk Fohon 28:10-17, Yakob me'i iha Betel. Iha me'i laran, nia naree Maromak Niakaan makbukar lale'an sia sa'e-tuun tuir asodan ida. Yakob temi asodan nia, "odamatan baa lale'an".

⁴ Yesus nataa na'ak, "Ina. Tan saa ina nakara Ha'u mak babilan? Ha'ukaan oras sei la to'o dauk."

⁵ Mais inan katak baa ema makserwisu iha nia sia na'ak, "Rona! Nia naruka halo saa, halo tuir baa dei."

⁶ Iha fatin nia noo kusi fatuk neen. Kusi ida-idak nahisi wee takseer liter hitu nulu resin lima to'o atus ida sanulu resin lima. Ema Yahudi tau wee baa kusi nunia sia, atu nodi namoos aan tuir siakaan adat. ⁷ Baa oras nia, Yesus naruka baa ema makserwisu sia na'ak, "Hola wee, tau hakonu kusi ne'e sia." Rona nola nunia, ema makserwisu sia tau nakonu wee baa kusi nia sia. ⁸ Hotu Yesus naruka na'ak, "Oras ne'e, kuru hola oda, foo baa dahur na'in." Sia moos nalo tuir. ⁹ To'o nebaa, dahur na'in nemu kokon wee nia. Natene nodi baa, wee nia dadi anggor ween ti'an! Dahur na'in benar, tan nia la natene sia netan anggor ween nia nosi nabee. (Mais ema makserwisu sia natene.)

Hotu, dahur na'in bolu nola sasudin mane. ¹⁰ Nia katak na'ak, "Tuir loos, ema foo uluk anggor ween mak di'ak. Ema nemu wa'in ti'an, foin nasai anggor ween la duun di'ak. Mais o malo baku fila. O masai uluk anggor ween la duun di'ak, foin o masai anggor ween di'ak."

¹¹ Lia nia dadi iha leo Kana, iha rai Galilea. Oras nia, Yesus nase'i tadak blaar uluk fohon mak ema bele naree. Nia natudu Niakaan kabaas nunia, to'o Niakaan maktuir sia fiar baa Nia.

¹² Nunia hotu, Yesus no Niakaan inan, Niakaan alin sia, no Niakaan maktuir sia, tuun baa kota Kapernaum. Mais sia nein iha nia loron hira dei.✧

*Yesus te'ur sai ema nosi Uma Hamulak Huun
(Mateus 21:12-13; Markus 11:15-17; Lukas
19:45-46)*

¹³ Ema Yahudi siakaan loron boot Paska kre'is mai ona, Yesus sa'e baa kota Yerusalem. ✧ ¹⁴ To'o Uma Hamulak Huun lalawar, Nia naree ema fa'an karau baka, bibi malae, no manu lakateu sina. Sia fa'an buat nia sia baa ema mak mai Uma Hamulak Huun atu nalo sera tunun bodik Na'i Maromak. Iha nia moos, Yesus naree ema tuur taruka osan mak ema nodi sera baa Na'i Maromak. ¹⁵ Naree notu nunia, Yesus nodi oe te'ur sai ema hotu-hotu nosi nia. Nia moos nabu'a sai karau baka no bibi malae sia. Nia naloti fatin taruka osan, nodi fakar keke karin osan nia sia. ¹⁶ Hotu Nia naruka ema makfa'an lakateu sina nia sia na'ak, "Hasai naha ne'e sia hosi ne'e! Fatik ne'e lahoos fa'an fatin! Keta halo Ha'ukaan Ama Uman dadi fa'an fatin!"

¹⁷ Baa oras nia moos, Niakaan maktuir sia nanoin nola Hakerek Moon na'ak,

"Ha'u kadomi basuk Na'i Maromak Uman.

Etuk ha'u kbeer basuk daka Niakaan naran di'ak." ✧

¹⁸ Nunia hotu, Yahudi ulun sia nusu Yesus na'ak, "Tan saa o te'ur ema nunia? Kalo O tebe-tebes moo beran nunia, matudu tadak blaar ida baa ami nebee dadi kaka'er."

¹⁹ Mais Yesus nataa na'ak, "Masik emi hadodok fatin lulik ne'e moos, baa wainrua Ha'u kariik kihar." ✧

²⁰ Mais sia sakar na'ak, "Hetan hosi nabee? Ema nariik Uma Hamulak Huun ne'e, tinan haat

✧ **2:13** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 12:1-27 ✧ **2:17** Kananuk Sia 69:9 ✧ **2:19** Mateus 26:61, 27:40; Markus 14:58, 15:29

nulu resin neen laran. Tan saa O maneo ma'ak, loron tolu dei O bele mariik mikar?!”

²¹ Sia nusu nunia, tan sia la natene Yesus natetek Niakaan isin lolon no fatin lulik ida.

²² Yesus mate ti'an, hotu moris nikar, foin Niakaan maktuir sia nanoin nola saa mak Nia katak kedan baa sia nunia. Hodi nunia, sia moos fiar baa lia saa mak Maromak mako'an uluk aan sia nakerek nela kedan iha Hakerek Moon nosi lia Yesus nia.

Yesus natene ema hotu-hotu neon

²³ Baa oras nia, Yesus nein heik iha kota Yerusalem atu tuir loron boot Paska iha nia. Ema wa'in moos fiar baa Nia, tan sia naree tadak blaar mak Nia nase'i. ²⁴⁻²⁵ Mais Yesus la fiar sia, tan Nia natene nanis ema raiklaran neon. Nia la buka ema nalore ema raiklaran lisan baa Nia, tan Nia natene nanis.

3

Yesus dale no Nikodemus

¹ Noo ema na'in ida naran Nikodemus. Nia, ema Yahudi siakaanulun boot ida nosi partee Farisi. ² Baa kalan ida, nia mai nasoru Yesus nodi katak na'ak, “Ita Boot! Ami hatene Na'i Maromak mak solok Ita Boot atu mai nanorin ami. Tadak blaar mak Ita Boot nase'i, foo lia kakaer baa ami na'ak, Na'i Maromak mak foo beran baa Ita Boot. Tan, kalo lahoos nunia, tadak blaar nia sia la bele dadi.”

³ Rona nola Nikodemus dale nunia, Yesus nataa na'ak, “Tebes. Na'i Maromak mak foo beran baa Ha'u. Mais rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: kalo ema nakara dadi Na'i Maromak eman, musti noo mak nahoris nikar nia.”

⁴ Rona nola nunia, Nikodemus benar. Nia nusu na'ak, "Mais nunabee bele nahoris nikar ema? Ema la bele tama nikar baa inan notak, hotu inan nahoris nikar nia. La bele."

⁵ Yesus nataa na'ak, "Tebes! Mais rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: kalo Na'i Maromak la nodi Kmalar no wee atu foo moris foun baa ema, ema la bele dadi baa Niakaan ema. ⁶ Ema raiklaran nahoris ema raiklaran. Mais Maromak Kmalar mak foo moris foun baa ema. ⁷ Keta blaar, kalo Ha'u katak ka'ak, 'Musti noo mak nahoris nikar ema.' ⁸ Hanoin kokon anin. Ita la bele haruka anin, tan anin nuu tuir niakaan hakara. Ita bele rona niakaan iis, mais ita la hatene anin mai nosi nabee, atu baa nabee. Ema moos simu moris foun nosi Maromak Kmalar nunia."

⁹ Rona nola nunia, Nikodemus nusu na'ak, "Nunabee, to'o bele dadi nunia?"

¹⁰ Yesus nataa na'ak, "Ama ne'e, ema manorik boot bodik ita ema Isra'el tomak. Tan saa ama la natene lia ne'e sia? ¹¹ Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: Ha'u ko Ha'ukaan ema sia hatene lia ne'e sia, tan ami haree du'uk ti'an. Ami katak baa emi ti'an, mais emi la simu. ¹² Kalo Ha'u katak kosi lia mak dadi iha raiklaran, emi la fiar. Saa tenik, kalo katak kosi saa mak dadi iha lale'an. Emi nanis hetak la fiar! ¹³ Emi la hatene saa mak dadi iha lale'an baa, tan la noo ema ida kois mak bele sa'e baa lale'an. Mais Ha'u katene, tan Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin mak tuun mai nosi lale'an.

¹⁴ Uluk aan, oras itakaan bei uluk sia sei iha fatin fuik, Bei Musa nase'i samea ida nosi besi riti, hotu nisa baa ai leten. Hodi nunia, ema moras mak naree samea nia, bele netan isin

di'ak. Nunia moos Ha'u, Ema Raiklaran Isin ne'e. Ema atu nisa Ha'u baa ai leten, ☆ 15 nebee ema mak fiar baa Ha'u, netan moris nima-nimak.

16 Na'i Maromak nadomi ema raiklaran, to'o Nia solok Oan Mane mesak mai raiklaran ne'e. Hodi nunia, ema hotu-hotu mak fiar baa Oan, la kona kastikar mak sasa fa'e sia nosi Na'i Maromak ona, mais sia netan moris nima-nimak no Nia. 17 Tebes. Na'i Maromak solok Oan baa raiklaran ne'e, lahoos atu taa ukun baa ema maksalan, mais atu sori ema maksalan nosi kastikar. 18 Na'i Maromak la taa ukun baa ema mak fiar baa Oan. Mais Nia taa ukun baa ema mak la fiar, tan sia la fiar baa Oan Mane mesak ne'e.

19 Lia nune'e: Na'i Maromak solok kroman mai ti'an atu naksinak iha raiklaran ne'e. Mais ema la no'uk moris iha kroman nia. Sia nakara fila baa moris iha makukun, tan sia beer nalo aat. Etuk, Na'i Maromak atu kastikar sia. 20 Ema hotu-hotu mak moris nalo aat, hirus kroman nia. Sia la nakara kroman nia naksinak baa sia, nebee kroman la loke loren siakaan hahalok aat. 21 Mais ema mak moris tuir hanorin loos, sia mai baa kroman nia. Hotu kroman nia naksinak nalore siakaan hahalok mak sia nalo, tuir Na'i Maromak beer."

Yohanis dale tenik nosi Yesus

22 Nunia hotu, Yesus no Niakaan maktuir sia sai nosi kota Yerusalem, mais sia nein heik iha rai Yudea. Iha nia, sia sarani ema. 23-24 Baa oras nia, Na'i Herodes sei la natama dauk Yohanis baa bui. Oras nia, Yohanis moos sarani ema iha leo Aion, kre'is baa leo Salim, tan iha nia no wee

☆ 3:14 Sura Renu Isra'el 21:4-9

wa'in. Ema mai hei-hein baa Yohanis iha nia, sia nusu nebee Yohanis sarani sia. ✧

²⁵ Baa oras nia, ema Yahudi na'in ida nalo lia no Yohanis niakaan maktuir sia, nosi siakaan adat Yahudi na'ak, ema musti namoos uluk isin, foin bele namulak. ²⁶ Tan baa nia, maktuir sia mai nusu Yohanis na'ak, "Ama Manorik! Hanoin kokon Ema ohin nia mak buka ama iha mota Yordan nebaa, mak ama na'ak Kristus? Oras ne'e, Ema nia sarani ema iha nebaa! Keta to'o ema la mai baa ita tenik, tan hotu-hotu baa Nia bele!"

²⁷ Mais Yohanis nataa na'ak, "Nune'e! Ema la bele nalo sa-saa kalo Na'i Maromak la loke dalam bodik nia. ²⁸ Emi du'uk rona ti'an ha'u katak malorek ka'ak, 'Ha'u ne'e, lahoos Kristus. Mais Na'i Maromak solok uluk ha'u atu kloke dalam bodik Kristus. Nunia dei!' ✧

²⁹ Hola hatetek hosi dahur uma kain foun. Ita mai tuir dahur, tan ita hakara haree sasudin mane nola feto. Lahoos haree niakaan matas hariik. Mais matas nia, musti nakara rona sasudin mane dalen. Nune'e! Yesus, hanesan sasudin. Ha'u, mak Niakaan matas hariik. Oras ne'e, ha'u neon di'ak, kalo ema nanono baa Nia. ³⁰ Nia mak ema musti nakneter kaliuk, lahoos ha'u."

Yesus nia, mak tuun mai nosi lale'an

³¹ Hotu, Yohanis dale natutan na'ak, "Tebes. Yesus nia boot kaliuk, tan Nia tuun mai nosi Na'i Maromak iha lale'an. Ema mak mai nosi raiklaran, nia ema raiklaran dei. Nia moos dale loos lia raiklaran. Mais Yesus seluk, tan Nia mai nosi lale'an. ³² Nia dale lia mak Nia naree no

✧ **3:23-24** Mateus 14:3; Markus 6:17; Lukas 3:19-20 ✧ **3:28**
Yohanis 1:20

rona ti'an iha lale'an. Masik nunia moos, ema la no'uk simu. ³³ Mais kalo ema simu Nia, sia natebes na'ak, Na'i Maromak Manfatin, tebes no loos. ³⁴ Na'i Maromak solok Nia mai atu katak Niakaan mamenon. Na'i Maromak moos fakar Niakaan Kmalar baa Nia. ³⁵ Ama Maromak nadomi tebe-tebes Oan nia to'o latan hotu-hotu baa Nia.✧ ³⁶ Ema mak fiar baa Oan nia, simu moris nima-nimak. Mais ema mak la nanono baa Nia, la simu moris nia, tan Na'i Maromak nahibu sia nima-nimak."

4

Yesus dale no feto Samaria

¹⁻² Baa oras nia ema hetak wa'in mai baa Yesus nodi nusu atu simu sarani, to'o ema mak tuir Yesus wa'in liu ema mak tuir Yohanis. (Tuir loos, Yesus du'uk la sarani ema, Niakaan maktuir sia mak sarani ema.) La kleur, ema nosi partee Farisi moos rona nola na'ak, ema hetak wa'in tuir Yesus. Baa oras Yesus natene nola ema Farisi rona nunia ti'an, ³ Nia no maktuir sia la'o nela rai Yudea, fila baa rai Galilea. ⁴ Iha dalan, sia la'o tuir rai Samaria, atu borut baa Galilea. ⁵ Iha Samaria sia to'o leo ida naran Sikar, kre'is baa rai mak uluk aan Bei Yakob foo baa oan Yusuf.✧ ⁶⁻⁸ Iha leo di'in, noo wee knuuk ida, naran 'wee knuuk Yakob'. Loro natetu, Yesus sia to'o wee knuuk nia. Hotu Yesus nanawa kole iha nia. Niakaan maktuir sia la'o nela Nia mesan, baa sosa hahaak iha leo laran.

La kleur, feto ida nosi leo nia mai nola wee. Yesus nusu baa nia na'ak, "Bii. Ha'u kbele kusu wee hemu oan ida ka?"

✧ **3:35** Mateus 11:27; Lukas 10:22 ✧ **4:5** Lia Uluk Fohon 33:19; Yosua 24:32

⁹ Rona nola nunia, feto nia sarebak, tan tuir loos, ema Yahudi la kahur no ema Samaria. Nia nusu fila baa Yesus na'ak, "Ama! Ama, ema Yahudi. Ha'u ne'e, ema Samaria. Ama nusu wee hemu baa ha'u, kona ka?"[☆]

¹⁰ Yesus katak na'ak, "Nune'e. Kalo bii natene saa mak Na'i Maromak nakara foo baa ema, no natene See mak nusu wee hemu ne'e, bii nanis nusu fila wee baa Ha'u. Hotu, Ha'u moos foo wee mak nodi moris."[☆]

¹¹ Feto nia nataa na'ak, "Ama la noo kakuruk wee. Wee knuuk ne'e moos le'an. Oin nunabee, Ama bele netan wee mak nodi moris nia? ¹² Uluk aan Bei Yakob rai nela wee knuuk ne'e baa ami. Bei Musa du'uk nemu nosi wee ne'e. Niakaan oa sia moos nemu. Niakaan bibi no karau moos nemu. Keta manoin, ama bele netan wee mak di'ak liu wee ne'e!"

¹³ Yesus nataa na'ak, "Ema mak nemu nosi wee ne'e, nanis nanroo nikar tenik. ¹⁴ Mais ema mak nemu wee mak Ha'u kfoo, sia la nanroo kedas. Tan wee mak Ha'u kfoo, hanesan wee matan ida, mak nakfuka sa'e foo moris to'o nima-nimak."

¹⁵ Feto nia nataa na'ak, "Kalo nunia, Ama foo wee nia baa ha'u lai, nebee ha'u lalika kanroo tenik! Hodi nunia, ha'u lalika mai kuru tenik wee ona."

¹⁶ Hotu Yesus naruka na'ak, "Bii fila lai, baa bolu mola okaan la'en mai ne'e."

¹⁷⁻¹⁸ Nia nataa na'ak, "Mais ha'u la koo la'en."

Yesus moos na'ak, "Tebes. Bii dale moon. O moo la'en lima ti'an. Mane mak iha baa oras ne'e moos, lahoos okaan la'en."

[☆] **4:9** Esra 4:1-5; Nehemia 4:1-2 [☆] **4:10** Yeremia 2:13; Sakarias 14:8; Yeskiel 47:9

19 Hotu, fetu nia dale na'ak, "Adeei! Ama ne'e, nanis Maromak mako'an. 20 Ha'u atu kusu lia ida baa Ama nune'e: ami ema Samaria, amikaan bei uluk sia lo'u-sudur baa Na'i Maromak iha foho Gerisim ne'e.* Mais, emi, ema Yahudi ha'ak, kalo lo'u-sudur baa Na'i Maromak, musti baa Yerusalem. Tuir Ama, lia malolok mak nabee?"

21 Yesus nataa na'ak, "Bii, fiar Ha'u. Lo'u-sudur baa Na'i Maromak iha foho ne'e ka, iha Yerusalem ka, nosi ikus lia nia la noo folin.

22 Emi ema Samaria, la hatene see mak emi lo'u-sudur baa. Mais ami ema Yahudi hatene Maromak mak ami lo'u-sudur baa, tan Nia nameno ti'an nodi ami atu loke dalan, nebee ema hotu-hotu bele netan moris. 23 To'o baa niakaan oras, ema mak lo'u-sudur baa itakaan Ama tuir hanorin loos, sia atu lo'u-sudur baa Nia nodi beran nosi Niakaan Kmalar Lulik. (Tuir loos, oras nia to'o ti'an.) Ema mak lo'u-sudur oin nunia, mak Ama iha lale'an nakara. 24 Na'i Maromak ne'e, kmalar mak moris. Nia iha fatin hotu-hotu. Dadi, ema mak lo'u-sudur baa Nia tuir hanorin loos, musti lo'u-sudur baa Nia nodi beran nosi Kmalar Lulik."

25 Rona nola Yesus dale nunia, fetu nia katak na'ak, "Ha'u katene Mesias atu mai. Nia mak ema temi na'ak, 'Kristus', tan Na'i Maromak nameno kedan atu solok Nia mai. Kalo Nia mai ti'an, nanis Nia nalore lia hotu-hotu baa ita."

26 Yesus nataa na'ak, "Ema nia mak Ha'u, mak no'i dale no o ne'e."

* **4:20** Foho Gerisim nia, kre'is baa leo Sikem iha rai Samaria. Hakerek Moon lia Yunani, hakerek loos na'ak, "iha foho ne'e". Mais ema matenek sia hotu-hotu na'ak, foho nia naran "Gerisim".

²⁷ Oras nia moos, Yesus Niakaan maktuir sia mai nikar nosi leo laran. Naree Nia no'i dale no fetu Samaria nia, sia blaar. Mais la noo ida nusu baa fetu nia na'ak, "O makara saa?" La noo ida moos nusu baa Yesus na'ak, "Tan saa Ama Boot dale no fetu nia?"

²⁸ Hotu, fetu nia la'o nela niakaan kusi iha nia, fila baa leo laran. Nia dale baa ema iha nia sia na'ak, ²⁹ "Mai haree kokon ema ne'e lai! Nia dale loke fore hotu-hotu mak ha'u kalo ti'an. Keta arumak, Nia ne'e Kristus, mak Na'i Maromak nameno kedan atu solok mai!" ³⁰ Rona nola nunia, ema nia sia sai nosi leo laran, baa naree Nia.

³¹ Oras fetu nia foin fila, Yesus Niakaan maktuir sia namaus Nia na'ak, "Ita Boot! Mai haa lai!"

³² Mais Yesus nataa na'ak, "Ha'u koo ti'an hahaak mak emi la hatene."

³³ Rona nola nunia, Niakaan maktuir sia nakusuk malu na'ak, "Nunabee ti'an? See mak mai foo hahaak baa Nia?"

³⁴ Mais Yesus katak na'ak, "Nune'e mai. Na'i Maromak solok Ha'u atu kalo tuir Niakaan beer, kodi kala'o Niakaan serwisu to'o mohu. Lia nia manesak nu'u hahaak bodik Ha'u. ³⁵ Lia hatetek nune'e. To'os na'in na'ak, 'Sei fulan haat lai, foin bele ku'u.' Mais ha'u ka'ak, 'Mana lai baa to'os nebaa sia. Tetuk ti'an atu ku'u.' To'os isin nia sia, hanesan ema lear mak mai baa ita. Sia nadi'a aan ti'an atu fiar baa Ha'u. ³⁶ Ema mak ku'u no libur to'os isin, simu siakaan saseban. Sia nu'u ema mak natudu dalan, nebee ema fiar baa Ha'u, hotu netan moris nima-nimak. Hodi nunia, ema mak kuda fini, no ema mak ku'u to'os isin, neon di'ak bele-bele. ³⁷ Lia fuan ida na'ak, 'Ema ida kuda fini; seluk sia libur to'os isin.' Tebes.

³⁸ Ha'u ksolok emi baa libur to'os isin mak ema seluk kuda. Emi hetan sotir hosi siakaan kolen."

³⁹ Baa oras nia, ema Samaria wa'in fiar baa Yesus iha leo nia, tan feto nia nasara na'ak, "Nia dale loke fore hotu-hotu mak ha'u kalo ti'an."

⁴⁰ Ema nia sia moos mai naro'an baa Yesus na'ak, "Ama Boot, hein ho ami iha ne'e dei!" Nia moos nein iha nia to'o loron rua.

⁴¹ Rona Yesus dale du'uk, ema wa'in tenik moos fiar baa Nia. ⁴² Sia katak baa feto nia na'ak, "Hori sehik nia, ami rona loos o dale dei. Mais oras ne'e, ami fiar, tan rona du'uk hosi Nia. Ami hatene tebes ha'ak, Ema ne'e, Maksorin raiklaran."

Yesus nadi'ak nola ema boot ida oan

⁴³ Loron rua nia siku ti'an, Yesus sia la'o liu baa rai Galilea mak Yesus rai huun. ⁴⁴ (Uluk, dala ida Yesus dale na'ak, "Ema la nakneter Maromak mako'an iha niakaan leo du'uk.")[☆] ⁴⁵ Mais baa oras ne'e, ema Galilea wa'in simu Nia di'a-di'ak, tan sia tuir ti'an dahur Paska iha Yerusalem, no sia naree nodi matan du'uk hotu-hotu mak Nia nalo iha nebaa.[☆] ⁴⁶ Hotu, Yesus sia la'o baa leo Kana, leo mak uluk Nia nalo wee dadi baa anggor ween.

Kre'is leo nia, noo ema boot ida iha kota Kapernaum. Niakaan oan mane moras.[☆] ⁴⁷ Oras nia rona nola na'ak Yesus mai nikar ti'an nosi rai Yudea, nia moos la'o sa'e baa buka Yesus iha Kana. Nasoru nola ti'an, nia namaus nebee Yesus tuun mai, nadi'ak nola oan, tan kre'is mate ona.

⁴⁸ Mais Yesus katak baa ema nia na'ak, "Kalo emi la haree Ha'u kase'i tadak blaar oi-oik, emi la ho'uk fiar baa Ha'u!"

☆ **4:44** Mateus 13:57; Markus 6:4; Lukas 4:24 ☆ **4:45** Yohanis 2:23 ☆ **4:46** Yohanis 2:1-11

⁴⁹ Ema nia nataa na'ak, "Ama Boot. Tulun mai lai. Kalo lale, ha'ukaan oa mate ona."

⁵⁰ Rona nola nunia, Yesus katak na'ak, "Fila ona. O oan di'ak ti'an."

Hotu, ema nia tali'ur nodi fila, tan nia fiar Yesus dalen. ⁵¹ Baa oras fila, niakaan ema serwisu sia mai nasoru nia iha dalan, nodi na'ak, "Lalika susar ona, tan ama oan di'ak ti'an."

⁵² Hotu, nia nusu baa sia na'ak, "Nia nahuu di'ak baa tuku hira?"

Sia nataa na'ak, "Nahuu baa hori sehi, tuku ida leron natetu niakaan manas tuun kedas." ⁵³ Hotu, ema boot nia nanoin nola na'ak, niakaan oa nia nahuu di'ak, kona besik baa oras Yesus katak na'ak, "Ama oan di'ak ti'an." Hotu, nia no niakaan ema uma laran sia fiar bele-bele baa Yesus.

⁵⁴ Tadak blaar nia, tadak blaar dala rua mak Yesus nase'i baa oras Nia sai nosi Yudea baa Galilea.

5

Yesus nadi'ak nola ema moras ida iha Batesda

¹ Nunia hotu, leron boot Yahudi ida to'o mai ti'an. Yesus sia fila baa kota Yerusalem atu nadahur leron boot nia. ² Iha Yerusalem, noo wee lalihuk ida kre'is baa odamatan nanokar ida naran, Odamatan Bibi Malae. Iha siakaan lia Aram, wee lalihuk nia naran 'Wee Lalihuk Batesda'. Noo tetek lima kre'is baa wee lalihuk

nia.* ³ Loro-loron ema mak moras wa'in tuur nein iha tetek nia sia. Nu'u: ema matan delek, ema ain asak, no ema mak la bele koen aan. [Sia nein, to'o wee nia nahuu kakoen. ⁴ Tan isin ida-idak, Maromak Niakaan makbukar lale'an tama baa kakoen wee nia. Hotu, ema moras mak tama uluk baa wee nia laran, nia di'ak kedas.]†

⁵ Baa oras Yesus sia to'o baa fatin nia, noo ema ida mak moras tinan tolu nulu resin walu ti'an. ⁶ Titu-naree ema nia no'i toba iha nia, Yesus natene kedan ema nia moras kleur ti'an. Hotu Yesus nusu nia na'ak, "Mau! O makara dadi di'ak ka?"

⁷ Ema nia nataa na'ak, "Kakara liu Ama Boot. Mais noo sohan boot. Kalo wee kakoen, la noo ema ida mak naka'u natama ha'u baa. Kalo ha'u kakoen atu tama du'uk, ema seluk tama uluk ti'an."

⁸ Rona nola nunia, Yesus naruka na'ak, "Mariik! Lulun mola okaan biti, fila ona." ⁹ Yesus dale notu nunia, ema nia moos di'ak kedas. Hotu, nia nariik, foti nola niakaan biti atu fila.

Lia nia kona besik baa ema Yahudi siakaan loron hamulak. ¹⁰ Tan lia nia, oras ema Yahudi ulun sia naree ema mak foin di'ak nia, sia nasee nia na'ak, "Hoi! O matene ka lale? Ohin loron ne'e, loron hanawa serwisu. Tuir itakaan ukunbadu, ema la bele natiu biti baa loron hanawa

* **5:2** Hakerek Moon lia Yunani balu na'ak 'Betesda', balu na'ak 'Betsata', balu tenik na'ak 'Betsaida'. Lia nosi Odamatan Bibi Malae moos noo iha Nehemia 3:1, 32; 12:39. Kota Yerusalem noo odamatan nanokar wa'in. Odamatan ida-idak noo niakaan serwisu ida-idak. Uluk aan, ema tau Odamatan Bibi Malae ne'e, nebee bibi malae sia tama tuir nia. † **5:4** Lia fuan sia iha lalutuk laran ne'e, la noo iha Hakerek Moon lia Yunani mak tuan kaliuk.

serwisu. Tan hatiu bitu, ne'e na'ak, serwisu ti'an!"☆

¹¹ Ema nia nataa na'ak, "Adeei, ama sia! Keta krakat, tan Ema mak nadi'ak nola ha'u, Nia mak naruka ha'u na'ak: 'Lulun mola okaan bitu, fila ona.'" "

¹² Hotu ulun sia nusu baa nia na'ak, "Ema mak naruka o nia, see?"

¹³ Mais ema mak foin di'ak nia la natene Yesus nia, see, tan Yesus la iha nia ti'an. Yesus sai no-nook ti'an, tui ema wa'in leet.

¹⁴ La kleur, Yesus nasoru nikar ema nia iha Uma Hamulak Huun lalawar. Hotu Yesus katak baa nia na'ak, "Manono! Oras ne'e, o di'ak ti'an. Keta malo sala tenik, nebee keta kona lia mak la di'ak liu tan tenik."

¹⁵ Nunia hotu, ema nia baa buka Yahudi ulun sia, nodi katak na'ak, "Ema mak nadi'ak nola ha'u nia, naran Yesus." ¹⁶ Natene nola nunia, Yahudi ulun sia nahuu buka dalan atu nasusar Yesus, tan nadi'ak nola ema kona baa lora hamulak.

¹⁷ Mais Yesus katak baa sia na'ak, "Nune'e. Ha'ukaan Ama la natene nanawa serwisu. Tan baa nia, Ha'u moos serwisu bei-beik."

Yesus katak na'ak Niakaan Aman mak Maromak

¹⁸ Nunia hotu, Yahudi ulun sia nasalak Yesus na'ak, Nia nakur siakaan ukun-badu lora hanawa serwisu. Liu tenik, sia nasalak Yesus tan Nia katak na'ak, Niakaan Aman mak Maromak. Nodi dale nunia, Yesus foti aan manesak no Na'i Maromak. Tan lia nia, ulun sia hetak buka dalan atu no'o Yesus.

☆ **5:10** Nehemia 13:19; Yeremia 17:21

¹⁹ Mais Yesus katak baa sia na'ak, "Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: Ha'u la kserwisu tuir Ha'ukaan beer du'uk, mais Ha'u kserwisu tuir saa mak karee kosi Ha'ukaan Ama iha lale'an. Ha'ukaan Ama nalo lia ida, Ha'u moos kalo tuir nunia. ²⁰ Ha'ukaan Ama nadomi tebes Ha'u. Nia natudu baa Ha'u lia hotu-hotu mak Nia nalo. Tebes. Emi blaar tan Ha'u kadi'ak kola ema ohin nia. Mais Ha'ukaan Ama atu natudu baa Ha'u lia maka'as liu tenik, to'o emi hetak blaar! ²¹ Ha'ukaan Ama bele nalo ema mak mate ti'an moris nikar. Nunia moos, Ha'u kbele foo moris nima-nimak baa se-see dei, tuir Ha'ukaan hakara. ²² Tuir loos, lahoos Ha'ukaan Ama mak taa ukun baa ema. Nia latan beran nia baa Ha'u, tan Ha'u ne'e, Niakaan Oan. Dadi ha'u mak kakotu ka'ak, ema ida loos ka, lale. ²³ Ha'ukaan Ama nakara, nebee ema hotu-hotu nakneter Ha'u, nudaar sia nakneter Nia. Ema mak la nakneter Ha'u, mak Ama Oan ne'e, ema nia moos la nakneter Ama mak solok Ha'u kmai.

²⁴ Nunia tebes! Mais rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: ema mak la nakneter Ha'u, nia moos la nakneter Na'i Maromak. Ha'u kfoo katene ka'ak, ema mak nanono baa Ha'u, nodi fiar baa Na'i Maromak mak solok Ha'u, nia netan moris nima-nimak. Na'i Maromak la kastikar nia tenik. Nia la kona ukun mate ona, mais nia tama ti'an dadi baa ema mak moris nohuu no Na'i Maromak. ²⁵ Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: la kleur ona, ema mak mate ti'an sia atu rona Ha'ukaan lian, tan Ha'u ne'e, Na'i Maromak Oan. Tuir loos, oras nia to'o mai ti'an. Ema mak rona Ha'ukaan lian, sia netan moris nima-nimak. ²⁶ Ha'ukaan Ama kaer beran atu foo moris baa ema. Nia latan beran nia baa Ha'u, tan Ha'u ne'e,

Niakaan Oan. ²⁷ Nia moos latan beran baa Ha'u atu kakotu lia no taa ukun baa ema raiklaran, tan Ha'u ne'e moos Ema Raiklaran Isin. ²⁸ Keta blaar, tan la kleur ona, ema hotu-hotu mak mate ti'an atu rona Ha'ukaan lian. ²⁹ Sia moris nikar sai nosi rate. Hotu, ema mak uluk nalo lia di'ak, sia netan moris to'o nima-nimak. Mais, ema mak uluk nalo lia aat, sia kona kastikar to'o nima-nimak."✧

Lia kakaer wa'in natebes na'ak Yesus nia, Na'i Maromak Oan

³⁰ Hotu, Yesus dale natutan baa Yahudi ulun sia na'ak, "Ha'u la kbele kalo sa-saa, kalo sei la krona dauk kosi Ha'ukaan Ama. Ha'u krona kola ti'an, foin bele kakotu lia no bele taa ukun baa ema raiklaran. Tan Ha'u krona du'uk kosi Ama, ne'e na'ak, saa mak Ha'u kakotu, nanis tebes no loos. Ha'u la kakotu tuir Ha'ukaan hakara du'uk, mais tuir Ama nakara, tan Nia mak solok Ha'u.

³¹ Kalo Ha'u mesan ka'ak Na'i Maromak mak solok Ha'u, emi la hatene Ha'ukaan dalen nia, loos ka, lale. ³² Mais, noo mak natebes Ha'ukaan dalen nia. Niakaan dalen moos tebes no loos.

³³ Emi du'uk solok ema baa nusu Yohanis nosi Ha'u. Saa mak Yohanis nataa nia, tebes no loos.✧

³⁴ Tuir loos, Ha'u la kbuka ema raiklaran atu natebes na'ak Na'i Maromak mak solok Ha'u. Mais, Ha'u kfoo katene lia nia sia baa emi, nebee emi bele hetan moris. ³⁵ Yohanis nia, hanesan badut lolon ida mak nakroma iha makukun. Baa oras sei nakroma, emi neon di'ak. Mais neon di'ak nia, la oras dei.

³⁶ Noo ida mak maka'as liu Yohanis mak bele natebes lia loos nosi Ha'u. Nia mak Ha'ukaan

Ama iha lale'an. Nia latan ti'an baa Ha'u serwisu mak Ha'u kmusti kala'o to'o mohu. Serwisu ne'e natudu lia kakaer na'ak, Ha'ukaan Ama mak solok Ha'u. ³⁷ Nia du'uk moos natebes nunia. Mais emi la rona Niakaan lian, la haree Niakaan ilas, ³⁸ no la rai Niakaan Manfatin baa emikaan neon, tan emi la fiar baa Ha'u mak Nia solok ne'e. ³⁹ Loron-loron emi leno lotu-lotuk Hakerek Moon, tan emi buka dalan baa moris loos hosi Hakerek nia. Tuir loos, Hakerek Moon nia natebes lia nosi Ha'u. ⁴⁰ Masik nunia moos, emi sei la ho'uk mai baa Ha'u atu simu moris loos nia.

⁴¹ Ha'u la kbuka mose nosi ema raiklaran, ⁴² tan Ha'u katene emi la hadomi Na'i Maromak. ⁴³ Ha'u kmai kodi Ha'ukaan Ama naran, mais emi la simu Ha'u. Kalo ema seluk mai nodi naran du'uk, emi simu nia. ⁴⁴ Loron-loron emi buka mose malu. Mais la buka mose nosi Na'i Maromak. Tuir loos, Na'i Maromak ida dei! La noo seluk tenik. Mais kalo emi la hikir Nia, oin nunabee emi bele fiar baa Nia?

⁴⁵ Keta haneo ha'ak, Ha'u mak tula sala baa emi iha Ha'ukaan Ama oin. Lale. Ema mak tula sala baa emi nunia, ne'e mak Bei Musa, tan nia mak foo Ukun-badu baa emi. ⁴⁶ Kalo emi fiar tebes baa nia, ne'e na'ak emi moos musti fiar baa Ha'u, tan lia saa mak nia nakerek nela moos, kona baa Ha'u. ⁴⁷ Mais kalo emi la fiar baa saa mak Bei Musa nakerek nela nia, oin nunabee emi bele fiar baa saa mak Ha'u kdale ne'e? La bele dadi!"

6

☆ 5:37 Mateus 3:17; Markus 1:11; Lukas 3:22

*Yesus nahaan ema na'in rihun lima resin
(Mateus 14:13-21; Markus 6:30-44; Lukas 9:10-17)*

¹⁻⁴ Nunia hotu, ema Yahudi siakaan laron boot 'Paska' kre'is mai ona. Yesus no Niakaan maktuir sia moos baa debu Galilea sorin balu baa. (Debu nia naran seluk, 'Tiberias'.) Ema wa'in moos baa tuir, tan naree ti'an tadak blaar mak Yesus nase'i baa oras Nia nadi'ak nola ema moras sia. To'o debu balu baa, Yesus no maktuir baa tuur iha foho ida.

⁵ Ema wa'in moos mai naklibur iha nia. Naree nunia, Yesus nusu baa maktuir na'in ida naran Filipus na'ak, "Ita bele sosa haan iha nabee atu hodi hahaan ema ne'e sia?" ⁶ Baa oras nia, Yesus natene ti'an Nia atu nalo nunabee. Mais Nia dale nunia atu nodi koko Filipus neon.

⁷ Hotu Filipus nataa na'ak, "Aikee Ama! Masik badaen kansera laron atus rua moos, sei la to'o dauk hodi sosa tubi bodik ema ne'e sia hotu-hotu! Masik ema ida netan loos rohan ida moos, sei la to'o dauk!"

⁸ Iha nia noo maktuir ida seluk naran Andreas, mak Simon Petrus alin. Nia mai katak baa Yesus na'ak, ⁹ "Ama! Lawarik ida iha ne'e nodi tubi baluk lima, no na'an tasi lolon rua. Mais tubi no na'an tasi nia, sei la to'o dauk atu hodi hahaan ema lear ne'e!"*

¹⁰ Fatin nia hae molik ida. Dadi Yesus naruka Niakaan maktuir sia na'ak, "Haliku nebee sia hotu-hotu tuur baa hae ne'e." Hotu, sia moos tuur. Sia, ema wa'in basuk. Sura ema mane dei, takseer ema na'in rihun lima.

* **6:9** Hakerek Moon lia Yunani nakerek na'ak, sia nalo tubi nia nosi *krithinos*. Hakerek Moon lia Indonesia na'ak, 'jelai'. *Krithinos* musan kre'is manesak no batar ai naruk.

¹¹ Yesus nola tubi nia sia, hotu namulak nodi sera dodan baa Na'i Maromak. Hotu Nia fa'e baa maktuir sia, nebee fa'e baa ema lear nia. Nunia moos na'an tasi nia. Fa'e hotu, ema hotu-hotu naa to'o bosu.

¹² Sia naa notu, Yesus naruka Niakaan maktuir sia na'ak, "Libur hola hahaan resin nia sia, keta to'o soe butan." ¹³ Hotu maktuir sia libur nola hahaak resin nia sia, nakonu ko'e sanulu resin rua.

¹⁴ Baa oras ema lear nia naree tadak blaar mak Yesus nase'i nia, sia dale na'ak, "Adeei! Nia ne'e, nanis mako'an nia mak Na'i Maromak nameno ti'an atu solok mai iha raiklaran ne'e." ¹⁵ Yesus natene nola ema lear nia nakara seten Nia atu dadi siakaan na'i. Tan lia nia, Nia nariik la'o, nadook aan tenik, nebee Nia bele mesan iha foho nia.

*Yesus la'o iha wee leten
(Mateus 14:22-33; Markus 6:45-52)*

¹⁶ Oras loro foin monu, Yesus Niakaan maktuir sia tuun baa debu. ¹⁷ Hotu, sia sa'e baa bero ida atu baa kota Kapernaum iha debu balu baa. Baa oras fofer bero baa, loro kalan ti'an, mais Yesus sei la mai dauk naklibur no sia. ¹⁸ La kleur, laloran debu nahuu nakfake baa-mai, tan anin dadurus nuu nakdiuk. ¹⁹ Maktuir sia la'o nela debu tehen takseer kilo lima, sia titu-naree Yesus la'o iha wee leten. Nia mai nare'is aan baa siakaan bero, to'o sia nata'uk basuk. ²⁰ Mais Yesus katak baa sia na'ak, "Hei! Keta hata'uk! Tan Ha'u mak ne'e." ²¹ Rona nola nunia, sia la nata'uk tenik. Sia nakara Yesus sa'e bero bele-bele no sia. Fila falik, bero nia to'o balu ti'an.

Ema buka Yesus

22-24 Baa awan, ema lear nia sei kre'is iha fatin mak ohin Yesus namulak sera dodan baa Na'i Maromak nodi nahaan sia nia. Sia buka Yesus iha fatin nia, tan sia natene na'ak, Yesus la sa'e tuir bero, tan hori sehik bero mesak dei. Niakaan maktuir sia sa'e nodi bero nia baa ti'an.

Hatene hodi baa, noo ema seluk mak sa'e bero mai nosi Tiberias, katak na'ak, Yesus to'o Kapernaum ti'an bele-bele no Niakaan maktuir sia. Rona nola nunia, ema lear nia baa buka Yesus iha Kapernaum, iha debu balu baa.

Yesus nu'u Tubi mak foo moris

25 Hotu, ema lear nia nasoru Yesus iha debu balu baa. Sia nusu baa Nia na'ak, "Ita Boot! Ita Boot to'o fatin ne'e hori hirak?"

26 Yesus nataa na'ak, "Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: emi la buka Ha'u atu hatene tadak blaar isin. Emi buka Ha'u, tan kahaan emi to'o bosu. 27 Keta serwisu buka hahaan mak atu dois. Di'ak liu, serwisu buka hahaan mak nafati nohuun no foo moris nimanimak. Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin. Ha'u kbele foo moris nia baa emi, tan Ama iha lale'an latan ti'an beran nia baa Ha'u."

28 Rona nola nunia, ema nia sia nusu baa Yesus na'ak, "Kalo nunia, ami musti halo nunabee, nebee ami bele hala'o Na'i Maromak Niakaan serwisu?"

29 Yesus nataa na'ak, "Na'i Maromak Niakaan serwisu nia, nune'e: emi musti fiar baa Ha'u, tan Na'i Maromak mak solok Ha'u."

30 Hotu sia nusu tenik na'ak, "Kalo nunia, Ama atu natudu tadak blaar saa, nebee ami bele haree hodi fiar baa Ama? Nunia hotu, noo saa tenik mak Ama atu nalo bodik ami? 31 Foo hahaan baa ami nu'u tubi *manna* mak itakaan bei uluk sia

naa oras sia la'o iha fatin fuik ka? Tan Hakerek Moon na'ak, 'Nia foo tubi nosi lale'an, bodik sia naa.'"☆

³² Sia dale hotu nunia, Yesus katak na'ak, "Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: lahoos Bei Musa mak natuun tubi nia nosi lale'an bodik bei uluk sia. Mais Ha'ukaan Ama mak natuun. Oras ne'e, Nia moos nadi'a ti'an tubi nosi lale'an bodik emi. Tubi ne'e, Tubi tebes mak nafati nohuun. ³³ Tubi ne'e, tuun mai nosi Na'i Maromak iha lale'an atu foo moris nima-nimak baa ema raiklaran."

³⁴ Rona nola nunia, sia nusu na'ak, "Kalo nunia, Ama Boot foo tubi nia baa ami lai! Ami hakara nohuun tubi oin nunia."

³⁵ Hotu Yesus katak na'ak, "Ha'u ne'e, mak Tubi nia. Tan Ha'u mak kodi moris loos. Ema mak tama dadi baa Ha'ukaan ema, la salaen tenik ona! Ema mak fiar baa Ha'u, la nanroo tenik ona!

³⁶ Ha'u kdale kedan ti'an ka'ak, masik emi haree ti'an Ha'u moos, emi la fiar. ³⁷ Mais ema hotu-hotu mak Ha'ukaan Ama boi ti'an mai baa Ha'u atu dadi Ha'ukaan ema, nanis Ha'u ksimu sia! ³⁸ Ha'u ktuun mai kosi lale'an lahoos atu kala'ok Ha'ukaan hakara du'uk, mais atu kala'ok Ha'ukaan Ama hakaran, tan Nia mak solok Ha'u. ³⁹ Niakaan hakara, nune'e: Ha'u kmusti libur kola ema hotu-hotu mak Nia boi ti'an atu dadi baa Ha'ukaan ema. Ida moos, Ha'u la kabusik lakon. Nosik ikus, baa oras rai falu fila, Ha'u moos kalo sia moris nikar. ⁴⁰ Nunia tebes. Ha'ukaan Ama nakara nebee ema hotu-hotu natene Ha'u no fiar baa Ha'u, mak Niakaan Oa ne'e. Hodi nunia, sia bele netan moris nima-nimak."

☆ **6:31** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 16:4, 15; Kananuk Sia 78:24

⁴¹ Yesus dale notu nunia, Yahudi ulun sia nakusuk malu, tan Nia dale na'ak, "Ha'u ne'e, Tubi mak tuun mai nosi Na'i Maromak iha lale'an."

⁴² Hotu sia nakusuk malu tenik na'ak, "Nunabee ti'an? Ema ne'e, Yesus, Yusuf oan. Ita hatene malorek inan-aman. Oin nunabee Nia na'ak, 'Ha'u ktuun mai kosi lale'an'? Netan nosi nabee?"

⁴³ Hotu Yesus naruka sia na'ak, "Hoi! Hanawa hakusuk malu ona! ⁴⁴ La noo ema ida mak bele mai baa Ha'u, kalo Ha'ukaan Ama la nakara. Baa oras rai falu fila, Ha'u kalo sia moris nikar. ⁴⁵ Maromak mako'an uluk aan sia nakerek ti'an na'ak, 'Na'i Maromak atu nanorin ema hotu-hotu.' Ne'e na'ak, ema hotu-hotu mak rona baa Ama iha lale'an, nodi simu hanorin nosi Nia, sia mai baa Ha'u atu dadi baa Ha'ukaan ema. ⁴⁶ Ha'u ne'e, tuun mai kosi Na'i Maromak. Ne'e na'ak, Ha'u mesan dei mak karee Nia ti'an. Ema seluk la naree Nia.

⁴⁷ Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: ema mak fiar baa Ha'u atu netan moris nima-nimak, ⁴⁸ tan Ha'u ne'e, Tubi mak nodi moris nia. ⁴⁹ Itakaan bei uluk sia naa tubi *manna* baa oras sia la'o nasirin fatin fuik. Masik nunia moos, kleu-leur sia mate. ⁵⁰ Mais tubi mak tuun nosi lale'an baa oras ne'e, oin seluk. Ema hotu-hotu mak naa, netan moris nima-nimak. ⁵¹ Tebes. Ha'u ne'e, Tubi mak nodi moris mak tuun mai nosi lale'an. Ema hotu-hotu mak naa Tubi nia, netan moris nima-nimak. Tan Ha'u atu klatan Ha'ukaan isin lolon to'o mate, nebee ema raiklaran bele netan moris."

✧ **6:45** Yesaya 54:13

⁵² Rona nola nunia, Yahudi ulun sia dale baa malu na'ak, "Hoi! Nia dale saa ti'an? Oin nunabee Nia bele foo isin lolon bodik ita atu haa?"

⁵³ Mais Yesus katak baa sia na'ak, "Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin. Ema mak nakara moris nima-nimak, musti talin aan no Ha'u. Kalo emi la haa Ha'ukaan isin, no la hemu Ha'ukaan raan, emi la hetan moris.† ⁵⁴ Mais ema mak naa Ha'ukaan isin, no nemu Ha'ukaan raan, nia netan moris nima-nimak. Baa oras rai falu fila, Ha'u moos kalo nia moris nikar. ⁵⁵ Haan malolok, mak Ha'ukaan isin. Hemun malolok, mak Ha'ukaan raan. ⁵⁶ Ema mak naa Ha'ukaan isin, no nemu Ha'ukaan raan, nia moris talin aan no Ha'u. Ha'u moos talin aan ko nia. ⁵⁷ Ha'ukaan Ama iha lale'an mak solok Ha'u mai. Nia, mak moris huun. Ha'u ketan moris loos kosi Nia. Etuk, ema mak naa Ha'ukaan isin, nia moos netan moris loos nosi Ha'u. ⁵⁸ Bei uluk sia naa tubi *manna* mak tuun nosi lale'an. Kleu-leur sia mate. Mais tubi mak tuun nosi lale'an baa oras ne'e, oin seluk, tan ema mak naa Tubi nia, netan moris nima-nimak."

⁵⁹ Yesus nanorin lia ne'e sia, iha ema Yahudi siakaan uma hamulak ida iha kota Kapernaum.

Ema wa'in nakiduk nela Yesus

⁶⁰ Baa oras nia, ema wa'in tuir Yesus ti'an. Mais oras sia rona Niakaan hanorin nia, balu dale na'ak, "Hanorin nia nalo ami blaar, tan todan basuk! La noo mak atu simu!"

† **6:53** Baa oras Yesus dale nosi haa Niakaan isin, no hemu Niakaan raan, Niakaan nakara na'ak, ema musti fiar baa Nia, no moris talin aan no Nia bei-beik. Hanesa baa Yohanis 6:40.

⁶¹ Mais Yesus natene sia nakusuk baa malu nunia. Nia nusu baa sia na'ak, "Emi horan susar simu Ha'ukaan hanorin ne'e ka? ⁶² Kalo nunia, oin nunabee tenik, baa oras emi haree Ha'u, Ema Raiklaran Isin ne'e, sa'e kikar baa Ha'ukaan fatin uluk?"

⁶³ Maromak Kmalar dei mak noo beran atu foo moris nima-nimak. Ema raiklaran la noo beran nunia. Tan Ha'ukaan hanorin ne'e nahabut nosi Maromak Kmalar, Ha'ukaan hanorin moos bele foo moris nima-nimak. ⁶⁴ Mais emi balu la fiar."

Yesus dale nunia, tan Nia natene kedan, see sia mak la fiar no see mak atu fa'an lakon Nia. ⁶⁵ Hotu Nia dale tenik na'ak, "Etuk, Ha'u katak baa emi ti'an ka'ak, Ha'ukaan Ama iha lale'an musti loke dalan bodik ema lai, foin ema nia bele dadi baa Ha'ukaan ema."

⁶⁶ Nahuu baa oras nia, ema wa'in mak tuir Yesus nakiduk nela Nia. ⁶⁷ Naree nunia, Yesus nusu baa Niakaan maktuir na'in sanulu resin rua nia na'ak, "Kalo emi, nunabee? Atu hakiduk hela Ha'u no ka?"

⁶⁸ Mais Simon Petrus nataa na'ak, "Ama Boot! Ami atu baa see tenik? La noo ema seluk tenik mak bele katak baa ami hosi dalan nunabee ami bele hetan moris nima-nimak. Ita Boot mesan! ⁶⁹ Ami fiar baa Ita Boot. Ami hatene ti'an ha'ak, Ita Boot ne'e Na'i Maromak Eman Moon."✧

⁷⁰ Hotu, Yesus katak baa sia na'ak, "Ha'u kboi kola ti'an emi na'in sanulu resin rua. Mais hanoin! Ida nosi emi nu'u diabu!" ⁷¹ Ema mak Yesus dale nia, kona baa Yudas, mak Simon Iskariot oan. Yudas nia, ema ida nosi Yesus Niakaan maktuir na'in sanulu resin rua. Yudas, mak atu fa'an Yesus.

✧ **6:69** Mateus 16:16; Markus 8:29; Lukas 9:20

7

Yesus no alin sia

¹ Nunia hotu, Yesus sia la'o nasirin rai Galilea. Nia la no'uk baa rai Yudea, tan Yahudi ulun sia iha nebaa buka dalan atu no'o Nia. ² Baa oras nia, ema Yahudi siakaan loron boot kre'is ti'an. Loron boot nia, sia temi na'ak, "Dahur Batane".* ³ Tan loron boot kre'is ona, Yesus alin sia naruka Nia na'ak, "Di'ak liu, Mau baa Yudea, nebee ema mak tuir Mau iha nebaa moos bele naree lia mak Mau nalo. ⁴ Kalo ema ida nakara nebee ema wa'in naree niakaan hahalok maka'as, nia keta nalo nakfunin. Mau nase'i ti'an tadak blaar oi-oik. Di'ak liu, ema wa'in bele naree!" ⁵ Yesus alin sia dale nunia, tan sia du'uk la duun fiar baa Nia. ⁶ Mais Yesus nataa na'ak, "Nune'e, ali sia. Oras ne'e, Ha'ukaan oras sei la to'o dauk. Mais kalo emi atu baa, wainhira moos bele. ⁷ Ema raiklaran sia la hirus emi. Mais sia hirus Ha'u, tan kalore mohu siakaan hahalok aat. ⁸ Oras ne'e, loron boot nia sia kre'is mai ona. Di'ak liu, emi baa uluk Yerusalem lai. Ha'u ksei la baa, tan niakaan oras sei la to'o dauk." ⁹ Yesus dale notu nunia baa alin sia, Nia moos nein heik iha rai Galilea.

Yesus tuir loron boot Yahudi

* **7:2** 'Dahur Batane' nia, la'o to'o loron walu. Dahur nia, boot basuk. Baa oras dahur nia sei la'o, ema Isra'el sia nein heik iha batane mak nariik iha siakaan uma. Batane foo natene baa sia na'ak, siakaan bei uluk sia moos nein iha batane baa oras la'o nasirin iha fatin fuik. Batane nia moos hanesan batane mak ema nariik iha to'os laran baa oras ku'u. Leno iha Sai hosi Mesir 23:16; Na'i Lulik siakaan Ukun-badu 23:33-36, 39-43; Dale Hikar Lia Moris Dalan 16:13-15; Sakaria 14:16-19.

¹⁰ Yesus alin sia baa tuir ema Yahudi siakaan loron boot iha Yerusalem ti'an, Yesus moos baa tuir nadahur. Mais Nia la'o nakfunin, nebee ema keta natene. ¹¹ Oras loron boot nia to'o, Yahudi ulun sia buka Nia iha Yerusalem. Sia nusu ema iha nia na'ak, "Ema nia iha nabee?"

¹² Ema wa'in namaas baa malu tan Nia. Balu na'ak, "Nia ne'e, ema di'ak."

Balu tenik na'ak, "Lale! Nia ne'e, tolek teen mak nakara bosok ema wa'in." ¹³ Mais la noo ema ida mak naksakar aan dale malorek nosi Yesus, tan sia nata'uk ulun nia sia.

¹⁴ Loron boot nia to'o klaran, Yesus tama baa Uma Hamulak Huun laran. Hotu Nia nahuu nanorin iha nia. ¹⁵ Yahudi ulun sia moos blaar karin to'o dale na'ak, "Ema ne'e sakola la to'o. Oin nunabee Nia bele nanorin furak Hakerek Moon isin nune'e?"

¹⁶ Yesus katak baa sia na'ak, "Hanono mai. Lia mak Ha'u kanorin, lahoos nosi Ha'u du'uk, mais nosi Na'i Maromak, tan Nia mak solok Ha'u.

¹⁷ Ema mak beer tuir Niakaan hakara, ema nia bele natene malorek na'ak, Ha'ukaan hanorin ne'e mai nosi Na'i Maromak. ¹⁸ Kalo ema dale foti naran du'uk, keta fiar nia, tan nia buka tonun dei. Mais kalo ema dale foti ema mak solok nia naran, nia dale moon. ¹⁹ Emi la hatene Ukun-badu Bei Musa ka? Kalo emi hatene, tan saa emi la halo tuir? Tan saa emi buka dalan atu ho'o Ha'u?"

²⁰ Rona Yesus dale nunia, ema wa'in nusu Nia na'ak, "O dale saa mak ne'e? O bulak ti'an ka? See mak atu no'o O?"

²¹ Yesus nataa na'ak, "Nune'e. Ha'u kfoin kase'i tadak blaar kodi kadi'ak kola ema ida baa loron hamulak dei, emi nawan sa'e ti'an ha'ak, ha'u kserwisu baa loron hamulak. ²² Mais emi

moos serwisu baa loron hamulak. Uras emi halo lahan hamane aan. Masik loron nia kona baa loron hamulak moos, emi halo luku dei, tan Bei Musa foo ukun-badu na'ak, musti halo lahan hamane aan baa oras oan mane otas loron walu. (Tuir loos, Na'i Maromak natuun uluk ukun-badu nia baa Bei Abraham, foin Bei Musa.)[✧]
²³ Emi halo lahan kona baa loron hamulak nia, emi ha'ak, la hakur ukun-badu. Tan saa emi nawan sa'e Ha'u oras kadi'ak kola ema ain asak baa loron hamulak?[✧] ²⁴ Keta tetu ema nosi isin luan dei. Hanoin halo naruk, nebee tetu di'a-di'ak lai, foin hakotu.”

Em a toe nosi lia Yesus mak Kristus

²⁵ Nunia hotu, ema kota Yerusalem benar nodi nusu baa malu na'ak, “Ema ne'e, ema mak ema buka atu no'o ka? ²⁶ Oin nunabee bele nunia? Tan Nia dale malorek iha ema wa'in oin. Ema moos la nakahik Nia. Arumak itakaan ulun sia naneo na'ak, Ema ne'e mak Kristus! ²⁷ Lia nia la kona, tan kalo Na'i Maromak solok Kristus mai, ita la hatene Nia nosi nabee. Mais Ema ne'e, ita hatene.”

²⁸ Baa oras nia, Yesus sei nanorin iha Uma Hamulak Huun lalawar. Rona nola ema nia sia dale nunia, Nia nusu sakar baa sia nodi lian maka'as na'ak, “Emi haneo ha'ak, emi hatene Ha'u ne'e See, no Ha'u kmai kosi nabee ka? Ha'u kmai iha ne'e, lahoos tuir Ha'ukaan hakara du'uk, mais tuir Na'i Maromak hakaran, tan Nia mak solok Ha'u. Mais emi la hatene Nia! ²⁹ Ha'u mak katene, tan Ha'u kmai kosi Nia no Nia mak solok Ha'u.”

✧ **7:22** Lia Uluk Fohon 17:10; Ukun-badu Na'ilulik 12:3 ✧ **7:23**
 Yohanis 5:9

³⁰ Tan Yesus dale nunia, ema buka atu kohi Nia nohuun. Mais la noo ema ida moos mak kohi Nia, tan Niakaan oras sei la to'o dauk. ³¹ Nosi ema lear iha nia, wa'in fiar baa Nia. Sia dale na'ak, "Ema ne'e nase'i tadak blaar wa'in ti'an. Nia nanis mak Kristus."

Ulun sia naruka ema kohi Yesus

³² Iha ema lear nia klaran, noo ema na'in hira nosi partee Farisi. Sia rona nola ema wa'in namaas baa malu lia nosi Yesus. Hotu, sia no na'ilulik ulun sia naruka ema makdaka Uma Hamulak Huun na'in hira, baa kohi Yesus.

³³ Natoon baa nia, Yesus katak baa ema lear nia na'ak, "Ha'u kamutuk ko emi, la oras dei. La kleur ona, Ha'u fila kikar baa Ha'ukaan maksolok. ³⁴ Hotu, emi buka Ha'u, mais la hetan, tan Ha'u atu kbaa fatin ida mak emi la bele tuir."

³⁵ Rona nola nunia, Yahudi ulun sia nakusuk baa malu na'ak, "Takseer, ema ne'e atu la'o baa fatin nabee to'o ita la bele hetan? Arumak Nia baa nakfunin iha itakaan ema Yahudi mak la'o rai leet ka? Nia atu baa nanorin ema mak dale lia Yunani iha nebaa ka? ³⁶ Nia nakara saa, to'o dale na'ak, 'Emi buka Ha'u, mais la hetan.' Nia moos dale na'ak, 'Ha'u atu kbaa fatin ida, mak emi la bele tuir.' Ne'e na'ak saa?"

Wee mak foo moris

³⁷ Dahur Batane nia leron rohan, leron mak boot kaliuk. Baa leron nia, Yesus nariik nodi nahii na'ak, "Hanono di'a-di'ak. See mak nan-roo, mai baa Ha'u atu nemu!✧ ³⁸ See mak fiar, mai atu nemu! Tan Hakerek Moon na'ak, 'Wee mak foo moris atu nakduar sai nosi ema makfiar

✧ **7:37** Ukun-badu Na'ilulik 23:36

neon laran.' "☆ 39 Hodi dale nunia, Yesus dale nosi Maromak Kmalar Lulik, tan nosi ikus, ema hotu-hotu mak fiar baa Yesus simu Kmalar Lulik nia. Mais baa oras Yesus dale nunia, sia sei la simu Kmalar Lulik, tan Na'i Maromak sei la foo dauk. Tebes. Na'i Maromak sei la foo, tan Nia sei la foti-nahaas Yesus dauk.

Em a fa'e karin malu tan lia Yesus

40 Ema lear iha nia rona nola Yesus dale nunia, balu dale na'ak, "Ema ne'e, nanis Maromak mako'an mak Nia nameno kedan ti'an hori uluk!"☆

41 Balu tenik na'ak, "Lale! Nia ne'e, Kristus!"

Mais balu tenik sakar na'ak, "La bele! Kristus lahoos ema Galilea. 42 Tan Hakerek Moon na'ak, Kristus, Na'i Daud husar-binan. Hakerek Moon moos na'ak, Kristus nosi Betlehem, Na'i Daud leon."☆ 43 Hodi nunia ema sia fa'e karin malu tan lia Yesus. 44 Ema na'in hira nakara kohi Nia. Mais la noo ida mak bele.

Yahudi ulun sia la fiar baa Yesus

45 Nunia hotu, ema makdaka Uma Hamulak Huun mai nikar baa na'ilulik ulun sia no ema Farisi sia. Ema boot nia sia nusu baa makdaka sia na'ak, "Tan saa emi la kohi hodi Yesus mai?"

46 Sia nataa na'ak, "Aikee, ama boot sia! La noo ema ida mak dale manesak no Nia!"

47 Hotu ema Farisi sia nusu na'ak, "Emi moos kona be'ur ti'an ka? 48 Hanoin! Nosi ami, ema Farisi no ulun sia, la noo ida mak fiar baa Ema nia. Tebes. Ami ema boot hotu-hotu, la fiar. Tan saa emi fiar? 49 Beik basuk! Ema ki'ik dei mak

☆ 7:38 Yeskiel 47:1-12; Sakarias 14:8; Nehemia 9:15,19-20

☆ 7:40 Hanoin Hikar Dalan Moris 18:18-19 ☆ 7:42 2 Samuel 7:12; Mika 5:2

fiar baa Nia, tan sia la natene Ukun-badu Bei Musa. Habusik sia kona kastikar baa!”

⁵⁰ Sia dale nunia, mais iha nia moos, noo ema Farisi ida naran Nikodemus. Uluk, nia mai dale no Yesus baa kalan. Nia nusu baa ema boot nia sia na'ak,[☆] ⁵¹ “Nunabee? Tuir itakaan Ukun-badu, ita bele taa ukun kedas baa ema ka, lale? La bele, tan ita musti rona uluk baa ema nia lai, atu hodi hatene nia nalo sala saa lai, foin ita bele taa ukun baa nia.”

⁵² Rona nola Nikodemus dale nunia, sia nakbehek nia na'ak, “Keta arumak o moos ema Galilea ida! Hoi! Leno di'a-di'ak Hakerek Moon lai! Nebee matene malorek, tan la noo Maromak mako'an ida kois mak mai nosi Galilea!”

Feto ida mak nakur biti-kluni

⁵³ [Nunia hotu, ema nia sia nakbo'as atu fila.†

8

¹ Mais Yesus baa foho Saitun. ² Baa awan seisawan, Nia tama tenik baa Uma Hamulak Huun lalawar. Ema wa'in mai baa Nia. Nia moos tuur nanorin sia.

³ Natoon baa nia, noo feto ida mak ema kohi nola no'i nakur biti-kluni. Manorik ukun no ema Farisi na'in hira dada nodi feto nia mai baa Yesus. Sia seten feto nia, nebee nariik iha sia hotu-hotu oin. ⁴ Hotu sia katak baa Yesus na'ak, “Ama. Feto ne'e kona kohi oras no'i nakur biti-kluni. ⁵ Tuir Ukun-badu Bei Musa, ‘Ema mak nakur biti-kluni musti kona ukun kastikar tuda

☆ **7:50** Yohanis 3:1-2 † **7:53** Hakerek Moon lia Yunani mak tuan kaliuk la nakerek lia nosi feto ne'e. Takseer tinan rihun ida, foin lia ne'e nahuu mosu iha hakerek lia Yunani.

hodi fatuk to'o mate.' Dadi tuir Ama, nunabee?"[☆]
⁶ Ema nia sia nusu nunia, tan sia nakara nahonu Yesus.

Mais Yesus la nataa kedas. Nia natu'u, nodi liman fuan nakerek baa rai. ⁷ Sia nusu Nia bei-beik, foin Nia nariik, nodi katak baa sia na'ak, "Nune'e. See nosi emi mak la nalo sala dauk bele taa ukun nodi tuda fatuk uluk baa fetu ne'e."
⁸ Dale notu nunia, Yesus natu'u nikar, nakerek tenik baa rai.

⁹ Rona nola Yesus dale nunia, ema nia sia noran moe. Ida-idak natene aan na'ak, nia moos nalo sala. Tan baa nia, nahuu nosi matas to'o lawarik nakiduk ida-idak, to'o la'o nela Yesus mesan no fetu nia. ¹⁰ Hotu Yesus nariik nikar, nusu baa fetu nia na'ak, "Sia iha nabee ti'an? Sei noo ema mak atu taa ukun kastikar baa o ka?"

¹¹ Fetu nia nataa na'ak, "La noo ti'an, Ama."

Hotu Yesus katak baa nia na'ak, "Ha'u moos la ko'uk taa ukun kastikar baa o. Fila ona. Mais manoin. Keta malo sala tenik ona!"^{]*}

Yesus, kroman mak naroma raiklaran

¹² Hotu Yesus dale nikar tenik no ema lear na'ak, "Ha'u ne'e, kroman bodik ema raiklaran. Ema mak tuir Ha'u la moris iha makukun ona, mais nein iha kroman mak natudu dalam baa moris."[☆]

¹³ Rona Yesus dale nunia, ema Farisi na'in hira nakbehek Nia na'ak, "Hoi! Ami la simu okaan dale nia, tan O dale lia mosi aan du'uk."[☆]

[☆] **8:5** Ukun-badu Na'iluluk 20:10; Hanoin Hikar Dalam Moris 22:22-24

^{*} **8:11** Hakerek Moon lia Yunani mak tuan kaliuk la nakerek lia nosi fetu ne'e sia. Takseer tinan rihun ida, foin lia ne'e nahuu mosu iha hakerek lia Yunani.

[☆] **8:12** Mateus 5:14; Yohanis 9:5 [☆] **8:13** Yohanis 5:31

14 Mais Yesus nataa na'ak, "Nune'e. Masik Ha'u kdale lia kosi aan du'uk, Ha'ukaan dalen nia, loos, tan Ha'u katene, Ha'u kmai kosi nabee, no Ha'u atu kbaa iha nabee. Emi la hatene lia nia. 15 Emi sukat Ha'u hodi sasukat raiklaran. Mais Ha'u la ksukat ema nunia. 16 Kalo Ha'u ksukat ema, Ha'u kodi sasukat loos. Tan Ha'u la ksukat mesan, mais ko Ha'ukaan Ama mak solok Ha'u. 17 Emi du'uk hatene Ukun-badu Bei Musa na'ak, 'Musti noo ema rua mak katak lia manesak lai, foin bele simu siakaan dale.' 18 Nunia tebes. Ha'u kdale nunabee, Ha'ukaan Ama moos natebes nunia, tan Nia mak solok Ha'u."

19 Hotu, sia nusu na'ak, "Okaan Ama iha nabee?"

Yesus nataa na'ak, "Emi la hatene Ha'u ne'e See. Emi moos la hatene Ha'ukaan Ama. Kalo emi tebe-tebes hatene Ha'u, emi moos nanis hatene Nia."

20 Lia ne'e sia hotu-hotu, Yesus katak baa oras Nia nanorin iha Uma Hamulak Huun, kre'is baa fatik libur osan hamulak. La noo mak kohi Nia, tan niakaan oras sei la to'o dauk.

Yesus katak na'ak, Nia atu baa fatin ida mak ema la bele tuir

21 Hotu, Yesus dale natutan na'ak, "Ha'u atu kla'o kela emi, atu baa fatin ida seluk. Nunia ti'an, emi buka Ha'u, mais la hetan, tan emi la bele baa fatin nia. Tebes. Emi la bele baa, tan nosi ikus, oras emi mate, emi sei hatiu hodi emikaan salan."

22 Rona nola Yesus dale nunia, Yahudi ulun sia nusu baa malu na'ak, "Nia dale saa mak ne'e? Nia atu no'o aan du'uk ka? Tan saa Nia dale na'ak, 'Emi la bele baa fatin nia.'"

²³ Mais Yesus katak baa sia na'ak, "Emi hosi raiklaran mak iha raik. Mais Ha'u ne'e kosi lale'an mak iha leten. Emi hanoin loos lia raiklaran. Mais Ha'u lale. ²⁴ Etuk, Ha'u katak ohin nia ka'ak, oras emi mate, emi sei hatiu hodi emikaan salan. Tebes. Tan kalo emi la fiar baa Ha'u, oras emi mate, emi sei hatiu hodi emikaan salan."

²⁵ Hotu sia nusu na'ak, "O ne'e, see?"

Yesus nataa na'ak, "Ha'u ne'e, Ema nia mak Ha'u katak kedan baa emi hori uluk.† ²⁶ Noo lia wa'in mak Ha'u kbele duu baa emi. Mais Ha'u la kdale kasai. Ha'u kdale loos tuir Ha'ukaan Maksolok, tan Niakaan dalen, tebes no loos. Saa mak Ha'u krona ti'an kosi Nia, lia nia mak Ha'u kdale kato'o baa ema raiklaran ne'e." ²⁷ (Nodi dale lia Maksolok, Yesus dale nosi Aman iha lale'an. Mais sia la kohi.)

²⁸ Hotu Yesus dale tenik na'ak, "Nosi ikus, emi hasa'e Ema Raiklaran Isin ti'an, foin emi hatene ha'ak, Ha'u ne'e, mak Ema nia. Ha'u la kalo saa ida tuir Ha'ukaan hakara. Ha'u kato'o loos saa mak Ama iha lale'an nanorin baa Ha'u. ²⁹ Tan Nia mak solok Ha'u. Nia moos namutuk no Ha'u nima-nimak. Nia la nabusik Ha'u kedas, tan Ha'u kalo tuir Niakaan hakara nohuun."

³⁰ Yesus katak lia ne'e sia, ema wa'in moos fiar baa Nia.

Yesus katak nosi hanorin loos mak sori nola ema nosi ata

³¹ Nunia hotu, Yesus katak baa ema Yahudi sia mak fiar baa Nia na'ak, "Kalo emi moris talin aan ho Ha'ukaan Manfatin nohuun, emi dadi baa

† **8:25** Lia Yunani iha ne'e bele noo lia isin oik rua. Ida na'ak: 'Ha'u katak kedan hori uluk.' Ida tenik na'ak: 'Tan saa Ha'u atu kdale baa emi?'

Ha'ukaan maktuir mak loos. ³² Hodi nunia, emi hatene hola hanorin loos. Hanorin loos nia moos sori nola emi nosi ata."

³³ Mais sia sakar na'ak, "Hoi! Ami lahoos ema atan! Ami ne'e, Bei Abraham husar-binan! Tan saa O dale ma'ak, ami atu hetan sori nosi ata?"[☆]

³⁴ Yesus nataa na'ak, "Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: ema hotu-hotu nalo sala, to'o dadi ata baa sala nia. ³⁵ Mais ata la bele simu bein sasoin. Oa uma laran dei mak bele simu. ³⁶ Ha'u ne'e, Na'i Maromak Oan. Kalo Ha'u ksori emi, emi sasin ti'an hosi sala. Hotu, la dadi ata baa sala ona.

³⁷ Ha'u katene ti'an ka'ak, emi ne'e Bei Abraham husar-binan. Masik nunia, emi sei buka dalan atu ho'o Ha'u, tan la noo fatik bodik Ha'ukaan hanorin iha emikaan neon. ³⁸ Ha'u kato'o ti'an lia saa mak Ha'u ksimu kosi Ha'ukaan Ama. Mais emi la titu, tan emi halo tuir emikaan matas sia."

Yesus katak na'ak, ema Yahudi mak sakar nia, ilas ida no diabu ulun

³⁹ Yesus dale notu nunia, ema nia sia sakar na'ak, "Keta dale nunia, tan ami ne'e, Bei Abraham husar-binan!"

Mais Yesus katak na'ak, "Kalo emi Abraham husar-binan tebes, emi musti haninu baa nia. ⁴⁰ Ha'u kanorin emi lia loos mak Ha'u ksimu kosi Na'i Maromak, mais emi sei buka dalan ho'o Ha'u. Abraham lisan, lahoos nunia. ⁴¹ Emikaan hahalok tuir emikaan matas sia dei."

Mais sia sei sakar na'ak, "Hoi! Ami ne'e, oa kabun laran! Lahoos oa kabun luan! Tan amikaan Aman, mesak ida dei. Nia mak Na'i Maromak!"

[☆] **8:33** Mateus 3:9; Lukas 3:8

⁴² Yesus nataa sia na'ak, "Kalo Na'i Maromak emikaan Aman tebes, emi nanis hadomi Ha'u, tan Ha'u kmai kosi Nia. Ha'u kmai lahoos tan kakara du'uk, mais, tan Nia mak solok Ha'u.

⁴³ Mais tan emi la ho'uk simu Ha'ukaan hanorin, nanis emi la kohi hola Ha'ukaan dalen nia.

⁴⁴ Emi ne'e, ilas ida ho diabuu ulun. Ne'e na'ak, nia mak emikaan ama, tan emi haninu baa nia! Hori uluk aan, nia maho'o ema no sakar hanorin loos, tan nia la nakara hanorin loos. Kalo nia dale, dale naktolek, tan lisan nunia nanis. Nia, mak ama bodik ema tolek teen hotu-hotu. ⁴⁵ Masik Ha'u kanorin hanorin loos moos, emi la fiar. ⁴⁶ Ma'ak kokon! See nosi emi bele natudu lia kakaer na'ak, Ha'u kalo sala? La noo. Dadi, tan saa emi la ho'uk fiar baa Ha'u kalo kanorin hanorin loos?

⁴⁷ Nune'e. Ema mak nanono baa Maromak Manfatin, nia mak Na'i Maromak oan. Mais, tan emi la hanono baa Ha'u, ne'e na'ak, emi lahoos Niakaan oan."

Yesus katak na'ak, oras Bei Abraham la moris dauk, Nia iha ti'an

⁴⁸ Rona nola Yesus dale nunia, Yahudi ulun sia dale nahaat Nia na'ak, "Hoi bulak! O ne'e, ema Samaria, lahoos ema Yahudi."

⁴⁹ Mais Yesus katak na'ak, "Ha'u lahoos bulak. Ha'u kakneter Ha'ukaan Ama iha lale'an, mais emi la hakneter Ha'u. ⁵⁰ Ha'u la kbuka tonun, mais noo mak beer tonun Ha'u. Habusik Nia mak tetu Ha'ukaan hanorin na'ak, loos ka, lale.

⁵¹ Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: ema mak nalo tuir Ha'ukaan hanorin, nia la mate, mais netan moris nima-nimak."

⁵² Rona nola nunia, Yahudi ulun sia katak na'ak, "Oras ne'e, ami hatene nanis diabuu tekar

O, to'o O dale lia bulak. Bei Abraham mate. Maromak mako'an uluk sia moos mate. Tan saa O ma'ak, 'ema mak nalo tuir okaan hanorin, la mate?' Arumak O bula ti'an? ⁵³ O maka'as liu Bei Abraham ka? O maka'as liu Maromak mako'an sia ka? Sia hotu-hotu mate ti'an. Manoin kokon, O ne'e, see?"

⁵⁴ Mais Yesus nataa na'ak, "Kalo Ha'u ktonun aan, lia nia la no folin. Mais lahoos nunia, tan Ha'ukaan Ama mak nakara tonun Ha'u. Nia, mak emi ha'ak, emikaan Ama Maromak. ⁵⁵ Mais emi la hatene Nia. Ha'u mak katene. Kalo Ha'u kdale ka'ak, Ha'u la katene Nia, Ha'u kaktolek ti'an nu'u emi. Mais Ha'u kalo tuir Niakaan Manfatin, tan katene tebes Nia. ⁵⁶ Emikaan Bei Abraham neon di'ak, tan nia natene Ha'u atu kmai. Oras ne'e, Ha'u kmai ti'an. Nanis nia neon di'ak basuk."

⁵⁷ Hotu Yahudi ulun sia katak na'ak, "Okaan otas sei la to'o tinan lima nulu dauk! Oin nunabee O bele ma'ak, O maree Bei Abraham ti'an?"

⁵⁸ Yesus nataa na'ak, "Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: Bei Abraham la moris dauk, Ha'u iha ti'an."

⁵⁹ Rona nola nunia, ema nia sia foti fatuk atu tuda Yesus, tan Nia foti aan manesak no Na'i Maromak. Mais Nia sai nakfunin, la'o nela Uma Hamulak Huun nia.✧

9

Yesus nadi'ak nola ema delek ida

¹ Nunia hotu, Yesus sia foin la'o baa, sia naree ema delek ida mak moris nodi. ² Naree ema nia, maktuir sia nusu baa Yesus na'ak, "Ama Boot!

✧ 8:59 Yohanis 5:18

See mak nalo sala to'o ema ne'e matan delek nunia? Nia du'uk ka, niakaan inan-aman?"

³ Yesus nataa na'ak, "Ema delek ne'e la nalo sala, foin matan delek. Niakaan inan-aman moos la nalo sala. Nia moris nodi nunia, nebee ema hotu-hotu bele naree Na'i Maromak nalo lia kabaas baa nia. ⁴ Baa oras rai sei nakroma, Ha'u kmusti karui aan serwisu bodik Ha'ukaan Maksolok, tan la kleur ti'an, rai nakukun, hotu Ha'u la kbele serwisu ona. ⁵ Oras Ha'u ksei iha raiklaran, Ha'u hanesan kroman mak naksinak bodik ema hotu-hotu."☆

⁶ Yesus dale notu nunia, Nia moos taniru kaban baa rai. Hotu Nia natu'u baa rai, kahur kaban no rai, nalo baa ta'u. Hotu Nia kose ta'u nia baa delek matan. ⁷ Nia moos naruka delek nia na'ak, "Baa fasi oin iha debu Siloam." (Iha lia Ibrani, Siloam na'ak, 'solok mai'.) Rona nola Yesus dale nunia, delek nia moos baa. Oras mai nikar, matan moon ti'an!☆

⁸ Hotu, ema nia fila uma. To'o baa, ema uma tehen sia naree nia. Sia blaar, tan sia natene nia delek mak moris nodi nadidu baa ema. Sia nusu baa malu na'ak, "Delek mak loron-loron tuur nadidu nia, mak ne'e ka?"

⁹ Ema balu na'ak, "Tebes! Ema nia mak ne'e ti'an!"

Mais ema balu seluk na'ak, "Ema ne'e lahoos delek nia. Arumak niakaan ilas nanesa malu no delek nia."

Rona nola nunia, ema nia katak du'uk baa sia na'ak, "Delek uluk nia, mak ha'u ne'e!"

¹⁰ Hotu sia nusu nia na'ak, "Oin nunabee, to'o o matan moon ti'an ne'e?"

☆ 9:5 Mateus 5:14; Yohanis 8:12 ☆ 9:7 Lia Uluk Fohon 49:10; 2 Na'i Isra'el Sia 20:20; Yesaya 8:6

¹¹ Nia nataa na'ak, "Nune'e! Ema ida naran Yesus nalo ta'u, hotu kose baa ha'ukaan matan. Hotu Nia naruka ha'u na'ak, 'Baa fasi oin iha debu Siloam.' Hotu ha'u kalo tuir. Oras ne'e, ha'ukaan matan moon ti'an!"

¹² Hotu sia nusu baa nia na'ak, "Ema nia iha nabee?"

Nia nataa na'ak, "Matene!"

Ema Farisi leno ema mak uluk matan delek nia

¹³⁻¹⁴ Loron mak Yesus nalo ta'u nodi nadi'ak nola ema delek nia matan, loron nia kona baa ema Yahudi siakaan loron hanawa serwisu. Tan baa nia, ema nodi ema mak ohin delek nia baa nataa ema partee Farisi sia. ¹⁵ To'o baa, ema Farisi nia sia nusu baa nia na'ak, "O ma'ak lai! Tan saa o matan bele moon?"

Nia nataa na'ak, "Nune'e, Ama sia. Ema ida kose ta'u baa ha'ukaan matan. Hotu ha'u k fasi oin. Hotu ha'ukaan matan moon kedas."

¹⁶ Ema Farisi balu na'ak, "Ema mak nadi'ak nola o nia, lahoos nosi Na'i Maromak. Ami hatene Nia ti'an, tan Nia nakur itakaan ukunbadu nosi loron hanawa serwisu."

Ema balu tenik na'ak, "Oin nunabee ema mak nalo sala bele nase'i tadak blaar nunia?" Hodi nunia, ema nia sia toe malu to'o fa'e karin malu.

¹⁷ Sia moos nusu tenik baa ema mak ohin delek nia na'ak, "Tuir o, Ema mak namoon okaan matan nia, Niakaan ilas nunabee?"

Nia nataa na'ak, "Tuir ha'u, Ema nia, Maromak mako'an ida."

¹⁸ Yahudi ulun sia la fiar kalo uluk ema nia matan delek. Tan baa nia, sia naruka baa bolu inan-aman mai nataa sia. ¹⁹ Inan-aman mai ti'an, ulun sia nusu na'ak, "Ema ne'e, emikaan oan

ka? Nia moris mai, matan delek kedas ka? Oin nunabee, matan bele moon?"

²⁰ Inan-aman nataa na'ak, "Nia ne'e, amikaan oan tebes. Nia moris mai, matan delek kedas. ²¹ Mais ami la hatene, nia nalo oin nunabee to'o oras ne'e matan moon ti'an. See mak namoon matan, ami moos la hatene. Nia, boot ti'an. Husu du'uk baa nia, tan nia bele dale du'uk!" ²² Sia dale nunia, tan sia nata'uk Yahudi ulun sia. Sia natene ulun sia tau mutu lia fuan ti'an na'ak, kalo noo ema mak dale nasai na'ak, Yesus nia, Kristus, ulun sia atu lelen ema nia nosi uma hamulak. ²³ Tan lia nia, inan-aman nataa loos dei na'ak, "Nia boot ti'an. Husu du'uk baa nia dei."

²⁴ Hotu, ulun sia bolu nikar ema mak ohin delek nia. Sia katak na'ak, "Nune'e! O musti dale moon iha Na'i Maromak oin, hodi daka Niakaan naran di'ak. Ami hatene fukur, Yesus nia, ema aat."

²⁵ Mais ema nia nataa na'ak, "Ama sia keta nawan sa'e, tan ha'u la katene kalo Ema nia, ema aat. Lia mak ha'u katene nune'e: uluk ha'ukaan matan delek, mais oras ne'e ha'ukaan matan moon ti'an."

²⁶ Sia nusu tenik baa nia na'ak, "Nia nalo saa baa o? Nia namoon okaan matan nunabee?"

²⁷ Nia nataa na'ak, "Hoi! Ohin nia ha'u kdale ti'an, mais emi la ho'uk rona. Tan saa emi haruka ha'u kdale kikar tenik? Arumak, ama sia moos nakara dadi baa Niakaan maktuir ka?"

²⁸ Rona nola nunia, sia tolak nahaat ema nia na'ak, "O dei mak dadi baa Niakaan maktuir ona! Ami ne'e, Bei Musa niakaan maktuir.

²⁹ Ami hatene Na'i Maromak dale no Bei Musa.

Mais ami la hatene Ema nia mai nosi kuak nabee.”

³⁰ Ema mak uluk matan delek nia nataa na'ak, “Ha'u kblaar tebes! Emi la hatene Nia mai nosi nabee. Mais tuir loos, Nia mak namoon ha'ukaan matan. ³¹ Ita hotu-hotu hatene, Na'i Maromak la rona baa ema aat. Mais rona baa ema mak neon loos, no moris tuir Niakaan hakara.✧ ³² Nahuu nosi Na'i Maromak nase'i lale'an no raiklaran to'o baa oras ne'e, la noo lia ida moos mak katak nosi ema mak nadi'ak nola ema mak matan delek hodi moris. ³³ Kalo Yesus la mai nosi Na'i Maromak, Nia la bele nalo saa ida nune'e.”

³⁴ Sia nataa na'ak, “Hoi! O ne'e, ema aat hori okaan inan nahoris nola o! Oin nunabee to'o o manorin fila ami? Notar lalek ne'e!” Hotu sia te'ur sai nia, to'o lelen nia nosi uma hamulak.

Ema mak uluk matan delek fiar baa Yesus

³⁵ Yesus rona nola na'ak, Yahudi ulun sia te'ur sai ema mak uluk matan delek nia, Nia baa buka ema nia to'o netan. Nia nusu baa ema nia na'ak, “Nunabee? O fiar baa Ema Raiklaran Isin ka?”

³⁶ Mais ema nia nusu fila na'ak, “Nia see ida? Ita Boot tulun katak lai, nebee ha'u kbele fiar baa Nia.”

³⁷ Yesus moos katak na'ak, “O masoru mola Nia ti'an, tan Nia mak no'i dale no o ne'e.”

³⁸ Rona nola nunia, ema nia na'ak, “Ha'u kfiar Ita Boot!” Nia moos nakni'a nodi lo'u-sudur baa Yesus.

³⁹ Hotu Yesus katak baa nia na'ak, “Ha'u kmai iha raiklaran ne'e atu tetu ema raiklaran. Nebee, ema matan delek bele naree, no ema mak natene aan matan moon, bele dadi delek.”

✧ **9:31** Kananuk Sia 66:18,19

⁴⁰ Iha nia noo ema Farisi na'in hira mak rona Yesus dale nia. Sia nusu na'ak, "Nunabee ti'an? Ami moos ema delek ka?"

⁴¹ Yesus nataa na'ak, "Kalo ema ida delek, tan nia la natene hanorin loos, nia la sala. Mais emi sala ti'an, tan emi dale ha'ak, emi matan moon."

10

Lia hatetek nosi makbalin

¹ Hotu, Yesus dale nodi lia hatetek na'ak, "Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: hanoin baa bibi malae lalutuk. Kalo ema tama lalutuk la tuir nanokar, mais sa'e tuir ba'a, malorek ti'an na'ak, ema nia ema na'ok.

² Mais kalo makbalin, nia tama tuir nanokar, tan nia mak naliku bibi malae. ³ Ema mak daka nanokar natene makbalin, hotu loke nanokar bodik nia. Bibi malae sia moos natene makbalin lian. Oras nia bolu naran ida-idak, sia tuir nia baa luan. ⁴ Nia la'o uluk, foin sia lolok tuir, tan natene niakaan lian. ⁵ Kalo ema mak lahoos siakaan makbalin, bibi malae sia la lolok tuir, mais nalai sasin, tan la natene ema nia lian."

⁶ Yesus dale lia hatetek ne'e bodik ema nia sia, mais sia la kohi lia isin.

Yesus, makbalin di'ak

⁷ Hotu Yesus dale tenik na'ak, "Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos. Ha'u ne'e, nanokar iha bibi malae lalutuk. ⁸ Ema hotu-hotu mak mai uluk Ha'u, sia hanesan na'ok. Ha'ukaan bibi malae la rona baa sia. ⁹ Tebes. Ha'u ne'e, mak nanokar. Ema mak tama tuir Ha'u, netan moris. Sia dadi hanesan bibi malae mak tama-sai atu buka haa-hemun. ✧ ¹⁰ Na'ok sia mai atu

nana'o, atu no'o, no nadodok mohu ema siakaan moris. Mais Ha'u kmai atu foo moris kabaas.

¹¹ Ha'u, makbalin di'ak mak daka di'a-di'ak Ha'ukaan bibi malae sia. Ha'u kodi liman rua latan Ha'ukaan moris to'o mate, nebee Ha'ukaan bibi malae sia bele netan moris. ¹² Kalo ema seluk mak daka bibi malae sia, oras nia naree asu fuik ida mai, nia nalai nela. Hotu asu fuik nia kohi nola ida, rumak sia nalai karin. Ema mak daka oin nunia, lahoos bibi malae na'in. ¹³ Nia serwisu nakara nola osan dei, lahoos nadomi bibi malae sia.

¹⁴ Tebes! Ha'u, makbalin di'ak mak daka di'a-di'ak Ha'ukaan bibi malae sia. Ha'u katene sia. Sia moos natene Ha'u. ¹⁵ Nunia moos, Ha'ukaan Ama iha lale'an natene Ha'u. Ha'u moos katene Nia. Ha'u kodi liman rua latan Ha'ukaan moris to'o mate, nebee Ha'ukaan bibi malae sia bele netan moris.✧ ¹⁶ Ha'u moos koo bibi malae seluk sia mak sei la tama dauk baa lalutuk. Ha'u kmusti baa libur kola sia. Kalo sia rona nola Ha'ukaan lian, sia natene kedan. Hodi nunia, Ha'ukaan bibi malae sia dadi baa natar ida, makbalin ida.

¹⁷ Ha'ukaan Ama iha lale'an dadobe Ha'u, tan Ha'u kodi liman rua latan Ha'ukaan moris to'o mate, nebee Ha'u kbele moris kikar. ¹⁸ La noo ema ida mak naseten Ha'u klatan Ha'ukaan moris to'o mate, mais Ha'u na'in kakara. Ha'u koo beran latan Ha'ukaan moris. Ha'u moos koo beran atu kola kikar. Ha'u ksimu kola ukun nia kosi Ha'ukaan Ama iha lale'an."

¹⁹ Rona nola Yesus dale nunia, ema Yahudi sia toe malu tenik. ²⁰ Ema wa'in nosi sia na'ak, "Hoi! Ema ne'e bula ti'an! Arumak diabu tekarak! Tan saa emi hanono baa Nia?"

✧ **10:15** Mateus 11:27; Lukas 10:22

21 Mais ema balu na'ak, "Ne'e lahoos ema bulak mak dale. Hanorin mak kabaas nunia, la isin ida dauk sai nosi diabu ibun! Diabu moos la nalo ema matan delek to'o moon."

Yahudi ulun sia la simu Yesus

22 Baa oras nia, ema Yahudi sia nadahur loron boot ida atu nodi nanoin oras siakaan bei uluk sia namanas nikar Uma Hamulak Huun. Loron boot nia, kona baa rai udan.* 23 Oras nia, Yesus la'o iha Uma Hamulak Huun lalawar, to'o fatin ida naran 'Fatin Na'i Soleman'. 24 Naree Yesus mai, Yahudi ulun sia kabuun nola Nia, hotu sia katak na'ak, "Hoi! O mabenar ami to'o wainhira? Kalo O ne'e tebe-tebes Kristus, ma'ak malorek."

25 Yesus nataa na'ak, "Ha'u katak ti'an, mais emi la ho'uk fiar. Tadak blaar mak Ha'u kase'i hotu-hotu, kase'i kodi Ha'ukaan Ama beran. Lia nia nalore na'ak, Ha'u ne'e see. 26 Mais emi sei la fiar, tan emi lahoos Ha'ukaan bibi malae. 27 Ha'ukaan bibi malae malolok sia, natene Ha'ukaan lian. Ha'u moos katene sia. Sia moos tuir Ha'u. 28 Ha'u kfoo moris nima-nimak baa sia. Ne'e na'ak, sia la naksasa kedas nosi Na'i Maromak. La noo ema ida kois mak bele nadau nola sia nosi Ha'u. 29 Ha'ukaan Ama iha lale'an mak latan sia baa Ha'u. Nia mak boot kaliuk. La

* **10:22** Oras ne'e, ema Yahudi sia temi loron boot nia na'ak, *Hanuka*. Loron boot nia kre'is no Natal. Kristus la moris dauk tinan atus ida neen nulu resin hitu (167 SM), lia ne'e dadi nune'e. Sondadu ulun boot Siria ida, naran Antiokus Epifanes, nadodok kota Yerusalem. Nia moos nadoor Uma Hamulak Huun, tan sobu karin sera fatik, hotu, seluk nodi niakaan ai'oi lulik. Ema Yahudi sia sakar tinan tolu laran, foin baa loron rua nulu resin lima (25), fulan *Kislef*, sia namoos hotu namanas nikar Uma Hamulak Huun.

noo ema ida kois mak bele nadau nola sia nosi Nia. ³⁰ Ha'u ne'e ko Ha'ukaan Ama, Ami mesak ida."

³¹ Rona nola nunia, Yahudi ulun sia foti tenik fatuk atu tuda no'o Yesus. ³² Mais Yesus katak baa sia na'ak, "Ha'u katudu ti'an lia kabaas wa'in nosi Ha'ukaan Ama. Emi hodi lia makonak ida nabee atu tuda ho'o Ha'u?"

³³ Sia nataa na'ak, "Ami atu tuda O, lahoos tan matudu lia kabaas. Mais tan O dale mahaat Na'i Maromak. O ema raiklaran, mais O mola aan nu'u Na'i Maromak!"✠

³⁴ Hotu Yesus nataa na'ak, "Iha Hakerek Moon, Na'i Maromak du'uk katak kedan nosi emikaan bei uluk sia na'ak 'Emi ne'e, nu'u maromak, tan emi dadi oan baa Nia Mak Aas Kaliuk'.✠ ³⁵ Ita hatene nanis la noo lia fuan ida mak bele ho'as lakon hosi Hakerek Moon laran. Dadi, kalo Na'i Maromak du'uk filak ema nu'u 'maromak', ³⁶ tan saa emi laran moras kalo Ha'u katak ka'ak, Ha'u ne'e, Na'i Maromak Oan? Ne'e, la tama kakutak, tan Nia mak natudu Ha'u, hotu solok Ha'u kmai iha raiklaran ne'e. ³⁷ Nune'e. Kalo Ha'u la kala'o Niakaan serwisu, lalika fiar baa Ha'u. ³⁸ Mais kalo Ha'u kala'o tebes, emi nokbiit fiar, tan haree ti'an tadak blaar mak kase'i. Hodi nunia, emi hatene ha'ak, Ha'u talin aan ko Ha'ukaan Ama. Nia moos talin aan no Ha'u."

³⁹ Rona nola nunia, sia buka kohi Nia tenik, mais Nia sasin luku.

⁴⁰ Hotu Yesus baa nikar mota Yordan balu baa, iha fatin mak uluk Yohanis sarani ema. Hotu, Nia nein heik iha nia.✠ ⁴¹ Ema wa'in mai buka Nia, nodi dale na'ak, "Yohanis la nalo tadak blaar ida

✠ **10:33** Ukun-badu Na'ilulik 24:16 ✠ **10:34** Kananuk Sia 82:1,2,6 ✠ **10:40** Yohanis 1:28

kois. Mais lia hotu-hotu mak nia dale nosi Yesus ne'e, loos!" ⁴² Ema wa'in moos fiar baa Nia iha fatin nia.

11

Lasarus mate

¹⁻² Noo ema ida, naran Lasarus. Nia nein iha leo Betania namutuk no biin na'in rua naran Maria no Marta. (Maria ne'e, mak uluk fui mina morin baa Yesus ain, hotu no'as nodi niakaan fuuk.) Baa dala ida, Lasarus moras todan.*
³ Niakaan biin sia solok lia baa Yesus na'ak, "Ita Boot belun Lasarus, moras todan."

⁴ Rona lia nia, Yesus dale na'ak, "Moras ne'e la nodi nia baa mate. Na'i Maromak atu nodi lia ne'e natudu Niakaan kabaas, nebee ema foti-nahaas Ha'u, mak Niakaan Oan ne'e."

⁵ Yesus dodan Marta no alin Maria no Lasarus.
⁶ Mais oras Nia rona na'ak, Lasarus moras, Nia sei nein loron rua tenik iha mota Yordan balu baa. ⁷ Nunia hotu, Nia katak baa maktuir sia na'ak, "Mai ita baa hikar Lasarus leon iha rai Yudea."

⁸ Mais sia sakar na'ak, "Foin da-dauk ne'e, Yahudi ulun sia atu tuda no'o Ita Boot iha nebaa. Oras ne'e Ita Boot sei nakara tenik baa nebaa ka?"

⁹ Yesus nataa na'ak, "Keta hata'uk! Sura loron, loro matan naksinak hori seisawan to'o loraik. Ne'e na'ak, noo kroman tuku sanulu resin rua laran. Kalo la'o iha kroman, ema la sidi ain, tan loro nakroma raiklaran. ¹⁰ Mais kalo la'o iha makukun, ema sidi ain, tan la noo kroman."*

* **11:1-2** Lukas 10:38-39; Yohanis 12:3 * **11:10** Yesus Niakaan hakara na'ak, "Ha'u ne'e, hanesan kroman. Dadi, baa oras Ha'u ksei iha kamutuk ko emi, emi manek dei."

¹¹ Yesus dale notu nunia, Nia katak tenik na'ak, "Itakaan belun Lasarus toba ti'an. Mais Ha'u atu kbaa fu'a kadeer nia."

¹² Rona Yesus dale nunia, maktuir sia na'ak, "Ita Boot. Kalo nia toba, ne'e na'ak, nia atu di'ak nikar."

¹³ Tuir loos, Yesus dale soe lia nosi Lasarus mamaten. Mais, sia la kohi. ¹⁴ Hotu Nia katak malorek na'ak, "Nune'e. Lasarus mate ti'an. ¹⁵ Mais Ha'u neon di'ak, tan baa oras nia mate, Ha'u la iha. Mai ita baa Lasarus ona, nebee saa mak atu dadi, bele nalo emi fiar baa Ha'u."

¹⁶ Iha nia moos no maktuir ida, naran Tomas, mak ema temi na'ak, "oa karuak". Rona Yesus dale nunia, nia katak baa maktuir rumak sia na'ak, "Mai ona! Di'ak liu ita hotu-hotu baa nebaa, nebee ita mate bele-bele ho Nia."

Yesus baa Betania atu nasoru Marta no Maria

¹⁷⁻¹⁹ Nunia hotu, Yesus sia baa leo Betania.

Leo nia, dook nosi kota Yerusalem kilo tolu dei. Ema Yahudi wa'in moos mai nosi nebaa atu namalu neon namutuk no Marta no Maria.

Yesus sia to'o leo tehen, foin natene na'ak, ema nakoi Lasarus loron haat ti'an.

²⁰ Oras Marta rona nola Yesus mai ti'an, nia sai baa nasoru Nia. Mais Maria nein iha uma laran dei. ²¹ Nasoru ti'an, Marta katak baa Yesus na'ak, "Adeei, Ama Boot! Kalo Ama iha ne'e, nanis ha'ukaan alin la mate. ²² Mais ha'u kfiar, Ama nakara nusu saa baa Na'i Maromak, Ama nanis netan."

²³ Hotu Yesus katak baa nia na'ak, "Marta! Okaan alin atu moris nikar."

²⁴ Marta nataa na'ak, "Tebes. Ha'u katene, baa oras rai falu fila Na'i Maromak atu nalo ha'ukaan

alin moris nikar bele-bele no ema hotu-hotu mak mate ti'an."

²⁵ Mais Yesus katak na'ak, "Ha'u koo beran atu kalo ema moris nikar, tan Ha'u ne'e, moris huun. Ema mak fiar baa Ha'u, masik sia mate ti'an moos, sia netan moris to'o nima-nimak. ²⁶ Nunia moos baa ema mak sei moris. Marta, o fiar baa Ha'ukaan dalen ne'e ka?"

²⁷ Marta nataa na'ak, "He'e, Ama Boot! Ha'u kfiar Ama Boot ne'e, Kristus, Na'i Maromak Oan mak Nia nameno ti'an atu solok mai raiklaran ne'e."

Yesus tanis

²⁸ Marta dale notu nunia, nia moos fila uma. To'o baa, nia bolu nola alin Maria. Sia rua mesan, hotu Marta katak na'ak, "Ama Boot mai ti'an. Nia nakara nasoru o." ²⁹⁻³¹ Rona nola nunia, Maria nariik lai-lais baa nasoru Yesus. Ema Yahudi mak tuur iha uma laran naree nunia, sia moos tuir kedas Maria, tan sia naneo na'ak, nia atu baa tanis iha rate.

Baa oras nia, Yesus sia sei la tama dauk baa leo laran, tan sia sei iha fatin mak ohin sia nasoru Marta. ³² To'o fatin nia baa, Maria naree Yesus, hotu nia nakni'a iha Yesus ain nodi katak na'ak, "Adeei, Ama Boot! Kalo Ama iha ne'e, nanis ha'ukaan alin la mate."

³³ Naree Maria no ema Yahudi mak tuir nia sia tanis nade'un aan, Nia neon monu nodi noran susar. ³⁴ Hotu Nia nusu na'ak, "Emi hakoi nia iha nabee?"

Sia nataa na'ak, "Mai Ama Boot! Mai haree du'uk baa."

³⁵ Rona nola nunia, Yesus moos luun turu, tan neon susar basuk. ³⁶ Hotu ema Yahudi nia sia

dale baa malu na'ak, "Maree kokon baa. Nia nadomi Lasarus liu resik!"

³⁷ Mais balu dale na'ak, "Ema ne'e, bele namoon ema delek matan. Tan saa Nia la bele sori nola Lasarus nebee keta mate?"

Lasarus moris nikar

³⁸ Nunia hotu, Yesus neon susar tenik. Nia nare'is aan baa fatuk kuak mak ema nakoi Lasarus baa. Fatuk kuak nia, sia taka ti'an nodi fatuk boot ida. ³⁹ Naree nunia, Yesus naruka ema iha nia sia na'ak, "Foti sees fatuk ne'e!"

Rona nola nunia, Marta, mak Lasarus biin, sakar na'ak, "Keta, Ama Boot! Nia mate leron haat ti'an! Nanis dois ti'an."

⁴⁰ Mais Yesus foo natene baa nia na'ak, "O sei manoin ka lale, ohin Ha'u kdale nia? Ha'u katak ti'an ka'ak, kalo o fiar tebe-tebes baa Ha'u, o atu maree Na'i Maromak Niakaan maka'as."

⁴¹ Hotu, ema na'in hira dudu sees fatuk boot nosi rate nia. Yesus tanaat sa'e baa lale'an, nodi katak na'ak, "Ama! Ha'u ksera dodan, tan Ama rona Ha'u. ⁴² Ha'u katene hori uluk ti'an Ama rona Ha'u nohuun. Tan baa nia, Ha'u kdale tenik baa oras ne'e iha ema wa'in oin, nebee sia natene, Ama mak solok Ha'u." ⁴³ Dale notu nunia, Yesus nahii nodi lian maka'as na'ak, "Lasarus! Sai mai ona!"

⁴⁴ Ema maten nia moos sai kedas nosi kuak nia. Tais mak ema nodi falun ain no liman, sei nafati. Tais lesu moos sei taka nola oin. Hotu Yesus naruka ema iha nia sia na'ak, "Loke hola tais nia lai, nebee nia bele la'o!"

*Ema buka dalam atu no'o Yesus
(Mateus 26:1-5; Markus 14:1-2; Lukas 22:1-2)*

⁴⁵ Naree nunia, ema Yahudi wa'in mak mai namalu neon no Maria, fiar baa Yesus. ⁴⁶ Mais balu baa nasara lia nia baa ema partee Farisi sia.

⁴⁷ Rona hotu lia nia, na'ilulik ulun sia no ema Farisi sia naklibur atu kabuar lia fuan. Sia dale baa malu na'ak, "Ema nia nase'i tadak blaar oi-oik ti'an! Ita musti halo nunabee tenik? ⁴⁸ Kalo ita habusik Nia dei, ema hotu-hotu bele fiar baa Nia hanesan na'in. Hodi nunia, sondadu ukunrai Roma nadodok itakaan Uma Hamulak Huun no ita ema Yahudi hotu-hotu."

⁴⁹ Natoon baa tinan nia, Kayafas mak dadi siakaan na'ilulik ulun boot. Nia dale baa sia na'ak, "Hoi, beik sia! Emi la hatene saa ida! ⁵⁰ Di'ak liu, ema ida mate bodik ema hotu-hotu. Kalo lale, sondadu Roma sia nadodok welon ita ema Yahudi tomak." ⁵¹ Tuir loos, Kayafas dalen nia, Na'i Maromak mak dale nodi Kayafas oin, tan tinan nia, Kayafas mak na'ilulik ulun boot. Hodi nunia, nia katak kedan na'ak, Yesus atu mate bodik ema Yahudi hotu-hotu. ⁵² Mais tuir loos, Yesus la mate bodik ema Yahudi mesan dei. Nia mate bodik Na'i Maromak oan sia hotu-hotu iha raiklaran ne'e. Sia tuur keke lema rai, mais Nia atu nalo sia dadi baa hutun ida.

⁵³ Nahuu baa oras nia, ema Yahudi ulun sia nametis lia mesak atu no'o Yesus, tuir Kayafas dalen.

⁵⁴ Tan baa nia, Yesus la nalore aan tenik iha Yahudi ulun siakaan klaran. Nia no maktuir sia nakiduk baa leo ida, naran Efraim, kre'is rai leet ida. Hotu, sia nein heik iha nia.✧

⁵⁵ Natoon baa nia, ema Yahudi siakaan lora boot Paska kre'is ti'an. Sura tinan, ema wa'in

nosi luan mai kota Yerusalem atu tuir nadahur Paska iha nia. Sia mai uluk atu namoos aan tuir ukun-badu. ⁵⁶ Ema wa'in mak mai Yerusalem baa tinan nia, nakara nasoru Yesus. To'o Uma Hamulak Huun, sia nusu baa malu na'ak, "Nunabee? Yesus moos mai dahur ka, lale?" ⁵⁷ Mais na'ilulik ulun sia no ema Farisi sia naruka na'ak, "Kalo noo ema mak natene Yesus iha nabee, hasara baa ami lai!" Sia dale nunia, tan sia nakara kahi Yesus.

12

Maria fui mina morin baa Yesus ain
(*Mateus 26:6-13; Markus 14:3-9*)

¹ Nunia hotu, sei hela lora neen foin lora Paska to'o mai. Yesus sia moos fila nikar baa leo Betania, mak Lasarus leon. Lasarus nia, ema mak Yesus nalo moris nikar nosi mate. ² Yesus sia to'o baa, Lasarus no feton sia sale Nia nebee naa kalan bele-bele no sia. Yesus moos simu. Marta naliku haan, Lasarus tuur naa bele-bele no Yesus. ³ Hotu, Maria nola mina morin folin todan botir ida. Nia fui baa Yesus ain, hotu nia no'as Yesus ain nodi fuuk. Mina morin nuhar lema ke'an nia tomak.* ☆

⁴ Naree Maria nalo nunia, Yesus Niakaan maktuir ida naran Yudas Iskariot (mak atu fa'an lakon Yesus), namuun aan na'ak, ⁵ "Tan saa la fa'an mina morin nia dei? Mina morin nia folin

* **12:3** Hakerek Moon tuir lia Yunani na'ak, mina nia, naran 'nardos'. Uluk ema nalo nosi ai abut morin. Hakerek Moon lia Indonesia na'ak 'narwastu'. Hakerek Moon lia Yunani moos na'ak, botir nia boot 'litra' ida, kona gram atus tolu rua nulu resin lima. Dadi ita hatene mina nia wa'in, takseer liter baluk ida. ☆ **12:3** Lukas 7:37-38

todan hanesan ema kansera tinan ida. Di'ak liu fa'an baa dei, nebee fa'e osan baa ema mukit sia!"† 6 Tuir loos, Yudas dale nunia, lahoos tan nia nadomi ema mukit sia. Mais tan nia na'ok teen. Nia dadi baa Yesus siakaan ema makaer osan, mais isin ida-idak nana'o nola.

7 Mais Yesus nakahik na'ak, "Habusik nalo baa. Nodi fui mina morin ne'e, feto ne'e nahulin kedan Ha'ukaan maten, foin ema nakoi Ha'u. 8 Ema mukit sia iha emikaan klaran nohuun. Mais la kleur ona, Ha'u la kamutuk ko emi tenik."☆

Na'ilulik ulun sia buka dalam atu no'o Lasarus

9 Ema wa'in rona nola na'ak Yesus iha leo Betania, sia mai atu nasoru Nia. Sia moos mai atu naree Lasarus, tan sia rona ti'an na'ak, Yesus nalo Lasarus moris nikar nosi mate. 10 Naree ema wa'in nunia, na'ilulik ulun sia kabuar lia fuan atu no'o Lasarus. 11 Ulun sia nakara nunia, tan sia nata'uk ema Yahudi la rona baa sia ona. Tan ema wa'in mak rona lia Lasarus, sia hotu-hotu fiar baa Yesus.

Ema simu Yesus iha Yerusalem hanesan simu na'i boot

(Mateus 21:1-11; Markus 11:1-11; Lukas 19:28-40)

12 Baa awan, ema lear mak mai atu tuir dahur Paska iha Yerusalem, sia rona nola na'ak, Yesus moos atu mai tuir dahur. 13 Hotu, sia baa kotu nola beet tahan atu nodi simu Yesus mai, hanesan ema simu na'in boot. Sia nahii bele-bele na'ak,

† 12:5 Hakerek Moon lia Yunani na'ak, mina morin nia folin 'denari' atus tolu. Denari ida, manesak no badaen kansera lora ida. ☆ 12:8 Hanoin Hikar Dalam Moris 15:11

“Hosana! Ita tonu-haboot Na'i Maromak!
Na'i Maromak natudu ti'an laran di'ak baa
Na'i Isra'el.

Nia mai nodi Na'i Maromak naran!”✠

¹⁴ Baa oras nia, sia netan kuda keledai salak ida, hotu Yesus sa'e. Lia nia nato'o lia mak hakerek ti'an iha Hakerek Moon na'ak,

¹⁵ “Emi, ema Yerusalem, keta hata'uk!

Emi, ema ‘Sion’, mana baa nebaa lai!‡
Emikaan Na'in mai ti'an!

Nia mai, sa'e kuda keledai salak ida.”✠

¹⁶ Baa oras nia, Yesus Niakaan maktuir sia la natene lia nia isin. Mais nosi ikus, oras Nia moris nikar ti'an nosi mate hotu Na'i Maromak foti-nahaas Nia, foin sia nanoin nola na'ak, ema lear siakaan hahalok nia kona baa saa mak hakerek ti'an iha Hakerek Moon.

¹⁷ Natoon baa Yesus nalo Lasarus moris nikar nodi bolu sai nosi rate, ema lear moos iha fatin nia. Sia dale keke lia nia tan naree nodi matan du'uk. ¹⁸ Rona nola Yesus nase'i tadak blaar nia, ema hetak wa'in mai simu Nia oras atu tama Yerusalem. ¹⁹ Naree nunia, ema Farisi sia dale baa malu na'ak, “Lei haree! Ema hotu-hotu iha raiklaran ne'e nalau aan tuir Nia! Baa ikus, ita mak susar! Kalo nunia, ita atu halo nunabee tenik?”

Em a Yunani na'in hira nakara nasoru Yesus

²⁰ Natoon baa nia, ema Yunani na'in hira nosi rai seluk moos mai tuir nadahur bele-bele lora boot Paska iha Yerusalem. Masik sia lahoos ema Yahudi, sia moos lo'u-sudur baa Na'i Maromak.
²¹ Sia mai nasoru Yesus Niakaan maktuir ida naran Filipus, nosi leo Betsaida iha rai Galilea.

✠ **12:13** Kananuk Sia 118:26 ‡ **12:15** Kota Sion nia, mak kota Yerusalem naran seluk. ✠ **12:15** Sakarias 9:9

Sia nusu baa Filipus na'ak, “Mau! Ami bele hasoru Yesus ka?”

²² Rona nola nunia, Filipus baa na'ak Andreas. Hotu, sia rua baa nasara baa Yesus. ²³⁻²⁴ Yesus moos dale na'ak, “Ha'ukaan oras to'o mai ti'an. Ha'u kmusti mate uluk lai, foin Na'i Maromak foti-nahaas Ha'u. Tebes! Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos. Kalo ita kuda hare fini musan ida, fini nia musti dodok iha rai lai, foin bele moris nodi nasai fuan wa'in lear. Kalo la dodok nunia, fini nia nafati musan ida. ²⁵ Ema mak la titu Na'i Maromak hakaran, mais nadomi resik niakaan moris iha raiklaran ne'e, niakaan moris la noo folin. Mais ema mak nadi'a aan latan to-tomak niakaan moris iha raiklaran ne'e, nia atu netan moris nima-nimak. ²⁶ Ema mak nakara serwisu bodik ha'u, nia musti tuir Ha'u bei-beik. Kalo Ha'u iha nabee, nia iha nia. Kalo nia nalo nunia, Ha'ukaan Ama iha lale'an moos nakneter nia.”

Yesus katak kedan nosi Niakaan mate

²⁷ Nunia hotu, Yesus dale tenik na'ak, “Ha'ukaan neon susar basuk, to'o la katene atu ka'ak saa. Iha Ha'ukaan neon, Ha'u kakara kusu baa Ama nune'e: ‘Ama! Sori Ha'u nebee Ha'u lalika kona susar boot ne'e to'o mate.’ Tebes. Ha'u kakara kusu Ama nunia, mais la kusu falik, tan Nia solok Ha'u kmai, nebee Ha'u kmate. ²⁸ Tan baa nia, Ha'u kusu nune'e dei: ‘Ama. Ha'u kalo tuir Ama hakaran dei, nebee ema hotu-hotu foti-nahaas Ama naran.’”

Natoon baa oras nia moos, lia maliak ida nosi lale'an na'ak, “Ha'u kfoti-kahaas ti'an Ha'ukaan naran. Oras ne'e, Ha'u atu kfoti-kahaas tenik.”

✧ **12:25** Mateus 10:39, 16:25; Markus 8:35; Lukas 9:24, 17:33

²⁹ Ema lear mak nariik iha nia moos rona nola lia maliak nia. Sia dale na'ak, "Hoi! Noo kokur lian!"

Mais balu na'ak, "Lale! Lia maliak nia, makbukar lale'an ida mak dale baa Yesus."

³⁰ Mais Yesus katak baa sia na'ak, "Lia maliak mak ohin sai nosi lale'an nia, bodik emi, lahoos bodik Ha'u. ³¹ Na'i Maromak Niakaan oras to'o ti'an atu tetu ema raiklaran. Niakaan oras moos to'o ti'an atu natoba nola a'aat huun mak kaer ukun iha raiklaran. ³² Kalo ema nasa'e Ha'u ti'an iha ai karuus, Ha'u atu kala'o kola ema hotu-hotu dadi baa Ha'ukaan ema." ³³ (Hodi nunia, Yesus nalore kedan Nia atu mate oin nunabee.)

³⁴ Hotu, ema iha nia sia nusu na'ak, "Ami leno ti'an iha Hakerek Moon na'ak, Kristus atu moris nima-nimak. Kristus no Ema Raiklaran Isin nia, ema ida dei ka, lahoos? Kalo tebes nunia, tan saa Ama Boot na'ak, 'Ema atu nasa'e Ema Raiklaran Isin iha ai karuus?' Ema Raiklaran Isin nia, mak see?"[☆]

³⁵ Yesus nataa na'ak, "La kleur ti'an, Ha'ukaan kroman la naroma baa emi ona. Tan baa nia, oras Ha'u ksei ko emi, emi musti moris loos, nebee lia aat keta taka nola kroman iha emikaan neon laran. Tan ema mak la'o iha makukun laran, la natene dalan atu baa nabee. ³⁶ Oras Ha'ukaan kroman sei iha, emi musti fiar baa Ha'u no moris iha kroman laran, nebee emi bele hatene dalan atu baa nabee."

Yesus dale notu nunia, Nia nakiduk nosi ema lear nia, tan nakara mesan.

Ema Yahudi wa'in la fiar baa Yesus

[☆] **12:34** Kananuk Sia 110:4; Yesaya 9:6; Yeskiel 37:25; Daniel 7:14

³⁷ Masik Yesus nase'i tadak blaar wa'in ti'an iha ema lear oin moos, noo ema mak sei la no'uk fiar baa Nia. ³⁸ Lia nia natebes saa mak Maromak mako'an Yesaya nakerek kedan hori uluk na'ak,

“Ama Boot! La noo ema mak fiar baa amikaan dale!

Masik Ama Boot natudu beran ti'an moos, sia la naree saa ida!”[☆]

³⁹ Etuk, ema Yahudi balu la bele fiar, tan Yesaya moos nakerek nela ti'an lia nia na'ak,

⁴⁰ “Na'i Maromak taka siakaan neon, to'o neon naktomak.

Nia nabusik siakaan neon namonas aan, to'o sia la natene dalan loos.

Nia nabusik sia nunia,

nebee sia lalika fila mai buka Ha'u. Ha'u moos lalika kadi'ak kola sia.”[☆]

⁴¹ Uluk Yesaya nakerek nunia, tan nia naree nola ti'an Yesus Niakaan maka'as, hotu nia dale kedan lia nosi Yesus.

⁴² Masik Yesaya katak nunia moos, sei noo Yahudi ulun balu fiar baa Yesus. Mais sia la dale nasai lia nia, tan sia nata'uk ema Farisi sia atu lelen sia nosi uma hamulak. ⁴³ Sia fiar no-nook dei, tan sia buka ema raiklaran tonun, lahoos buka Na'i Maromak tonun.

Yesus hanorin mak ikus basuk bodik ema lear

⁴⁴ Nunia hotu, Yesus dale nodi lian maka'as na'ak, “Ema mak fiar baa Ha'u, sia moos fiar baa Ema mak solok Ha'u. ⁴⁵ Kalo ema naree Ha'u ti'an, sia moos naree Ema mak solok Ha'u ti'an. ⁴⁶ Ha'u kmai iha raiklaran ne'e atu dadi kroman, nebee ema mak fiar baa Ha'u la moris

iha makukun. ⁴⁷ Kalo ema la tuir Ha'ukaan hanorin, Ha'u la ukun sia. Tan Ha'u kmai iha raiklaran ne'e atu sori ema, lahoos atu ukun ema. ⁴⁸ Mais ema mak dudu sees Ha'u tan la simu Ha'ukaan hanorin, siakaan makotu lia noo ti'an. Tan oras rai falu fila, Ha'ukaan hanorin mak atu nasalak sia. ⁴⁹ Ha'u la kanorin kodi kakara du'uk, mais kanorin tuir Ha'ukaan Ama hakaran, tan Nia mak solok Ha'u atu kanorin saa mak Nia naruka. ⁵⁰ Ha'u katene ka'ak, saa mak Nia naruka, foo moris to'o nima-nimak. Tan lia nia, saa mak Ha'u kanorin ne'e, Ha'u ksimu kosi Ha'ukaan Ama."

13

Yesus fasi maktuir sia ain

¹ Loron boot Paska sei la nahuu dauk, Yesus natene kedan Niakaan oras to'o ti'an atu la'o nela raiklaran ne'e, fila nikar baa Aman iha lale'an. Mais Nia nadomi basuk Niakaan ema sia iha raiklaran, to'o latan to-tomak Niakaan moris bodik sia.

² Noo Yesus Niakaan maktuir ida naran Yudas, mak Simon Iskariot oan. Baa oras Yesus sia tuur naa dahur Paska, diabu ulun babilan Yudas neon, nebee Yudas fa'an Yesus.

³ Yesus natene Nia mai nosi Na'i Maromak. Nia natene, la oras dei, Nia musti fila nikar baa Na'i Maromak. Nia moos natene, Niakaan Ama latan beran hotu-hotu baa Nia. ⁴ Oras Yesus sia tuur naa dahur Paska, Nia nariik, hotu kolu faru. Nia moos nola tais ida, kobar baa notak. ⁵ Nia fui wee baa hanek ida, hotu nodi fasi Niakaan maktuir sia ain. Fasi notu ida, no'as namara nodi tais mak iha notak nia. ⁶ Nia fasi ida-idak ain nunia. Oras

atu fasi Simon Petrus ain, Simon Petrus nusu na'ak, "Ama moos atu fasi ha'ukaan ain ka?"

⁷ Yesus nataa na'ak, "Oras ne'e, o sei la matene dauk saa mak Ha'u kalo ne'e. Mais kleu-leur moos, o matene."

⁸ Mais Simon Petrus sakar na'ak, "Keta nunia Ama Boot! Keta fasi ha'ukaan ain."

Yesus na'ak, "Kalo Ha'u la kfasi, o la talin aan mo Ha'u."

⁹ Simon Petrus na'ak, "Kalo nunia, Ama keta fasi ha'ukaan ain dei. Mais fasi no ha'ukaan liman no ulun!"

¹⁰ Yesus katak baa nia na'ak, "Kalo ema nariis ti'an, niakaan isin moos ti'an, nia lalika fasi tenik. Musti fasi loos ain dei. Kalo emi, emi moos ti'an. Mais lahoos emi hotu-hotu." ¹¹ (Yesus katak na'ak "Lahoos emi hotu-hotu" tan Nia natene see ida nosi sia mak atu fa'an Nia.)

¹² Fasi notu siakaan ain, Yesus tau nikar faru, hotu baa tuur naa nikar. Nia nusu baa sia na'ak, "Nunabee? Oras Ha'u kfasi emikaan ain, emi hatene hahalok ne'e ka, lale?" ¹³ Emi simu Ha'u ahan nu'u emikaan Manorik no emikaan Ulun. Lia nia makonak, tan Ha'u nunia tebes. ¹⁴ Ha'u ne'e, mak emikaan Manorik no emikaan Ulun. Mais oras ne'e, Ha'u kfasi ti'an emikaan ain ahan nu'u ata ida. Emi moos musti fasi malu ain nunia. ¹⁵ Ha'u kalo nunia nebee dadi knaninuk bodik emi. Ha'u kalo nunabee, emi moos musti halo tuir nunia. ¹⁶ Ha'ukaan dalen ne'e tebes no loos: ema ata ida la maka'as liu nosi na'in. Ema ain-liman ida la maka'as liu nosi ema mak solok nia. ¹⁷ Kalo emi hatene tebes hanorin ne'e ti'an, hotu emi halo tuir, emi sotir boot.

✧ **13:15** Lukas 22:27

✧ **13:16** Mateus 10:24; Lukas 6:40;

Yohanis 15:20

¹⁸ Ha'ukaan hanorin ne'e la kona baa emi hotu-hotu, tan Ha'u katene kedan ema mak Ha'u kboi ti'an. Mais noo lia mak musti dadi atu nato'o saa mak Hakerek Moon nakerek ti'an na'ak, 'Ema mak tuur naa namutuk no ha'u, tali'ur nodi la'o nela ha'u.' ✧ ¹⁹ Ha'u katak kedan lia nia baa emi, nebee nosi ikus, kalo ema la'o nela Ha'u nunia ti'an, emi bele fiar ha'ak, Ha'u ne'e, mak Kristus. ²⁰ Rona di'a-di'ak, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos. Ema mak loke neon nodi simu ema mak Ha'u ksolok, nia simu Ha'u. Ema mak simu Ha'u, nia moos simu Ha'ukaan Maksolok." ✧

Yesus katak kedan na'ak, ema ida atu fa'an Nia (Mateus 26:20-25; Markus 14:17-21; Lukas 22:21-23)

²¹ Yesus dale notu nunia, Nia noran neon la di'ak. Nia katak na'ak, "Rona mai, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: ema ida nosi emi atu fa'an Ha'u."

²² Rona nola nunia, Niakaan maktuir sia benar. Sia titu baa malu, tan la natene Yesus dale kona baa see. ²³ Baa oras nia, ha'u, Yohanis ne'e, moos tuir bele-bele ko maktuir seluk sia.* Ha'u mak tuur iha Yesus sorin. ²⁴ Tan nunia, Simon Petrus natadan nodi ulun baa ha'u, nebee kusu Yesus dalen nia, kona baa see.

²⁵ Karee nunia, ha'u kare'is aan baa Yesus, hotu kusu ka'ak, "Ama. Ema mak Ama Boot dale nia, kona baa see?"

✧ **13:18** Kananuk Sia 41:10 ✧ **13:20** Mateus 10:40; Markus 9:37; Lukas 9:48, 10:16 * **13:23** Hakerek Moon tuir lia Yunani na'ak, maktuir mak tuur iha Yesus sorin nia, 'maktuir mak Yesus dadobe'. Ema matenek Hakerek Moon na'ak, maktuir nia, mak Yohanis, ema mak nalo hakerek ne'e.

²⁶ Yesus nataa na'ak, "Lei haree. Ha'u atu kola tubi rohan ne'e, lobas baa mako, hotu foo baa see, ema nia mak ha'u kdale." Hotu Yesus lobas tubi nia foo baa Yudas, Simon Iskariot oan.

²⁷ Oras Yudas simu nola tubi nia, diabu ulun moos tama baa nia. Hotu Yesus katak baa Yudas na'ak, "Lai-lais ona! O atu malo saa, malo baa ona. Keta mein tenik." ²⁸ Maktuir rumak sia mak tuur naa iha nia, la natene Yesus dalen nia isin. ²⁹ Sia balu naneo na'ak, tan Yudas siakaan makaer osan, arumak Yesus naruka nia baa sosa sa-saa bodik haa dahur Paska. Balu moos naneo na'ak, arumak Yesus naruka Yudas baa fa'e osan oda baa ema mokit sia.

³⁰ Simu nola tubi nia, Yudas sai lai-lais. Baa oras nia, rai kalan ti'an.

Yesus foo ukun foun

³¹ Yudas sai ti'an, Yesus katak na'ak, "Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin mak tuun mai nosi lale'an. Na'i Maromak Niakaan oras to'o ti'an atu foti-nahaas Ha'u. Hodi nunia, ema bele naree Niakaan kabaas. ³² Lia nia, la kleur dadi. Nia atu foti-nahaas Ha'u, tan Ha'u ktalin aan ko Nia.

³³ Oa sia! Ha'u kadomi emi basuk, mais la kleur tenik Ha'u la kamutuk ko emi ona. Emi atu buka Ha'u, mais la hetan. Saa mak Ha'u katak ti'an baa Yahudi ulun sia, Ha'u katak tenik baa emi ka'ak, 'Ha'u atu kbaa fatin ida mak emi la bele tuir.'✧ ³⁴ Tan nunia, Ha'u kfoo ukun foun ida baa emi nune'e: emi musti hadomi malu. Ha'u kadomi emi oin nunabee, emi moos musti hadomi malu oin nunia.✧ ³⁵ Kalo emi hadomi

✧ **13:33** Yohanis 7:34, 8:22-23 ✧ **13:34** Yohanis 15:12,17; 1 Yohanis 3:23; 2 Yohanis 5

malu nunia, ema hotu-hotu bele natene malorek na'ak, emi ne'e Ha'ukaan maktuir.”

Yesus katak kedan na'ak, Petrus atu neli Nia (Mateus 26:31-35; Markus 14:27-31; Lukas 22:31-34)

³⁶ Nunia hotu, Simon Petrus nusu baa Yesus na'ak, “Ama Boot atu baa nabee?”

Yesus nataa na'ak, “Ha'u atu kbaa fatin ida mak oras ne'e, o sei la bele baa dauk. Mais nosi ikus, o moos bele baa.”

³⁷ Mais Petrus nataa na'ak, “Ama Boot! Ha'u kadi'a aan ti'an atu mate bodik Ama. Tan saa oras ne'e, sei la kbele dauk?”

³⁸ Yesus nataa na'ak, “Tebes ka? O makara latan okaan moris atu mate bodik Ha'u ka? Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: manu sei la kokoreek dauk, o meli Ha'u isin tolu ti'an.”

14

La noo dalan seluk nalo ita di'ak malu ho Ama, hela mesan Yesus dei

¹ Hotu, Yesus dale tu'an tenik na'ak, “Keta hanoin wa'in. Emi fiar baa Na'i Maromak ti'an, dadi emi moos musti fiar baa Ha'u. ² Iha Ha'ukaan Ama uman, noo ke'an wa'in. Kalo lahoos nunia, Ha'u nanis katak kedan baa emi. Oras ne'e, Ha'u atu kbaa kadi'a fatin bodik emi iha nebaa. ³ Kadi'a kola ti'an, foin Ha'u kmai kola emi, nebee ita bele-bele hein fatik ida. ⁴ Emi hatene ti'an dalan baa fatin mak Ha'u atu kbaa nia.”

⁵ Rona nola nunia, Tomas nusu na'ak, “Ama Boot! Ami la hatene Ama Boot atu baa nabee. Nunabee ami bele hatene dalan baa nebaa?”

⁶ Yesus katak na'ak, "Ha'u ne'e, dalam baa Na'i Maromak. Ha'u ne'e, mak kaer hanorin loos. Ha'u ne'e, mak foo moris loos baa ema. La noo dalam seluk mak nodi ema baa Ama, Ha'u kmesan dei. ⁷ Kalo emi hatene tebe-tebes Ha'u, ne'e na'ak, emi moos hatene ti'an Ha'ukaan Ama. Dadi, nahuu baa oras ne'e, emi hatene Nia ti'an, no haree Nia ti'an."

⁸ Rona nola nunia, Filipus nusu na'ak, "Ama Boot! Tulun matudu Ama Boot Aman baa ami lai! Haree loos dei moos, to'o ti'an."

⁹ Yesus katak baa nia na'ak, "Filipus. Ha'u kamutuk ko emi kleur ti'an. Tan saa emi sei la hatene tebe-tebes Ha'u? Ema mak naree Ha'u ti'an, nia moos naree Ha'ukaan Ama ti'an. Tan saa o sei musu tenik Ha'u katudu Ha'ukaan Ama baa o? ¹⁰ Ha'u katak ti'an ka'ak, Ha'u ktalin aan ko Ha'ukaan Ama, Nia moos talin aan no Ha'u. O fiar lia nia ka, lale? Saa mak Ha'u kdale ne'e, la nahabut baa Ha'u du'uk, mais nahabut baa Ha'ukaan Ama, tan Nia nodi Ha'u atu nala'ok Niakaan serwisu. ¹¹ Fiar baa Ha'u dei, oras Ha'u ka'ak, Ha'u ktalin aan ko Ha'ukaan Ama, Nia moos talin aan no Ha'u. Masik emi la hakara simu Ha'ukaan lia fuan ne'e, fiar baa dei, tan emi haree ti'an hotu-hotu mak Ha'u kase'i. ¹² Rona mai, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos. Ema mak fiar baa Ha'u, bele nalo lia hotu-hotu mak Ha'u kalo. Nia moos bele nalo maka'as liu tan tenik, tan Ha'u atu kbaa Ha'ukaan Ama. ¹³ Tan emi talin aan ho Ha'u, emi bele hodi Ha'ukaan naran. Emi hamulak husu saa hodi Ha'ukaan

naran,* Ha'u kalo bodik emi. Hodi nunia, Ha'u katudu Ha'ukaan Aman kabaas. ¹⁴ Tebes. Emi hamulak husu saa hodi Ha'ukaan naran, Ha'u kalo bodik emi.”

Yesus nameno atu solok Kmalar Lulik mai

¹⁵ Hotu, Yesus dale tenik na'ak, “Kalo emi hadomi Ha'u, emi halo tuir Ha'ukaan ukun sia. ¹⁶⁻¹⁷ Ha'u kusu baa Ha'ukaan Ama, kalo Ha'u la kamutuk tenik ko emi, Nia foo Malikuk ida baa emi. Malikuk nia, mak Niakaan Kmalar Lulik. Malikuk nia atu nanorin hanorin loos baa emi. Ema balu iha raiklaran ne'e, la bele simu Nia, tan sia la natene Nia no la titu Nia. Mais emi hatene Nia, tan Nia talin aan no emi. Nia moos atu namutuk no emi nohuun.

¹⁸ Ha'u la kla'o kela emi ahan nu'u oa kiak. Tan Ha'u atu kmai kikar baa emi. ¹⁹ La kleur falik, ema seluk iha raiklaran ne'e la naree Ha'u ona. Mais emi haree Ha'u. Emi atu moris, tan Ha'u kmoris kikar. ²⁰ Hodi nunia, emi bele hatene ha'ak, Ha'u ktalin aan ko Ha'ukaan Ama; emi talin aan ho Ha'u; Ha'u moos talin aan ko emi.

²¹ Ema mak simu Ha'ukaan ukun sia, hotu nalo tuir, nia nadomi Ha'u. Ha'ukaan Ama moos nadomi nia. Ha'u moos kadomi nia, no atu katadu aan baa nia.”

²² Iha nia, noo ema ida naran Yudas (mais lahoos Yudas Iskariot). Rona nola Yesus dale nia, Yudas ne'e nusu na'ak, “Ama Boot nakara natadu aan baa ami. Mais tan saa Ama la

* **14:13** Hamulak “hodi Ha'ukaan naran” lia nia isin na'ak, ita hamulak tuir Yesus Niakaan hakara. Ita bele “hodi Yesus naran” kalo ita dadi baa Niakaan ema, kalo ita moris talin aan ho Nia, hodi hanono baa Nia, no fiar ha'ak, Nia mate nebee kasu mohu itakaan salan. Dadi hamulak “hodi Yesus naran” la manesak no “temi Yesus naran”.

no'uk natadu aan baa ema seluk sia iha raiklaran ne'e?"

²³ Yesus nataa na'ak, "Nune'e. Ha'u katadu aan baa ema mak nadomi Ha'u no nalo tuir Ha'ukaan hanorin. Ha'ukaan Ama moos nadomi ema nia. Hotu, Ami atu mai moris neon ida ho nia. ²⁴ Mais ema mak la nalo tuir Ha'ukaan hanorin, nia la nadomi Ha'u. Hanorin mak emi rona ne'e, la mai nosi Ha'u du'uk, mais nosi Ha'ukaan Ama mak solok Ha'u.

²⁵ Ha'u katak kedan lia ne'e sia baa emi, tan oras ne'e, Ha'u ksei kamutuk ko emi. ²⁶ Mais la kleur ona, Ha'ukaan Ama atu solok Malikuk ida mai. Nia, mak Niakaan Kmalar Lulik. Kmalar Lulik nia atu seluk Ha'u iha raiklaran ne'e. Nia atu nanorin lia hotu-hotu baa emi, nodi foo natene lia hotu-hotu mak Ha'u katak ti'an baa emi.

²⁷ Kalo Ha'u kbaa ti'an, Ha'u kfoo baa emi moris manek no dame. Moris oin nunia la mai nosi raiklaran, mais mai nosi Ha'u du'uk. Dadi, keta haneo wa'in no hata'uk. ²⁸ Emi rona ti'an Ha'u kdale ka'ak, 'Ha'u atu kla'o kela emi, mais atu mai kikar.' Kalo emi hadomi Ha'u, emi musti neon di'ak bele-bele ho Ha'u, tan Ha'u kfila baa Ha'ukaan Ama. Nia maka'as liu Ha'u. ²⁹ Ha'u katak kedan ti'an lia ne'e sia baa emi, nebee kalo lia ne'e sia naksain, emi bele fiar baa Ha'u. ³⁰ La kleur falik, Ha'u la kdale tenik ko emi ona, tan diabun ulun mai ti'an. Nia kaer ukun iha raiklaran ne'e, mais la kaer ukun baa Ha'u. ³¹ Masik nia mai moos, Ha'u kala'o luku Ha'ukaan Ama ukun. Tan lia nia natudu baa ema iha raiklaran ne'e na'ak, Ha'u kadomi Ha'ukaan Ama liu resik.

Nunia dei. Mai ita baa ona!"

15

Yesus hanesan ai anggor huun

¹ Hotu, Yesus dale tenik na'ak, "Ha'u ne'e, mak ai anggor huun malolok.* Ha'ukaan Ama, mak to'os na'in. ² Ai huun ne'e, sorun wa'in. Sorun mak la nafua, to'os na'in taa kotu hotu soe. Sorun mak nafua, to'os na'in namoos nodi tesi nabadak, nebee hetak nafua.

³ Emi dadi moos ti'an, tan Ha'ukaan hanorin namoos emikaan neon, hanesan to'os na'in namoos ai sorun nodi tesi nabadak. ⁴ Mais emi musti talin aan bei-beik baa Ha'u. Ha'u moos talin aan ko emi, tan ai sorun mak naksasa nela ai huun, la bele nafua. Hanoin! Kalo emi la talin aan bei-beik baa Ha'u, emikaan moris la bele nasai hahalok di'ak.

⁵ Ha'u ne'e, mak ai huun. Emi mak ai sorun. Kalo emi talin aan bei-beik baa Ha'u no Ha'u moos talin aan ko emi, ne'e na'ak, emi hanesan ai sorun mak nafua wa'in. Mais kalo emi la talin aan bei-beik baa Ha'u, emikaan moris la bele nasai hahalok di'ak. ⁶ Ema mak la talin aan baa Ha'u, nia hanesan ai sorun mak la nafua. Ai sorun oin nunia, nanis to'os na'in tesi kotu, nabusik dadi maran, hotu foti soe baa ha'i. ⁷ Mais kalo emi talin aan bei-beik baa Ha'u no bali di'a-di'ak Ha'ukaan hanorin iha emikaan

* **15:1** Iha Hakerek Moon Mamenon Tuan, ema makerek badaen sia, nakara nanesa ema Isra'el no ai anggor huun ida, no to'os anggor ida. (Leno Kananuk Sia 80:8-16; Yeremia 2:21; Yeheskial 15:1-8, 19:10-14; Hosea 10:1; no hakerek seluk tenik no.) Mais ema Isra'el sia sees ti'an nosi Na'i Maromak dalan loos. Tan lia nia, Yesus temi aan na'ak, Nia 'ai anggor huun mak malolok', tan Nia la sees nosi Na'i Maromak hakaran.

neon, emi husu saa baa Na'i Maromak, nanis Nia nalo bodik emi.

⁸ Kalo emikaan moris nasai hahalok di'ak nu'u ai sorun mak nafua wa'in, ne'e na'ak, emi foti-hahaas Na'i Maromak ti'an. Hodi lisan nunia, emi moos hatudu malorek ha'ak, emi Ha'ukaan maktuir.

⁹ Ha'u kadomi emi, hanesan Ama nadomi Ha'u. Emi musti kre'is bei-beik baa Ha'u, nebee emi bele simu hola Ha'ukaan dadomin. ¹⁰ Kalo emi tuir Ha'ukaan ukun hodi moris talin aan baa Ha'u, Ha'u moos katudu Ha'ukaan dadomin baa emi. Lia nia nudaar Ha'u ktuir Ha'ukaan Ama ukun, hotu Nia natudu dadomin baa Ha'u.

¹¹ Ha'u katak kedan lia ne'e sia baa emi, nebee emi bele neon boot, nu'u Ha'u moos neon boot. Tebes. Ha'u kakara nebee emi neon boot lo-loos. ¹² Ha'ukaan ukun nune'e: emi musti hadomi malu, hanesan Ha'u moos kadomi emi. ✧ ¹³ Kalo ema ida nadi'a aan mate bodik sori belun, ne'e na'ak, nia nadomi tebes belun. La noo dadomin seluk mak maka'as liu dadomin nia. ¹⁴ Kalo emi halo tuir bei-beik Ha'ukaan ukun, emi dadi baa Ha'ukaan belun. ¹⁵ Ha'u la ktemi emi ka'ak Ha'ukaan 'ain-liman' ona, tan ema ain-liman la natene malorek ulun niakaan hakara. Mais Ha'u ktemi emi ka'ak Ha'ukaan 'belun', tan Ha'u kdale loke fore baa emi ti'an lia hotu-hotu mak Ha'ukaan Ama nakara no katak ti'an baa Ha'u. ¹⁶ Emi la boi Ha'u. Mais Ha'u mak boi emi no foti emi atu moris halo lia di'ak. Dadi, emi musti halo lia di'ak bei-beik, hanesan ai huun nafua di'ak bei-beik. Kalo emi halo nunia, emi husu saa baa Ha'ukaan Ama, nanis Nia nalo bodik emi.

✧ **15:12** Yohanis 13:34, 15:17; 1 Yohanis 3:23; 2 Yohanis 5

17 Dadi, lia mak Ha'u karuka baa emi, mak ne'e: emi musti hadomi malu."

Em a raiklaran hirus Yesus Niakaan em a

18 Hotu, Yesus dale tenik na'ak, "Kalo em a raiklaran hirus emi, keta sarebak, tan sia hirus uluk Ha'u ti'an. 19 Kalo emi moris manesak ho sia, sia nadomi emi. Mais emi la bele moris manesak ho sia, tan Ha'u kboi kola emi ti'an no fa'e salin emi nosi sia. Tan lia nia, sia hirus emi.

20 Keta halu'a lia mak Ha'u katak ti'an baa emi ka'ak, 'Em a ain-liman la boot liu ulun.' Kalo em a raiklaran nasusar Ha'u, nanis sia moos nasusar emi. Kalo sia simu Ha'ukaan hanorin, sia moos simu emikaan hanorin. ✧ 21 Mais sia atu nasusar emi, tan emi talin aan baa Ha'u. Sia atu nalo nunia, tan sia la natene See mak solok Ha'u. 22 Kalo Ha'u la kmai kanorin dalam moris loos baa sia, nanis sia la sala. Mais Ha'u kmai kanorin ti'an baa sia, dadi sia la noo lia krarain tenik atu neli aan na'ak, 'Ami la sala.'

23 Em a mak hirus Ha'u, nia moos hirus Ha'ukaan Ama. 24 Ha'u kase'i ti'an tadak blaar oi-oik mak em a seluk la bele nalo. Kalo Ha'u la kase'i nunia iha siakaan oin, sia la sala kalo la simu Ha'u. Mais sia du'uk naree ti'an tadak blaar nia sia. Masik nunia moos, sia sei hirus Ha'u no Ha'ukaan Ama iha lale'an. 25 Mais lia ne'e sia hotu-hotu dadi atu nato'o saa mak hakerek ti'an iha Hakerek Moon na'ak, 'Masik la noo lia tatuur ida kois, sia sei hirus ha'u.' ✧

26 Mais keta hata'uk, tan noo Malikuk ida atu mai. Nia, Maromak Kmalar Lulik mak mai nosi Ha'ukaan Ama. Nia atu nanorin emi hanorin loos. Ha'u kbaa ti'an Ha'ukaan Ama, kfoin solok

✧ 15:20 Mateus 10:24; Lukas 6:40; Yohanis 13:16 ✧ 15:25 Kananuk Sia 35:19, 69:5

Kmalar Lulik nia mai baa emi. Kalo Nia mai ti'an, Nia atu natebes lia nosi Ha'u. ²⁷ Hotu, emi musti hato'o tenik lia nia baa ema seluk, tan emi mak hamutuk ho Ha'u hori uluk ti'an.

16

¹ Ha'u katak lia ne'e sia baa emi, nebee emi keta soe Ha'ukaan hanorin. ² Nosi ikus, Yahudi ulun sia atu lelen emi nosi siakaan uma hamulak. Lahoos nunia dei, tan noo oras seluk ida, ema atu buka no'o emi, tan sia naneo na'ak, hahalok nia bodik Na'i Maromak. ³ Sia nalo nunia, tan la natene Ha'u ko Ha'ukaan Ama. ⁴ Ha'u katak kedan lia ne'e sia baa emi, nebee nosi ikus, kalo lia ne'e sia dadi ti'an, emi bele hanoin ha'ak, Ha'u katak uluk ti'an. Uluk aan, Ha'u la katak dauk, tan Ha'u ksei kamutuk ko emi. Mais oras ne'e Ha'u katak ti'an ka'ak, Ha'u atu kbaa ona."

Kmalar Lulik Niakaan serwisu

⁵ Hotu, Yesus nanorin tu'an tenik na'ak, "Ha'u atu kfila baa Nia mak solok Ha'u. Mais, la noo ida nosi emi nusu baa Ha'u na'ak, 'Ama Boot atu baa nabee?' ⁶ Ha'ukaan dalen ne'e, nasusar emi tebes. ⁷ Mais rona mai, tan Ha'ukaan dalen ne'e tebes no loos. Di'ak liu, Ha'u kbaa. Tan kalo lale, Malikuk nia la mai emi. Ha'u kmusti baa, nebee Ha'u ksolok Nia mai emi.

⁸ Kalo Nia mai ti'an, Nia atu nalore ema raiklaran salan. Nia moos nalore dalan moris mak loos. Nia nalore tenik, baa oras rai falu fila, Na'i Maromak taa ukun baa ema raiklaran. ⁹ Malikuk nia atu natudu na'ak, ema raiklaran sala tan sia la fiar baa Ha'u. ¹⁰ Hotu, Nia natudu dalan moris mak loos baa ema. Nia atu nalore lia nia sia, tan Ha'u atu kfila kikar baa Ha'ukaan

Ama. Emi la haree Ha'u ona, mais Malikuk nia mak mai seluk Ha'u. ¹¹ Hotu, Nia moos natudu na'ak, Na'i Maromak atu taa ukun baa ema mak nalo sala, tan Nia taa ukun ti'an baa diabu ulun, mak ukun raiklaran ne'e.

¹² Noo lia wa'in mak Ha'u kakara katak baa emi. Mais oras ne'e, emi sei la kohi dauk. ¹³ Kalo Kmalar Lulik mai ti'an, Nia nanorin emi nebee bele hatene lia loos hotu-hotu. Nia la dale aan du'uk, mais Nia katak saa mak Nia rona nola nosi Ha'ukaan Ama. Nia moos atu katak baa emi, saa mak atu dadi. ¹⁴ Nia foti-nahaas Ha'u, tan Nia atu dale nato'o baa emi, lia loos hotu-hotu nosi Ha'u. ¹⁵ Lia hotu-hotu mak Ha'ukaan Ama nanoin, lia nia sia Ha'u moos kanoin. Etuk, ohin Ha'u ka'ak, Maromak Kmalar Lulik atu nato'o baa emi lia loos hotu-hotu nosi Ha'u."

Yesus katak na'ak, maktuir sia neon susar uluk lai, foin di'ak nikar

¹⁶ Hotu, Yesus katak tu'an tenik na'ak, "La kleur ona, emi la haree Ha'u ti'an. Mais la kleur falik, emi moos haree hikar Ha'u."

¹⁷ Rona nola nunia, Yesus Niakaan maktuir sia dale baa malu na'ak, "Tan saa Nia dale na'ak, 'La kleur ona, emi la haree Ha'u ti'an. Mais la kleur falik, emi moos haree hikar Ha'u.' Tan saa Nia dale tenik na'ak, 'Nia atu baa Niakaan Ama'?"

¹⁸ Nia naneo baa saa, to'o na'ak 'La kleur ona.' Dale nia, ita la hatene."

¹⁹ Sia dale baa malu nunia, mais Yesus natene sia nakara nusu lia ida. Hotu, Nia dale na'ak, "Ohin Ha'u ka'ak, 'La kleur ona, emi la haree Ha'u ti'an. Mais, la kleur falik, emi moos haree hikar Ha'u.' Emi husu malu nunia ka?"

²⁰ Di'ak, kalo emi hakara hatene nunia. Mais rona mai, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: emi atu neon susar to'o tanis. Mais ema seluk iha raiklaran ne'e atu neon di'ak. Masik emikaan neon susar nunia moos, atu di'ak nikar.

²¹ Nudaar feto ida mak noran moras atu nahoris. Nia noran moras uluk lai, mais kalo nahoris ti'an, susar nia lakon kedas. Nia neon boot, tan ema foun ida moris mai ti'an. ²² Emi moos nunia. Oras ne'e, emi tanis hodi neon susar. Mais la kleur, Ha'u kmai karee kikar emi, foin emi neon boot lo-loos. La noo ema ida kois mak bele nadau nola neon boot nia nosi emi.

²³ Kalo oras nia to'o ti'an, emi lalika husu sa-saa tenik baa Ha'u. Tebes! Ha'ukaan dalen ne'e tebes no loos. Baa oras nia, emi bele husu du'uk baa Ha'ukaan Ama. Nia nanis foo baa emi, tan emi husu hodi Ha'ukaan naran.* ²⁴ To'o oras ne'e, emi sei la husu dauk sa-saa hodi Ha'ukaan naran. Husu baa dei, nebee emi simu. Hodi nunia, emikaan neon boot lo-loos."

Yesus natoba nola beran raiklaran hotu-hotu

²⁵ Hotu, Yesus dale tu'an tenik na'ak, "To'o baa oras ne'e, Ha'u ksei kanorin emi kodi lia hatetek. Mais oras ne'e, Ha'u kanorin emi la kodi lia hatetek ona, tan Ha'u atu kdale malorek lia isin kosi Ha'ukaan Ama. ²⁶ Emi moos bele hamulak du'uk baa Ha'ukaan Ama hodi Ha'ukaan naran. Ha'u lalika kamulak bodik emi ona. ²⁷ Ha'ukaan Ama nadomi emi, tan emi hadomi Ha'u. Emi

* **16:23** Hamulak "hodi Ha'ukaan naran" lia nia isin na'ak, ita hamulak tuir Yesus hakaran. Ita bele "hodi Yesus naran" kalo ita dadi baa Niakaan ema, kalo ita moris talin aan ho Nia, hodi hanono baa Nia, no fiar, ha'ak, Nia mate atu kasu mohu itakaan salan. Dadi, hamulak "hodi Yesus naran" la manesak no "temi Yesus naran".

moos fiar ha'ak, Nia mak solok Ha'u. ²⁸ Uluk, Ha'u kla'o kela Ha'ukaan Ama atu kein heik iha raiklaran ne'e. Mais oras ne'e, Ha'u atu kla'o kela raiklaran ne'e, baa kein kikar ko Nia."

²⁹ Rona nola nunia, Yesus Niakaan maktuir sia katak na'ak, "Tebes. Ama Boot dale malorek, la modi lia hatetek ona! Nunia foin di'ak.

³⁰ Ami fiar ha'ak, Ama Boot natene lia hotu-hotu. Ami lalika husu sa-saa tenik baa Ama ona, tan Ama natene uluk ti'an saa mak ami atu husu. Etuk, ami fiar ha'ak, Ama Boot mai nosi Na'i Maromak."

³¹ Hotu, Yesus nusu baa sia na'ak, "Emi fiar tebes baa Ha'u ka lale? ³² Hanoin! La kleur ona, emi hotu-hotu halai keen kari malu. Emi ida-idak halai hela Ha'u, baa hakfunin aan du'uk. Masik nunia moos, Ha'u la kmesan, tan Ha'ukaan Ama namutuk no Ha'u. ³³ Ha'u katak ti'an lia ne'e sia baa emi, nebee emikaan neon di'ak no neon manek, tan emi talin aan ho Ha'u. Ema iha raiklaran ne'e atu tonan no nasusar emi. Mais hakbiit emikaan neon, tan Ha'u katoba kola ti'an beran raiklaran ne'e hotu-hotu!"

17

Yesus namulak bodik Nia du'uk

¹⁻² Yesus dale notu nunia, Nia tanaat baa lale'an, hotu namulak na'ak:

"Ama. Ha'ukaan oras to'o ti'an, nebee Ama foti-nahaas Ha'u. Ha'u ne'e, Ama Oan. Ama latan beran ti'an baa Ha'u atu kbastian ema hotu-hotu iha raiklaran ne'e. Hodi nunia, Ha'u kbele foo moris loos to'o nima-nimak baa ema hotu-hotu mak Ama latan ti'an, dadi baa Ha'ukaan ema. Oras ne'e, Ha'u kusu nebee Ama foti-nahaas Ha'u, nebee Ha'u moos bele katudu Ama

Niakaan kabaas. ³ Ema bele netan moris nimanimak, kalo sia simu na'ak, Ama mesan mak Maromak malolok. Sia moos musti simu na'ak, Ha'u mak Yesus Kristus, mak Ama solok ti'an mai raiklaran ne'e. ⁴ Ha'u katudu Ama Niakaan kabaas ti'an iha raiklaran ne'e kodi kala'ok mohu serwisu mak Ama latan baa Ha'u. ⁵ Uluk, baa oras raiklaran sei la iha dauk, Ha'u kamutuk ko Ama. Ha'ukaan kabaas moos manesak no Ama. Oras ne'e, Ha'u kusu nebee Ama fotinahaas Ha'u, nebee Ha'u kabaas kikar hanesan Ama."

Yesus namulak bodik Niakaan maktuir sia

⁶ Hotu, Yesus namulak tenik na'ak, "Ama boi nola Ha'ukaan belun ne'e sia nosi raiklaran, hotu Ama latan sia baa Ha'u, dadi baa Ha'ukaan eman. Ha'u kanorin sia ti'an, nebee natene Ama. Sia moos nalo tuir Ama Manfatin. ⁷ Oras ne'e, sia natene na'ak, lia hotu-hotu mak Ama latan baa Ha'u, nahabut baa Ama. ⁸ Ha'u kanorin ti'an Manfatin hotu-hotu mak Ama foo baa Ha'u. Sia moos simu ti'an Manfatin nia. Sia natene, Ha'u kmai kosi Ama. Sia moos fiar, Ama mak solok Ha'u kmai iha raiklaran ne'e.

⁹ Ha'u kamulak bodik sia. Ha'u la kamulak bodik ema hotu-hotu iha raiklaran ne'e, mais kamulak loos bodik ema ne'e sia mak Ama latan ti'an baa Ha'u, tan sia, Ama Niakaan. ¹⁰ Ema hotu-hotu mak dadi baa Ha'ukaan moos, dadi baa Ama Niakaan. Hotu-hotu mak dadi Ama Niakaan moos, dadi baa Ha'ukaan. Sia nia, mak nahaas Ha'u. ¹¹ Ha'u la kein kafati iha raiklaran ne'e, tan la kleur ona, Ha'u kfila kikar baa Ama. Mais, Ha'ukaan ema ne'e sia nein nafati iha raiklaran ne'e. Ama mak moon kaliuk, Ha'u kusu nebee Ama daka sia, modi Ama beran mak

Ama foo ti'an baa Ha'u. Ha'u moos kusu nebee, sia talin malu dadi mesak, hanesan Ha'u ktalin aan dadi mesak ko Ama. ¹² Baa oras Ha'u ksei kamutuk ko sia iha raiklaran ne'e, Ha'u kaliku sia kodi beran mak Ama latan ti'an baa Ha'u. Ha'u kdaka sia di'a-di'ak, nebee sia talin aan no Ama bei-beik. La noo ida mak lakon. Hela Yudas dei mak lakon, tuir saa mak hakerek kedan hori uluk iha Hakerek Moon.✧

¹³ Oras ne'e, Ha'u kre'is fila kikar baa Ama. Mais Ha'u katak lia ne'e sia, oras Ha'u ksei iha raiklaran ne'e, nebee Ha'ukaan ema ne'e sia bele neon boot lo-loos, hanesan Ha'u. ¹⁴ Ha'u katak ti'an Ama Manfatin baa sia. Tan baa nia, ema seluk iha raiklaran ne'e hirus sia, tan sia la moris tuir raiklaran. Ema raiklaran moos hirus Ha'u, tan Ha'u la kmoris tuir raiklaran. ¹⁵ Ha'u la kusu Ama foti sai Ha'ukaan ema ne'e sia nosi raiklaran. Mais Ha'u kusu Ama daka sia, nebee nadook aan nosi a'aat huun. ¹⁶ Ha'u la ktuir raiklaran. Sia moos nunia.

¹⁷ Hamoos siakaan neon hodi hanorin loos, tan Ama Manfatin nia, mak tebes no loos. ¹⁸ Ama solok Ha'u kmai raiklaran ne'e. Hotu, Ha'u moos solok sia, nebee baa moris keke lema iha ema raiklaran leet. ¹⁹ Ha'u klatan ti'an Ha'ukaan moris, kodi kala'o Ama Niakaan serwisu moon. Hodi nunia, Ha'ukaan ema sia dadi moon. No sia bele latan siakaan moris bodik Ama, tan sia moris tuir Ama Manfatin mak tebes no loos."

Yesus namulak bodik ema makfiar hotu-hotu

²⁰ Hotu, Yesus namulak tenik na'ak, "Ha'u kamulak ti'an bodik Ha'ukaan ema ne'e sia mak tuir Ha'u iha raiklaran. Oras ne'e, Ha'u moos

✧ **17:12** Kananuk Sia 41:9; Yohanis 13:18

kamulak bodik ema seluk sia mak nosi ikus mai fiar baa Ha'u, tan Ha'ukaan maktuir ne'e sia natutan Ha'ukaan hanorin.

²¹ Ama. Ha'u ktalin aan ko Ama, Ama moos talin aan no Ha'u. Ha'u kusu nebee, Ha'ukaan maktuir sia talin malu dadi mesak, hanesan Ita. Ha'u moos kusu nebee sia talin aan dadi mesak no Ita. Hodi nunia, ema seluk iha raiklaran ne'e bele fiar na'ak, Ama mak solok Ha'u. ²² Ha'u katudu ti'an Ama Niakaan kabaas baa sia, nebee sia bele talin malu dadi mesak, hanesan Ita.

²³ Ha'u ktalin aan ko sia. Ama talin aan no Ha'u. Sia moos musti talin malu dadi mesak nunia, to'o sia tebe-tebes moris neon ida. Hodi nunia, ema seluk iha raiklaran ne'e bele natene na'ak, Ama nadomi sia hanesan Ama nadomi Ha'u. Sia moos bele natene na'ak, Ama mak solok Ha'u.

²⁴ Ama. Ha'u kusu nebee ema hotu-hotu mak Ama latan ti'an baa Ha'u, bele namutuk nafati no Ha'u. Hodi nunia, sia bele naree Ha'ukaan kabaas mak Ama foo ti'an baa Ha'u. Tan oras raiklaran sei la iha dauk, Ama nadomi Ha'u ti'an.

²⁵ Ama. Ama mak loos kaliuk. Ema iha raiklaran ne'e la natene Ama. Ha'u mak katene Ama. Ha'ukaan ema ne'e sia moos natene na'ak, Ama mak solok Ha'u kmai raiklaran ne'e. ²⁶ Ha'u katak baa sia ti'an, Ama ne'e See. Ha'u katak bei-beik nunia baa sia, tan kakara nebee, sia natene tebes Ama dadomin nu'u Ha'u moos katene tebes Ama dadomin. Hodi nunia, Ha'u kbele talin aan ko sia."

18

Ema kohi Yesus
(*Mateus 26:47-56; Markus 14:43-50; Lukas 22:47-53*)

1 Yesus namulak notu nunia, Nia sai no Niakaan maktuir sia, baa to'os ida iha mota Kidron balu baa.

2-3 Natoon baa oras nia moos, na'ilulik ulun sia no ema Farisi sia, naruka sondadu Roma klibur ida no ema makdaka na'in hira, baa Yudas, tan sia natene Yudas nakara fa'an Yesus. Yudas natene to'os nia, tan dala wa'in Yesus no Niakaan maktuir sia naklibur iha fatin nia. Tan baa nia, Yudas nodi ema wa'in nia baa buka Yesus iha to'os nia. Sia nodi klonus, badut, no ro'at-meik.

4 Tuir loos, Yesus natene ti'an lia hotu-hotu mak atu dadi baa Nia. Tan lia nia, Nia la'o soruk baa, hotu nusu sia na'ak, "Emi mai buka see?"

5 Sia nataa na'ak, "Ami buka ema ida, naran Yesus nosi leo Nasaret."

Hotu, Yesus katak na'ak, "Nia, mak Ha'u." Baa oras nia, Yudas mak fa'an Yesus moos nariik namutuk no sia. 6 Oras Yesus dale na'ak, "Nia, mak Ha'u," ema nia sia hotu-hotu nakiduk, nakloti baa rai.

7 Hotu Yesus nusu tenik na'ak, "Emi mai buka see?"

Sia nataa na'ak, "Yesus, ema Nasaret nia."

8 Yesus dale na'ak, "Ohin Ha'u katak ti'an ka'ak, Nia, mak Ha'u. Kalo emi buka Ha'u, keta kohi ema seluk. Habusik sia baa." 9 (Nia dale nunia atu natebes lia ida mak Nia dale kedan ti'an na'ak, "Ama. Ema hotu-hotu mak Ama latan ti'an baa Ha'u, la noo ida mak lakon.")

10 Natoon baa nia, Simon Petrus nodi surik ida. Naree ema wa'in nia mai buka Yesus, nia losu surik. Hatene baa, nia taa kotu ema ida tilun kwana. (Ema nia, naran Malkus. Nia, na'ilulik ulun boot ain-liman.) 11 Naree nunia, Yesus nakahik na'ak, "Petrus! Maknua mikar

okaan surik. Keta saseni, tan Ha'ukaan Ama katak ti'an na'ak, Ha'u kmusti ketan susar oin nune'e."☆

Em a nodi Yesus baa nataa na'ilulik ulun boot

¹² Nunia hotu, sondadu sia no siakaan ulun, no makdaka sia, mai kohi Yesus, no kesi nola Nia. ¹³ Hotu, sia nala'o nodi uluk Nia baa Anas, mak Kayafas banin mane. Kayafas mak dadi na'ilulik ulun boot baa tinan nia. ¹⁴ Uluk, nia mak foo lia tate'an baa Yahudi ulun sia na'ak, "Di'ak liu, ema ida mate bodik ema hotu-hotu."☆

Petrus neli na'ak, la natene Yesus

(Mateus 26:69-70; Markus 14:66-68; Lukas 22:55-57)

¹⁵ Sia nodi Yesus baa, Simon Petrus tuir nosi kotuk, bele-bele no maktuir seluk ida. Nia, mak ha'u, Yohanis. Tan na'ilulik nia natene ha'u, ha'u kbele tama ko Yesus baa uma lalawar. ¹⁶ Mais, Petrus la tama. Nia nariik loos iha luan, kre'is odamatan nanokar. Hotu, ha'u ksai kikar, dale ko fetu ida mak daka iha nia, nebee Petrus bele tama. ¹⁷ Oras ami tama, fetu nia nusu baa Petrus na'ak, "O moos Niakaan maktuir ida ka?"

Mais Petrus nataa na'ak, "Lale!"

¹⁸ Iha lalawar nia, makdaka sia no ain-liman sia naniruk ha'i, tan rai malirin. Naree nunia, Petrus baa naniruk no sia.

Na'ilulik ulun boot leno Yesus

(Mateus 26:59-66; Markus 14:55-64; Lukas 22:66-71)

☆ **18:11** Mateus 26:39; Markus 14:36; Lukas 22:42 ☆ **18:14**
Yohanis 11:49-50

19 Iha uma nia laran, na'ilulik ulun boot nusu Yesus na'ak, "Okaan maktuir sia, mak see? O manorin saa baa sia?"

20 Yesus katak na'ak, "Ha'u la kdale subar. Loro-loron Ha'u kanorin loke fore ti'an iha ema hotu-hotu oin. Ha'u moos kanorin ti'an iha Uma Hamulak Huun no iha itakaan uma hamulak sia hotu. Fatin ne'e sia, mak loron-loron ita ema Yahudi haklibur fatin. 21 Tan saa o musu Ha'u nunia? Di'ak liu, musu du'uk baa ema mak rona ti'an Ha'ukaan dalen. Nanis, sia natene saa mak Ha'u kanorin ti'an."

22 Rona Yesus nataa nunia, makdaka ida mak nariik iha nia, basa Nia nodi na'ak, "Keta dale nunia baa ulun boot!"

23 Yesus katak na'ak, "Kalo Ha'u kdale sala, ma'ak malorek sala nia. Mais kalo Ha'u kdale loos, tan saa o basa Ha'u?"

24 Nunia hotu, Anas naruka sia nodi Yesus baa Kayafas, tan nia mak na'ilulik ulun boot. Oras sia nala'o nodi baa, sia sei kesi nafati Yesus.

Petrus neli tenik Yesus

(*Mateus 26:71-75; Markus 14:69-72; Lukas 22:58-62*)

25 Natoon baa nia, Simon Petrus no'i naniruk ha'i. Hotu, ema seluk ida nusu nia na'ak, "O moos Niakaan maktuir ida ka?"

Mais Petrus neli na'ak, "Lale!"

26 Iha nia moos, noo na'ilulik ulun boot ainliman ida. Nia famili nosi ema mak Petrus taa kotu tilun. Ema nia nusu Petrus na'ak, "Hoi! Ohin nia, o mak iha to'os nia! Ha'u karee o."

27 Mais Petrus neli tenik na'ak, "Lale!" Baa oras nia moos, manu kokoreek kedas.

*Em a nodi Yesus baa nataa gubernur Pilatus
(Mateus 27:1-2,11-14; Markus 15:1-5; Lukas
23:1-5)*

²⁸ Baa seisawan nia, sia nodi Yesus nosi Kayafas uman, baa gubernur uman iha sondadu Roma fatin.* Mais ema Yahudi sia la tama baa ema Roma fatin nia, tan lia nia nalo sia sasobo, to'o la bele naa Dahur Paska. ²⁹ Ema Yahudi sia to'o baa, gubernur Pilatus sai nasoru sia nodi nusu na'ak, "Emi tula sala saa baa Ema ne'e?"

³⁰ Sia nataa na'ak, "Nune'e, ama. Kalo Ema ne'e lahoos ema aat, nanis ami la mai kakoen ama."

³¹ Mais gubernur la no'uk simu. Hotu nia katak na'ak, "Loos emi dei mak tetu du'uk Niakaan lia tuir emikaan ukun-badu Yahudi."

Mais Yahudi ulun sia katak na'ak, "La bele, ama. Ami ema Yahudi la hoo beran atu taa ukun mate baa ema. Ukunrai Roma dei mak noo beran nia." ³² (Baa oras sia dale nunia, saa mak Yesus dale kedan hori uluk, dadi ti'an. Tan uluk, Nia katak ti'an baa niakaan ema sia na'ak, Nia atu mate tuir ukunrai Roma. Ne'e mak, sia nedi no'o Nia baa ai karuus.)✧

³³ Hotu gubernur tama nikar baa sondadu fatin. Nia bolu nola Yesus nodi nusu na'ak, "Nunabee? O ne'e, ema Yahudi na'in ka?"

³⁴ Yesus nusu fila na'ak, "Ama du'uk mak nakara nusu nunia ka, ema seluk mak nasara baa ama?"

³⁵ Gubernur nataa na'ak, "Hoi! Keta maneo ma'ak ha'u ne'e ema Yahudi. Okaan ema du'uk

* **18:28** Sondadu Roma fatin nia, hodi lia Latin na'ak, *praetorium*. ✧ **18:32** Yohanis 3:14, 12:32-33

no na'ilulik ulun sia mak latan O baa ha'u. O malo sala saa ti'an? Ma'ak ona!"

³⁶ Yesus moos katak baa na'ak, "Ha'u lahoos na'in nosi raiklaran ne'e. Kalo Ha'u na'in raiklaran, nanis Ha'ukaan ain-liman sia mai lituk Ha'u bele-bele, nebee ema Yahudi sia la bele koho nola Ha'u. Ha'u ne'e, Na'i tebes, mais lahoos ema raiklaran mak foti Ha'u."

³⁷ Hotu gubernur nusu nikar na'ak, "Dadi, O ne'e, na'in tebes ka lale?"

Yesus nataa na'ak, "Ama du'uk mak na'ak Ha'u ne'e Na'in. Tuir loos, Ha'u kmoris mai atu dadi Na'in. Ha'u kmai iha raiklaran ne'e atu kanorin hanorin loos. Ema hotu-hotu mak kaer metin hanorin loos nia, sia mak dadi Ha'ukaan renun."

^{38a} Rona nola nunia, gubernur nusu na'ak, "Hanorin loos nia mak nabee?"

*Yesus simu ukun mate
(Mateus 27:15-31; Markus 15:6-20; Lukas 23:13-25)*

^{38b} Gubernur Pilatus dale notu nunia, nia moos sai nikar baa ema Yahudi sia, nodi dale na'ak, "Ha'u kleno Nia ti'an, mais la ketan sala ida kois.

³⁹ Tuir itakaan kakotun, sura tinan baa oras dahur Paska, gubernur musti nabusik ema bui ida bodik emi. Dadi, nunabee? Tinan ne'e, ha'u kabusik Na'i Yahudi ka?"

⁴⁰ Rona nola nunia, sia hotu-hotu nahii bele-bele na'ak, "Keta! Keta habusik Nia! Habusik

Barabas dei!" Sia na'ak nunia, mais tuir loos, Barabas nia, ema aat basuk.†

19

¹ Nunia hotu, gubernur Pilatus naruka sondadu sia baa no'at Yesus nodi oe besi tarak.*
²⁻³ Sondadu nia sia moos nola ai tarak lain, nalo baa sabeo tarak. Hotu tuku natama sabeo tarak nia baa Yesus ulun, nodi naleuk Nia, hanesan foti na'i foun nodi sabeo na'in. Sia moos natais faru klobor ida baa Nia. Faru nia ilas mean asuaten ahan nu'u na'i isi belun. Hotu sia naleuk nakdiuk Nia nodi na'ak, "Tonun-haboot Na'i Yahudi!" Sia moos basa lisuk Nia.

⁴ Nunia hotu, gubernur sai tenik nodi katak baa ema wa'in nia na'ak, "Nune'e! Ha'u klatan kikar Nia baa emi. Emi musti hatene, ha'u kleno Nia ti'an, mais la ketan sala ida kois." ⁵ Baa oras Yesus sai, Nia sei tau sabeo tarak nia, no faru klobor nia. Hotu, gubernur katak baa ema wa'in nia na'ak, "Mana mai! Nia mak ne'e."

⁶ Oras na'ilulik ulun sia no makdaka sia naree Yesus sai, sia nahii bele-bele na'ak, "Ho'o Nia dei! Hedi Nia baa ai karuus!"

Mais gubernur katak baa sia na'ak, "Kalo emi atu hodi Nia baa ho'o iha ai karuus, loos emi dei.

† **18:40** Iha lia Yunani "Ema mak aat basuk" noo lia isin, rua. Ida na'ak, ema madauk teen mak nana'o naha nodi nokbiit. No ida seluk na'ak, ema mak nodi ro'at-meik, atu nabu'a sai ukunrai Roma. Lukas 23:19 na'ak, Barabas ne'e, no'o notu ema ti'an, no sakar ukunrai Roma. *

* **19:1** Sondadu Roma sia nodi oe mak nalo nosi tali kulit lolon hira sia. Hotu, sia kesi ruin meik, lale, makdadi meik, baa tali kulit nia rohan sia. Kalo ho'at rua-ruan hodi oe nia, isin kulit naklu'as mohu. Ema Yahudi tau ho'at kladik to'o isin haat nulu dei. Mais, sondadu Roma sia la sura. Sia no'at bei-beik.

Tan Ha'u du'uk la ketan Niakaan salan ida kois. La fatan taa ukun mate baa Nia.”

⁷ Hotu, ema Yahudi sia nataa na'ak, “Ami hoo ukun-badu mak tuun mai nosi Na'i Maromak. Tuir ukun-badu nia, ema ne'e musti mate, tan nia foti aan ahan Na'i Maromak Oan.”

⁸ Rona nola siakaan dale nia, gubernur hetak nata'uk. ⁹ Nia tama nikar baa sondadu fatin, hotu nusu baa Yesus na'ak, “O ne'e, Ema nabee?” Mais Yesus la nataa.

¹⁰ Gubernur nakbehek na'ak, “Hoi! Tan saa O la mataa ha'u? O matene ka lale? Ha'u koo beran atu kalo O mate. Ha'u moos koo beran atu kabusik O.”

¹¹ Mais Yesus nataa na'ak, “Nune'e, ama. Kalo ama noo beran tebes nunia, ama netan nosi Na'i Maromak, tan Nia mesan dei mak foo leet baa ama atu babilan Ha'u. Mais ema mak nodi Ha'u baa ama, siakaan salan todan liu ama salan.”

¹² Nahuu baa oras nia, gubernur buka dalam atu nabusik Yesus. Mais ema Yahudi sia nahii bele-bele na'ak, “Ema ne'e foti aan hanesan na'in. Ne'e na'ak, Nia sakar Na'i Keser. Kalo ama nabusik Ema ne'e, malorek ti'an ama lahoos Na'i Keser belun.”

¹³ Rona nola sia nahii nunia, gubernur nodi Yesus sai baa luan. Hotu, nia tuur baa niakaan kadera hakotu lia iha fatin ida mak sia temi nodi lia Aram na'ak, *Gabata*. Ne'e na'ak, Rai Molik Fatuk Kabelak.

¹⁴ Loron nia, Loron Hadi'a Aan baa Dahur Paska. Takseer loro natetu, gubernur katak baa ema Yahudi sia na'ak, “Mana ona! Nia ne'e, emikaan na'in!”

¹⁵ Mais sia nahii hetak maka'as na'ak, "Hodi Nia sai hosi ne'e! Ho'o Nia dei! Hedi Nia baa ai karuus!"

Hotu gubernur nusu tenik na'ak, "Nunabee? Emi hakara ho'o emikaan na'in ne'e ka?"

Na'ilulik ulun sia moos nataa na'ak, "Amikaan na'in, ida dei. Nia mak Keser! La noo seluk!"

^{16a} Tan lia nia, gubernur latan Yesus baa sondadu sia, nebee nedi no'o baa ai karuus.

Emi nedi Yesus baa ai karuus

(Mateus 27:32-44; Markus 15:21-32; Lukas 23:26-43)

^{16b} Hotu, sondadu sia nodi Yesus baa, atu no'o Nia. ¹⁷ Sia naruka Nia natiu ai karuus, la'o sai nosi kota laran, nodi baa fatin ida mak sia temi nodi lia Aram na'ak, *Golgota*. Ne'e na'ak, "Fatin Ulun Ruin."

¹⁸ To'o nebaa, sia nedi Yesus baa ai karuus, hotu taman ai karuus nia. Sia moos nedi ema seluk na'in rua baa ai karuus. Ida taman iha Yesus sorin kwana, ida tenik iha sorin karuk. Yesus, iha siakaan leet. ¹⁹ Hotu, sondadu sia nakerek baa ai kabelak ida, hotu nedi ai kabelak nia baa Yesus ulun fafuhun leten, tuir gubernur niakaan haruka. Iha ai kabelak nia, sia nakerek na'ak,

"Ne'e, Yesus, nosi Nasaret. Nia mak, Na'i Yahudi."

²⁰ Sia nakerek ai kabelak nia, nodi lia oik tolu: lia Aram, lia Yunani, no lia Latin mak ukunrai Roma lian. Ema Yahudi wa'in leno ai kabelak nia, tan fatin nia, kre'is Yerusalem.

²¹ Mais na'ilulik ulun sia la no'uk hakerek nunia. Hotu, sia baa katak gubernur na'ak, "Ama! Keta hakerek ha'ak, Nia mak 'Na'i Yahudi'! Di'ak liu

hakerek ha'ak, 'Ema ne'e mak na'ak, Nia Na'i Yahudi.'”

²² Mais gubernur katak na'ak, “Ha'u mak karuka sia nakerek nunia. Dadi, habusik nunia dei!”

²³ Sondadu sia nedi ti'an Yesus baa ai karuus, sia fa'e Niakaan faru, nalo baa fa'ek haat. Fa'ek ida bodik sondadu ida. Sia moos nola Niakaan faru klobor. Faru klobor nia, soru tomak nosi leten to'o raik, la noo lalitik. ²⁴ Naree nunia, sia dale baa malu na'ak, “Keta lees karin faru klobor ne'e. Di'ak liu, ita suut liman atu hodi hatene see mak netan.” Lia nia nato'o saa mak hakerek ti'an iha Hakerek Moon na'ak,

“Sia fa'e ha'ukaan faru sia baa malu, sia moos suut liman atu nodi netan ha'ukaan faru klobor.”

Oras nia, sondadu sia nalo tuir nunia.✧

Yesus latan inan baa Yohanis

²⁵ Oras sia nedi Yesus baa ai karuus, feto na'in hira moos nariik iha fatin nia. Sia ne'e mak: Yesus inan, no Yesus inan feto malun ida, no Maria mak Klopas feen, no Maria ida seluk nosi leo Magdala. ²⁶ Yesus titu-naree inan no'i nariik bele-bele no maktuir ida mak Nia dadobe. Maktuir nia, mak ha'u, Yohanis. Hotu, Yesus katak baa Niakaan inan na'ak, “Ina. Oras ne'e, o oan mak ema ne'e.”

²⁷ Yesus moos katak baa ha'u na'ak, “Oras ne'e, malo nia baa o inan.” Tan lia nia, nahuu baa oras nia, ha'u mak kaliku Yesus inan.

Yesus mate

(Mateus 27:45-56; Markus 15:33-41; Lukas 23:44-49)

28 Nunia hotu, Yesus natene Nia nala'ok Ni-akaan serwisu to'o mohu ti'an. Hotu Nia katak na'ak, "Ha'u kanroo." Lia ne'e moos nato'o saa mak hakerek kedan ti'an hori uluk iha Hakerek Moon.☆

29 Iha nia noo anggor siin iha fatik ida. Sondadu sia nola wee teen, lobas baa anggor nia. Hotu, tau wee teen nia baa ai lolon ida rohan,† nodi lolo baa Yesus ibun. 30 Norut nola anggor nosi wee teen nia, Yesus katak na'ak, "Serwisu hotu-hotu mohu ti'an." Dale notu nunia, Nia sudur, hotu nawan kotu.

Sondadu nodi diman sona Yesus sorin iha ai karuus

31 Loron Yesus mate nia, kona baa loron lima. Tuir ema Yahudi siakaan ukun-badu lala'ok, musti nadi'a aan baa loron lima, tan awan sia simu loron hamulak. Loron hamulak nia, sia nalo baa loron lulik. Tan baa nia, sia la no'uk ema maten sei hisa iha ai karuus baa loron hamulak. Baa oras Yesus mate, Yahudi ulun sia nusu baa gubernur, nebee naruka ema baa ta'e tohar ain ruin nosi ema mak sei hisa iha ai karuus. Hodi nunia, ema nia sia bele mate lai-lais. Hotu ema bele natuun maten sia oras loron lulik sei la to'o dauk. 32 Rona nola nunia, sondadu sia baa. Sia ta'e tohar ema ida ain ruin. Nunia hotu, natohar tenik ema ida seluk

☆ **19:28** Kananuk Sia 69:22, 22:16 † **19:29** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, sia tuu wee teen nia baa ai *hussopos* rohan. *Hussopos* nia, ai morin ida mak ema Yahudi tau baa siakaan lahan adat hira sia. Niakaan naruk takseer senti rua nulu to'o haat nulu. Leno hosi *hussopos* iha Sai Hosi Mesir 12:22; Na'i Lulik Siakaan Ukun-badu 14:4, 6, 49-52; Sura Ema Fuan 19:2-6; (hanesa ho Ibrani 9:19); Kananuk Sia 51:7.

ain ruin. Ema na'in rua nia, mak sia nedi bele-bele no Yesus. ³³ Oras sia to'o Yesus baa, sia la natohar ain ruin, tan naree Yesus mate ti'an. ³⁴ Hotu, sondadu ida nola diman, sona baa Yesus sorin. Raan no wee sai kedas.

³⁵ (Oras Yesus mate nia, ema wa'in naree. Ha'u, Yohanis, moos karee. Dadi, lia hotu-hotu mak kakerek iha ne'e, ha'u karee du'uk. Emi bele fiar, tan ha'ukaan dalen ne'e tebes no loos.)

³⁶ Lia ne'e sia hotu-hotu nato'o saa mak hakerek ti'an iha Hakerek Moon na'ak, "Niakaan ruin sia, la noo ruin ida moos mak ema natohar."✠

³⁷ Hakerek Moon moos na'ak, "Ema sia nobun ema mak sia sona ti'an nia."✠

Ema nakoi Yesus

(Mateus 27:57-61; Markus 15:42-47; Lukas 23:50-56)

³⁸ Noo ema ida, naran Yusuf. Nia nosi leo Arimatea. Nia tuir Yesus, mais nia tuir nodi nakfunin, tan nata'uk Yahudi ulun sia. Oras Yesus mate ti'an, nia baa nusu Gubernur Pilatus, nebee gubernur foo leet baa nia atu nola Yesus maten nodi baa nakoi. Rona nola nunia, gubernur moos no'uk. Hotu Yusuf baa natuun nola Yesus maten, nodi baa. ³⁹ Nikodemus moos baa bele-bele no Yusuf. Nikodemus nia, mak uluk baa nasoru Yesus nodi kalan. Nia sosa nola ai raan morin wa'in, takseer kilo tolu nulu

✠ **19:36** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 12:46; Sura Renu Isra'el 9:12; Kananuk Sia 34:21 ✠ **19:37** Sakarias 12:10; Lia Raiklaran Falu Fila 1:7

resin tolu, atu kose baa Yesus maten.‡ 40 Sia falun Yesus maten nodi tais mamar, nodi kose ai raan morin, tuir ema Yahudi siakaan adat nakoi maten.

41 La dook nosi Yesus mate fatin nia, noo to'os lalawar ida. Iha nia, ema foin ba'at nola fatuk kuak ida, nalo baa rate. Ema sei la natama maten iha nia dauk. 42 Tan loron lulik kre'is mai ona, sia lai-lais nodi Yesus maten baa rai iha nia.

20

Yesus moris nikar!

(Mateus 28:1-8; Markus 16:1-8; Lukas 24:1-12)

1 Wainrua, kona baa loron domiku. Seisawan nurak, Maria nosi leo Magdala baa Yesus raten. To'o nebaa, nia naree fatuk boot mak ema nodi taka rate, nakduir ti'an. 2 Naree nunia, Maria nalai baa katak Simon Petrus no ha'u, Yohanis. Nia katak na'ak, "Ema nana'o nola itakaan Ulun nosi rate ti'an! La hatene sia rai iha nabee!"

3 Rona hola nunia, ami rua halai baa rate. 4 Ami halai bele-bele, mais ha'u mak to'o uluk. 5 To'o baa, ha'u la ktama baa rate laran, mais kateke kosi luan dei. Ha'u la karee Yesus maten, karee loos tais mamar mak sia nodi falun Yesus maten.

6 Petrus to'o mai, nia tama liu baa rate laran. Nia moos naree tais mamar nia. 7 Lesu mak sia nodi taka Yesus ulun moos, nakhi'as ti'an iha fatik seluk. 8 Hotu, ha'u moos tama tuir

‡ 19:39 Hakerek Moon lia Yunani na'ak, 'litras atus ida', takseer kilo tolu nulu resin tolu. Siakaan ai raan morin nia, lia Yunani na'ak, sia kahur *smurna* (ai raan nosi ai morin oik ida) no *aloe* (ai raan nosi ai huun ida hanesan ai lafaek nanaan). Leno lia Nikodemus iha Yohanis 3:1-21.

baa. Karee hotu-hotu nunia, ha'u moos fiar baa Yesus dalen uluk mak na'ak, Nia atu moris nikar nosi mate. ⁹ Uluk, ami sei la hatene malorek dauk saa mak hakerek kedan ti'an iha Hakerek Moon na'ak, Kristus musti moris nikar nosi mate. ¹⁰ Haree hotu nunia, ami rua moos fila.

*Yesus natadu aan baa Maria nosi Magdala
(Mateus 28:9-10; Markus 16:9-11)*

¹¹ Oras nia, Maria sei iha rate. Nia tanis nodi nateke baa rate laran. ¹² Nia naree Maromak Niakaan makbukar lale'an na'in rua, tau tais mutin no'i tuur iha fatik mak hori hirak ema rai Yesus maten baa. Ida tuur baa ulun fatik, ida tenik tuur baa ain fatik. ¹³ Hotu, sia nusu Maria na'ak, "Tan saa o tanis?"

Maria nataa na'ak, "Ema foti nodi ti'an ha'ukaan Ulun maten. La katene sia rai iha nabee." ¹⁴ Dale notu nunia, Maria fila baa kotuk, naree ema ida nariik iha nia. Nia la natene na'ak, Ema nia, mak Yesus.

¹⁵ Hotu Yesus nusu Maria na'ak, "O tanis baa saa? O buka see?"

Maria na'ak falik ema nia, makdaka to'os iha nia. Hotu, nia namaus na'ak, "Ama. Kalo Ama mak foti nola maten nia, hotu baa rai iha nabee, katak ha'u lai. Nabee ha'u kodi baa kakoi di'a-di'ak iha fatin seluk. Ama, tulun ha'u lai!"

¹⁶ Maria dale nunia, Yesus moos bolu nia nodi temi na'ak, "Maria."

Rona nola nunia, Maria fila baa Yesus, hotu katak nodi lia Aram na'ak, "Raboni!" (Lia isin na'ak, "Ha'ukaan manorik!")

¹⁷ Hotu Yesus katak baa nia na'ak, "Keta koko Ha'u lai, tan Ha'u ksei la sa'e dauk baa Ha'ukaan

Ama iha lale'an. Baa katak baa Ha'ukaan mamaluk sia ma'ak, 'Ha'u atu ksa'e baa Ha'ukaan Ama. Nia moos, emikaan Ama. Nia, mak Ha'ukaan Maromak. Nia moos, emikaan Maromak.'"

¹⁸ Hotu, Maria baa katak Yesus Niakaan maktuir sia na'ak, "Ha'u kasoru kola ti'an itakaan Ulun Yesus!" Maria moos nasara Yesus mamenon baa sia.

Yesus natadu aan baa maktuir sia

(Mateus 28:16-20; Markus 16:14-18; Lukas 24:36-49)

¹⁹ Loron domiku nia loro monu, Yesus Niakaan maktuir sia naklibur aan. Sia taka natoos uma odamatan sia, tan nata'uk Yahudi ulun sia. Mais teki-teki, Yesus nariik iha siakaan klaran, nodi nasee na'ak, "Kmanek no dame!" ²⁰ Hotu, Yesus natudu kanek fitar iha liman no sorin baa sia. Naree siakaan Ulun nunia, maktuir sia neon boot lo-loos. ²¹ Hotu, Yesus nasee tenik na'ak, "Kmanek no dame. Ha'ukaan Ama solok Ha'u nunabee, Ha'u moos solok emi nunia." ²² Dale notu nunia, Yesus nare'is aan baa sia, hotu nuu nawan baa sia ida-idak, nodi katak na'ak, "Ha'u kfoo Maromak Kmalar Lulik baa emi. Simu hola Nia. ²³ Kalo emi halu'a lakon ema salan, sala nia nanis lakon. Mais kalo emi la ho'uk halu'a lakon ema salan, sala nia nafati."✧

Yesus no Tomas

²⁴ Ema ida nosi Yesus Niakaan maktuir na'in sanulu resin rua nia, naran Tomas. Ema moos temi nia na'ak, 'Oa Karuak'. Oras Yesus mai natadu aan baa maktuir sia, Tomas la iha nia. ²⁵ Baa oras niakaan mamaluk sia katak na'ak,

✧ **20:23** Mateus 16:19, 18:18

“Ami hasoru itakaan Ulun ti'an,” Tomas nataa na'ak, “Ha'u kmusti karee kanek fitar besi baku fatik, no ha'u koko baa kanek iha Yesus liman no sorin, foin ha'u kfiar ka'ak, Nia moris nikar ti'an.”

²⁶ Miku ida siku ti'an, Yesus Niakaan maktuir sia namutuk bele-bele no Tomas iha uma ida laran. Masik odamatan sia taka natoos moos, Yesus mai nariik iha siakaan klaran. Nia nasee sia na'ak, “Kmanek no dame!” ²⁷ Hotu Nia katak na'ak, “Tomas! Lolo liman mai, koko kanek iha Ha'ukaan liman ne'e, no kanek iha Ha'ukaan sorin ne'e. Keta makerat, mais fiar ona ma'ak, Ha'u kmoris kikar ti'an!”

²⁸ Rona nola nunia, Tomas nataa na'ak, “Aikee, Ama! Ha'u kfiar tebes ti'an! Ama ne'e, Ha'ukaan Ulun. Ama moos Ha'ukaan Maromak!”

²⁹ Hotu, Yesus katak na'ak, “Tomas! O fiar tan o maree Ha'u modi matan du'uk. Mais sotir liu tenik bodik ema mak fiar, masik sia la naree Ha'u nodi matan du'uk.”

Hakerek ne'e isin

³⁰ Yesus nase'i tadak blaar wa'in seluk mak maktuir sia naree nodi matan du'uk. Mais Ha'u la kakerek iha ne'e. ³¹ Lia mak kakerek iha ne'e, kakerek nebee emi bele fiar ha'ak,

Yesus nia, Kristus mak Na'i Maromak nameno kedan ti'an atu solok mai.

Yesus moos, Na'i Maromak Oan.

Kalo emi fiar baa Nia, emi hetan moris to'o nimanimak, tan emi dadi Niakaan ema ti'an.

21

Yesus natadu aan baa maktuir na'in hitu

¹ Loron hira siku ti'an, Yesus natadu aan tenik iha debu Tiberias tehen. Lia nia lala'ok, nune'e:

² Baa oras nia, Yesus Niakaan maktuir na'in hitu namutuk. Sia nia mak:

Simon Petrus,

Tomas, mak sia temi 'Oa Karuak',

Natanel, nosi leo Kana iha rai Galilea,

Sebadeus oan na'in rua, mak Yohanis no

Yakobus,

no maktuir na'in rua tenik.

³ Hotu, Simon Petrus katak baa niakaan mamaluk sia na'ak, "Ha'u atu kbaa tiha na'an tasi."

Sia nataa na'ak, "He'e! Ami moos tuir." Sia moos sa'e bero, baa tiha na'an tasi. Mais, baa kalan nia tomak sia la tiha nola saa ida.✧

⁴ Baa awan seisawan, Yesus nariik iha debu tehen. Mais sia la natene Nia. ⁵ Nia bolu nodi nusu sia na'ak, "Mau sia! Emi hetan ka lale?"

Sia nataa na'ak, "Mamuk liu Mau!"

⁶ Hotu Yesus naruka sia na'ak, "Soe kokon daitiha nia baa bero sorin. Emi atu hetan."

Rona nola nunia, sia nalo tuir kedas. Sia moos netan na'an tasi wa'in basuk, to'o la bele dada sa'e daitiha baa bero laran.✧

⁷ Baa oras nia, ha'u moos iha nia. Ha'u ne'e, Yohanis, maktuir mak Yesus dadobe. Ha'u moos katak baa Petrus ka'ak, "Adeei! Ema ne'e, itakaan Ulun!"

Rona ha'u kdale nunia, Simon Petrus tau nikar farun, hotu soe aan baa debu laran, atu nani baa tehen. ⁸ Roo nia takseer dook ro'a atus ida nosi debu tehen. Hotu, Simon Petrus niakaan mamaluk sia fofer nikar bero baa debu tehen. Sia moos dada nodi daitiha mak nakonu na'an tasi nia.

⁹ To'o baa, sia naree ha'i lutan no'i laka iha nia. Iha ha'i leten noo na'an tasi. Iha nia moos noo tubi. ¹⁰ Hotu Yesus katak baa sia na'ak, "Hodi mai na'an tasi lolon hira mak emi foin hetan nia, nebee tunu atu hodi haa."

¹¹ Rona nola nunia, Simon Petrus sa'e nikar baa bero atu dada sa'e daitiha nia baa debu tehen. Daitiha nia nakonu no na'an tasi boot. Sura hotu, kona atus ida lima nulu resin tolu. Masik na'an tasi wa'in nunia moos, daitiha nia la naklees.

¹² Hotu, Yesus bolu na'ak, "Mai ita haa lai!"

La noo ida mak bele nusu na'ak, "Mau ne'e, see?", tan sia natene tebes ti'an, Nia ne'e, siakaan Ulun. ¹³ Hotu, Yesus nola tubi no na'an tasi, foo baa sia.

¹⁴ Oras nia, dala tolu ti'an Yesus natadu aan baa Niakaan maktuir sia, baa oras Nia moris nikar nosi mate.

Yesus dale no Petrus

¹⁵ Sia naa notu ti'an, Yesus nusu baa Simon Petrus na'ak, "Hei Simon, Yohanis oan. Nunabee? O madomi Ha'u liu nosi belu ne'e sia ka?"

Petrus nataa na'ak, "Tebes, Ama Boot! Ama Boot natene du'uk, ha'u kadomi Ama Boot."

Hotu, Yesus naruka nia na'ak, "Kalo nunia, maliku modi mahaan Ha'ukaan bibi malae oan sia."

¹⁶ Nunia hotu, Yesus nusu tenik na'ak, "Simon, Yohanis oan. Nunabee? O madomi Ha'u ka lala?"

Nia nataa na'ak, "Tebes, Ama Boot! Ama Boot natene du'uk, ha'u kadomi Ama Boot."

Hotu, Yesus naruka tenik na'ak, "Kalo nunia, maliku modi mahaan Ha'ukaan bibi malae sia."

¹⁷ Hotu, Yesus nusu tenik na'ak, "Simon, Yohanis oan. Nunabee? O ne'e, Ha'ukaan belun ka?"

Rona nola nunia, Petrus neon susar kedas, tan Yesus nusu isin tolu ti'an na'ak, "O madomi Ha'u ka lale?" Hotu, nia nataa na'ak, "Ama Boot natene lia hotu-hotu. Dadi, Ama Boot natene du'uk ha'ak, ha'u ne'e, Ama belun."

Hotu, Yesus naruka tenik na'ak, "Kalo nunia, maliku modi mahaan Ha'ukaan bibi malae sia. ¹⁸ O koho ti'an Ha'ukaan dalen ne'e ka, sei? Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e tebes no loos. Uluk, baa oras o sei nurak, lora-lora o tau tais modi meti bolas du'uk, hotu la'o baa nabee dei, tui okaan hakara. Mais, nosi ikus, kalo o katuas ti'an, o atu lolo liman baa ema. Hotu, sia kesi o, dada nodi o baa fatin ida mak o la mo'uk baa." ¹⁹ (Hodi nunia, Yesus katak kedan nosi dalan oin nunabee Petrus atu mate. Tan nosi ikus, Petrus niakaan dalan mamaten, atu nodi natudu Na'i Maromak Niakaan kabaas.)*

Nunia hotu, Yesus katak baa Petrus na'ak, "Mai tui Ha'u, dadi baa Ha'ukaan ema ona!"

Maktuir mak Yesus dadobe

²⁰ Nunia hotu, Petrus mana fila baa kotuk, naree ha'u ko'i tui sia. (Ha'u ne'e, maktuir mak Yesus dadobe. Ha'u mak tuur iha Yesus sorin baa oras ami tuur haa dahur Paska. Ha'u moos mak kusu baa Nia ka'ak, "Ama Boot! See mak atu

* **21:19** Takseer baa tina siwi nulu resin neen Kristus moris ti'an, ema sarani ulun ida, naran Klement nosi kota Roma, nakerek na'ak, ema no'o Petrus. Takseer baa tina atus rua sanulu resin rua, sarani ulun ida seluk, naran Tertulian, nakerek na'ak, ema nedi nisa Petrus baa ai karuus. Noo ema seluk mak na'ak, baa oras ema atu nedi nisa Petrus baa ai karuus, takseer baa tina neen nulu resin haat to'o neen nulu resin lima, Petrus nusu nebee ema nisa baku fila. Petrus nakara nunia, tan nia noran nia la fatan mate nodi ulun iha leten, hanesan Yesus.

fa'an Ama?")[☆] 21 Baa oras Petrus naree nola ha'u, nia moos nusu baa Yesus na'ak, "Ama Boot! Ama dale ti'an hosi ha'ukaan tuur-hariik. Mais, ema ne'e, nunabee?"

²² Hotu, Yesus katak baa Petrus na'ak, "Lia nia lahoos okaan serwisu. Kalo kakara nebee nia nein da-dau to'o Ha'u kmai kikar, o atu malo saa? Mais o du'uk, tuir Ha'u."

²³ Tan Yesus dale nunia, Niakaan maktuir rumak sia nahuu dale baa malu na'ak, "Yohanis ne'e, la mate." Mais tuir loos, Yesus la dale nunia. Nia dale na'ak, "Lia nia lahoos okaan serwisu. Kalo kakara nebee nia nein da-dau to'o Ha'u kmai kikar, o atu malo saa?"

Yohanis taka niakaan hakerek

²⁴ Maktuir mak Yesus dale nia, ne'e mak ha'u, Yohanis. Ha'u mak kakerek lia ne'e sia hotu-hotu bodik emi. Hotu-hotu mak kakerek ne'e, ha'u karee kodi matan du'uk. Hodi nunia, ita bele hatene ha'ak, lia saa mak ha'u katak ne'e, tebes no loos.

²⁵ Sei noo lia wa'in seluk mak Yesus nalo. Kalo hakerek hola lia hotu-hotu nahuu nosi Yesus nala'o Niakaan serwisu to'o mohu, ha'u kanoin, raiklaran ida tomak moos la bele loi nola.

Nunia dei,
Yohanis

[☆] 21:20 Yohanis 13:25

Tetun Alkitab
Genesis and the New Testament in the Tetun Belu
language of Indonesia and East Timor
Kejadian dan Perjanjian Baru dalam bahasa Tetun
Belu. Genesis eo Novo Testamento em língua Tétum
Belu.

copyright © 2013 Unit Bahasa dan Budaya

Language: Tutun Belu (Tetun)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

66336204-8208-5358-97ab-2b85b8c3392e